

Kurtuluşa Koşanlar

Kurtuluş Savaş
Hikâyeleri

İSMAIL BİLGİN

İSMAİL BİLGİN

Kurtuluşa Koşanlar

Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri

TARİH VE İNSAN DİZİSİ

KURTULUŞA KOŞANLAR

ISBN:978-605-279-227-8

Genel Yayın Yönetmeni: Melike Günyüz

Yayın Koordinatörü: Zeynep Gülsüm Sağlam

Yazan: İsmail Bilgin

Resimleyen: Şenol Kirpikçioğlu

Grafik: Ayşe Adaş

Kapak Tasarım: Huriye Taştan

© 2017, Erdem Yayınları Tic. AŞ

Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak

kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın

hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

İstanbul, 2020

ERDEM YAYINLARI TİC. AŞ

Başak Mah. Mevlana Celaleddini Rumi Cad. No: 26

Bodrum Kat 34480 Başakşehir/İstanbul

T: 0212 486 34 00 F: 0212 486 34 01

bilgi@erdemyayinlari.com.tr www.erdemyayinlari.com.tr

Yayıncı Sertifika Numarası: 40018

İSMAİL BİLGİN

Kurtuluşa Koşanlar

Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri

Resimleyen

Şenol Kirpikçioğlu

İsmail Bilgin (do. Gelibolu, 1964)

İlkokulu ve ortaokulu Evreşe bucağında, liseyi Gelibolu’da bitirdi. İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümünden mezun oldu. Üniversiteye devam ederken iki yıl süreyle Türkiye Çocuk dergisinde çalıştı. Mezuniyetinin ardından yine iki sene süreyle otoyol inşaatında mühendislik yaptı ve daha sonra İstanbul Üniversitesinde asistan oldu. 1993 yılında yüksek lisansını, 1999 yılında doktorasını tamamlayarak jeoloji doktoru unvanını aldı.

2000 yılında, akademik hayatını sürdürdüğü İstanbul Üniversitesinden ayrıldı. Hâlen bir kamu kurumunda çalışmaktadır. Yayımlanmış makaleleri bulunan yazarın, edebî çalışmalarının yanı sıra bilimsel çalışmaları da sürmektedir.

İstanbul’da yaşayan yazar evli ve iki çocuk babasıdır.

Yazarımızın yayınevimiz tarafından yayınlanan eserleri: *Masal Ormanı* (masal), *Çanakkale İçinde Vurdular Beni*, *Çanakkale’nin İsimsiz Kahramanları*, *Tarihimizi Yazanlar*, *Kurtuluş Savaşı Hikâyeleri*, *Esaretten Kurtulan Nefer*, *Dünyayı Sırtlayan Yiğitler*, *Düşmana Korku Salanlar*, *Destan Yazanlar*, *Denizaltıyı Vuran Kahraman*, *Düşmana Göğüs Gerenler*, *Cesur Hemşire*, *Korkusuz Pilot*, *Zafer Getiren Mayınlar*, *Bedeli Çanakkale’de Ödenmiştir*, *Ertuğrul Gazi*, *Osman Gazi ve Orhan Gazi...*

İÇİNDEKİLER

[KÖPRÜLÜLÜ HAMDİ BEY](#)

[Akbaş Baskını 9](#)

[HAMDİ BEY’İN HAYATI 26](#)

[ANTEPLİ ŞAHİN BEY 31](#)

[Tek Kişilik Ordu 31](#)

[ANTEPLİ ŞAHİN BEY’İN HAYATI 46](#)

MARAŞLI SÜTÇÜ İMAM

İmamın Öfkesi 51

GAZETECİ HASAN TAHSİN

İzmir'in Ağladığı Gün 61

HASAN TAHSİN'İN HAYATI 81

KASTAMONULU ŞERİFE BACI

Kağnılı Ordu 83

HACI İBRAHİM EFENDİ

Mehmetçiğe Dikilen Botlar 99

ERZURUMLU FATMA SEHER HANIM

Kara Fatma 111

KARA FATMA'NIN HAYATI

AYDINLI AYŞE HANIM

Kahraman Aile 129

AYDINLI AYŞE HANIM'IN HAYATI 141

KARBOĞAZILI HATİCE BACI

Karboğazı Bozgunu 142

POLİS MEHMET HAMDİ BEY

Bayrak İçin Can Veren Yiğit 162

BAŞKOMİSER KÖRÜKÇÜ FEVZİ BEY

Başkomiserin Zor Kararı 172

ÖN SÖZ

Türkiye Cumhuriyetini kurmak elbette kolay olmadı. Birinci Dünya Savaşı'nda mağlup sayıldıktan sonra düşman yurdumuzun dört bir yanını işgal etti. Silahımız, cephanemiz azdı. Askerimiz yıllar süren savaşlardan dolayı yorgundu. Buna rağmen insanlar, bağımsızlık için silaha sarılmaya başladılar. Düzensiz bir şekilde başlayan bu mücadele, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün komutasındaki pek çok adsız kahramanın canlarıyla, kanlarıyla kazanıldı.

Elinizdeki bu kitap, bağımsızlık mücadelesine katılanların hikâyesini anlatmak üzere kaleme alınmıştır.

Kurtuluş Savaşı'na katılan herkes, aslında birer kahramandır. Bu kitapta kendilerine yer veremediğimiz o kadar çok kahraman var ki... Onları da bundan sonra hazırlayacağımız kitaplarda anlatalabilmeyi umuyoruz.

Bu kitabın gelecek nesillere faydalı olmasını diliyorum.

Genç arkadaşlarıma, tarihlerinin kahramanlıklarla dolu olduğunu hatırlatmak ümidiyle...

İsmail Bilgin

“Temel ilke, Türk milletinin şerefli ve saygın bir millet olarak yaşamasıdır. Bu, ancak tam bağımsız olmakla sağlanabilir. Ne kadar zengin ve kıvançlı olursa olsun, bağımsızlıktan yoksun bir millet diğer uygar toplumlar karşısında uşak durumunda kalmaktan öteye gidemez.”

Mustafa Kemal Atatürk

KÖPRÜLÜLÜ HAMDİ BEY
AKBAŞ BASKINI

Ayvalık havalisi komutanı Ali Bey düşünceliydi. Pencerenin önüne dikilmiş, dalgın dalgın dışarıya bakıyordu. Kuvayımilliye yeni kurulmuş, Millî Mücadele'ye başlanmıştı. Ama askerin cephane, silahı çok azdı. Hızla, silah ve cephane toplanmalıydı. Bu nedenle tellallar halka, ellerindeki silahları Kuvayımilliye'ye vermeleri konusunda duyurular yapıyorlardı. Fakat ahalinin elinde tüfek ve tabancadan başka silah yoktu. Bu tür silahlarla düşmanın makineli tüfeklerine, toplarına nasıl karşı koyulabilirdi ki? Bütün bunları düşünen Ali Bey “Ne yapıp edip silah ve cephane bulmalıyız.” diyordu ki o sırada kapı çalındı. Gelen, Kaymakam Hamdi Bey'di. İçeri girip selam verdi. Ali Bey'in dalgın olduğunu görünce merakla sordu.

– Hayrola Ali Bey? Bugün çok düşüncelisiniz.

– Düşünüyorum dostum. Kuvayımilliye güçlerini düşünüyorum. Yokluk içinde başladığımız Millî Mücadele'yi düşünüyorum. Silahı, giyeceği, postalı olmayan askerlerimizi düşünüyorum. Fakat düşünmenin bir faydası yok. Bir şeyler yapmak lazım. Ama bu şartlar altında ne yapabiliriz? Elimizden ne gelir ki?

Hamdi Bey ümitsizce konuşan Ali Bey'e üzgün üzgün baktı.

– Ümidimizi yitirmemeliyiz!

– Elbette... Askerimize acilen silah ve cephane lazım. Bir şeyler yapmalıyız Hamdi Bey. Zor günler geçiriyor olsak da yurdumuzun dört bir yanı düşman tarafından işgal edilmiş olsa da yapacak bir şeyler mutlaka olmalı. Olmalı Hamdi Bey!

Ali Bey'in kararlı hâli Hamdi Bey'i derinden etkilemişti. O da neler yapılabileceğini düşünmeye başladı. Dışarı çıkıp Ayvalık'ı şöyle bir dolaştı. Arkadaşı Dramalı Rıza Bey'i ziyaret etti, bir bardak çayını içti. Ama aklı hep Ali Bey'in söylediği sözlerdeydi. “Yapacak bir şey mutlaka olmalı Hamdi Bey!” Nasıl olacaktı? Bu zor günlerde silah ve cephane nasıl bulunacaktı?

Hamdi Bey, bunları düşünürken eski günlere daldı gitti. Demirköy'de, Malkara'da, Keşan'da kaymakamlık yaptığı günler geldi aklına. Bu yöreleri iyi bilirdi, insanların iyi tanırdı. Kısacası nerede ne var, gayet iyi bilirdi. Birden Keşan'dan Maydos'a (Eceabat) giderken görmüş olduğu cephanelik aklına geldi. Heyecanlandı.

Kendi kendisine,

– Akbaş Cephaneliği, dedi. Elbette ya...

Orada silah ve cephane bol olmalıydı. Rus İhtilali'nden sonra kaçırılan silahlar Akbaş'ta korunuyordu. Üstelik Mondros Mütarekesi'nden sonra Türklerden toplanan silah ve cephaneler de buraya konmuştu. Cephaneliği otuz kadar Fransız ve Senegalli asker ile birkaç tane de Türk askeri koruyordu.

Hamdi Bey'in içi sevinçle doldu. Hızlı adımlarla Ali Bey'in yanına gitmek için yola koyuldu. Bu kez kapıyı çalmadan, selam dahi vermeden içeri girdi. Ali Bey ne olduğunu soracaktı ki Hamdi Bey:

– Buldum! Dostum buldum, diye bağırdı.

– Neyi buldun Hamdi Bey? Hele otur. Nedir bu hâlin?

– Bu hâl, iyi hâl dostum! Silah da buldum, cephane de!

- Nereden buldun?
 - Bulduk fakat mesele o silahları, o cephaneleri oradan almakta.
 - Yahu kardeşim, deminden beri bilmece gibi konuşuyorsun! Sözlerinden hiçbir şey anlamadım. Her şeyi baştan anlatsana! Ama yavaş yavaş... Tamam mı?
 - Tamam tamam. Dostum, Akbaş Cephaneliği ne güne duruyor? Orada dünyanın silahı, cephanesi var.
 - Hadi canım! Sen delirmişsin be!
 - Doğru dersin. Bu iş akılla olacak iş değil. Bu işi yapmak için ancak ve ancak deli olmak lazım.
 - Orası Fransızlar tarafından çok sıkı bir şekilde korunuyor.
 - Korunsun.
 - Silahları ve cephaneleri nasıl alacağız o zaman?
 - Alacağız işte. Hem de tereyağından kıl çeker gibi... Fransızların ruhları bile duymayacak.
 - Olacak şey değil Hamdi Bey, olacak şey değil...
 - Siz değil miydiniz, böyle zamanlarda büyük işler yapmalıyız diyen?
 - Evet, bendim.
 - İyi ya... Öyleyse o cephaneliği boşaltmalıyız! Bana biraz zaman tanıyın, bakın neler olacak!
 - Ya Fransızlar?
 - Hiçbir şey yapamayacaklar.
 - Ali Bey merak içinde,
 - Sana biraz değil, istediğin kadar zaman... Yeter ki bu işi başaralım, dedi.
 - Başaracağız! Başarmak zorundayız! Fakat ilk önce keşif yapmam lazım.
- Hamdi Bey ve Ali Bey biraz daha konuştular. Sonra Hamdi Bey dışarı çıktı. Doğruca, Dramalı Rıza Bey'in yanına gitti. Selam sabahtan sonra

hemen konuya girdi.

– Rıza dostum, sana çok ihtiyacım var.

– Hangi konuda?

– Sana şimdi bunu söyleyemem. Yalnız yarından tezi yok, yanına iki arkadaş alıp Lapseki'ye gideceksin.

Oradaki köylüler gibi giyinip yumurta, tavuk, sebze, meyve alacak ve bunları satmak için Akbaş Limanı'na gideceksiniz. Orada Fransızların koruduğu cephaneliğin kapılarını, pencerelerini, nöbetçilerin kaç kişi olduklarını ne zaman nerede durduklarını öğreneceksiniz.

– Sonra?

– Gerisini sonra söyleriz.

Hamdi Bey bu konuda başka bir şey söylemedi. Düşündüklerini şimdiden açıklamak istemiyordu. Planlarını sadece Ali Bey'e anlatıyordu. Ali Bey onun ne kadar cesur, ne kadar yürekli olduğunu iyi bilirdi. Bu nedenle ona elinden geldiği kadar destek oluyordu. Bir süre sonra Hamdi ve Ali Beyler Ayvalık'tan Lapseki'ye geldiler. Dramalı Rıza Bey ve iki arkadaşı da Lapseki'ye vardılar. Buradan kiraladıkları bir sandalla Maydos'a geçtiler. Oradan da civardaki köylere gittiler. Köylerden satın aldıkları yumurta, meyve ve sebzelerle Akbaş Limanı'na geldiler. İlk önce etrafı dikkatlice incelediler. Limanda bir iki takadan ve kayıktan başka bir şey yoktu. Az

ilerideki Akbaş Cephaneliği Fransız askerleri tarafından gayet sıkı korunuyordu. Dramalı Rıza Bey nöbetçilerin çokluğunu görünce şaşırđı.

– Demek ki burada bir hayli silah ve cephane var. Bu sebeple çok sıkı korunuyor. Hamdi Bey’in bir planı var ama daha tam olarak anlayamadım. Herhâlde cephaneliği havaya uçurmaya çalışıyor. Yahu, burasını havaya uçuracağımıza silahları ve cephaneleri alsak ya, dedi.

Yanındaki arkadaşı da,

– Tabi daha iyi olur ama Hamdi Bey’in de bir bildiği vardır mutlaka, dedi.

– Vardır elbet! Fakat ne yapacak işte onu bilmiyoruz. Yoksa ona göre vaziyet alırdık. Siz şimdi kapıdaki nöbetçilere dikkat edin. Şu meyve, sebze ve yumurtaları askerlere satmak için oraya iyice yaklaşın. İçerisini gözetlemeye bakın. Ben de daha yüksek bir tepeye çıkıp cephaneliğin ve yakın çevresinin planını çıkaracağım.

Dramalı Rıza Bey yüksek bir tepeye tırmandı. Cephaneliğin konumunu, etrafındaki dereleri, tepeleri ve yolları bir kâğıda kabaca çizdi. Dürbünüyle cephaneliğin avlusundaki Fransız askerlerini izlemeye başladı. Yaklaşık otuz kadar Fransız askeri sayabildi. Bu askerlerin yirmisi Senegalliydi. Cephaneliğin etrafında da on iki kadar nöbetçi vardı. Biraz sonra içeriden bir Türk subayı çıktı. Dramalı Rıza Bey “Bu da kalenin Türk komutanı olmalı.” diye düşündü. Gördüklerini bir kâğıda not etti. Sonra yine dikkatlice nöbetçileri izlemeye koyuldu. Nöbetçiler iki saatte bir değişiyordu. Tepede biraz daha kaldıktan sonra aşağıya indi. Az sonra cephaneliğe meyve ve sebze satmak için giden arkadaşları da geldiler. Rıza Bey merakla sordu.

– Nasıl, bir şeyler görebildiniz mi?

– Evet, yaklaşık otuza yakın Fransız askeri sayabildik. Bir de kale komutanlığı görevini Fransız komutanla paylaşan bir Türk komutanı var.

Altı da Türk askeri...

– Çok iyi iş becerdiniz arkadaşlar! Ben Türk askerlerini görememiştim. Yani cephanelikte toplam elli kişi var demektir.

– Nöbetçilere meyve ve sebzelerden sattık. Yarın yine gelin, dediler.

– Tamam. Bu daha da iyi. Siz burada kalın. Yine köylerden meyve, sebze ve yumurta toplayın. Askerlere satın. Onlarla arkadaşlık kurmaya çalışın. Ben hemen Lapseki'ye geçip durumu Hamdi Bey'e anlatacağım. Sonra haberleşir, durum değerlendirmesi yaparız.

– Anlaştık.

Dramalı Rıza Bey Maydos'a geri döndü. Bir sandal kiraladı. Hemen Çanakkale'ye geçti. Oradan da atına atladığı gibi Lapseki'ye doğru yola çıktı. Tam bir buçuk saat at sırtında gittikten sonra Lapseki'ye vardı. Hamdi Bey'i Ali Bey'in yanında buldu. Bütün olup biteni anlattı. Tuttuğu raporları ona verdi.

Hamdi Bey sevindi.

– İyi iş başardın Dramalı! Şimdi biraz dinlen. Seni daha sonra yine ararım. Asıl iş bundan sonra başlıyor.

Hamdi Bey'in ne diyeceğini merakla bekleyen Ali Bey sordu.

– Şimdi ne yapacağız?

– Şimdi ben Biga'ya gideceğim. Cesur, gözünü budaktan sakınmayan otuz kadar gönüllü adam bulacağım. Tekrar Lapseki'ye döneceğim. Etrafa da Kara Hasan ve çetesini dağıtmak için burada toplandığımızı yayacağız.

– Gerçekten Kara Hasan'ın peşine düşecek misiniz?

– Belli bir süre peşlerinde olacağız. Bakarsın yakalarız da. Sonra Lapseki Kaymakamı Hasan Basri Bey'i ziyaret edip bize bulabildiği kadar motor, kayık, taka temin etmesini isteyeceğiz.

– Sonra?

– Dramalı Rıza ve arkadaşlarının asker kaçağı olduğunu etrafa yayacağız.

Akbaş civarında yakalanmalarını sağlayacağız. Fransızlar onları, elbette en yakın yerde, yani Akbaş Cephaneliği'ni koruyan birlikte gözetim altına alacaklardır. Zaten arkadaşlarımız bazı Fransız ve Türk askerleriyle arkadaş oldular bile. Bu bizim için çok önemli. Yani içeriden de yardım alabileceğiz. Dramalı ve arkadaşları cephanelikteki telefonu ve telgrafi da kontrol edecek. Cephanelikteki askerlerin dışarıyla olan irtibatlarını kesecekler. Biz de ani bir baskınla cephaneliği basacağız. Fransız ve Türk askerlerini tutuklayacağız. Kaldı ki Türk askerlerinin bize yardım edeceklerini sanıyorum. Kaymakam Hasan Basri Bey'in bulacağı gemilere, cephaneleri ve silahları taşıyacağız. Hemen Bergos'a (Umurbey) geleceğiz.

– Hamdi Bey, ben şunu merak ettim; kaledeki Türk subayı kim acaba? Bunu öğrenebilir miyiz?

– Bunu Rıza Bey ve arkadaşları öğrenip bize bildirecekler.

– Onu da Kuvayımilliye saflarına çekebilir miyiz?

– Deneriz. Çekemesek de en azından bize engel olmasını önleriz.

– İyi olur. Şimdi ne yapmalıyız?

– Şimdi biraz dinlenip haberlerin etrafa yayılmasını bekleyeceğiz. Bu arada Altmış Birinci Tümen Komutanı Kâzım Bey'e de bir rapor verelim. Kendisi On Dördüncü Kolordu Komutanı sıfatıyla Boğaz Komutanı Saffet Bey'e emir versin. Motor temini ve bizi kollaması konusunda yardımcı olsun.

– Bak bunu iyi düşündün.

Ali Bey hemen yan tarafa geçip Kâzım Bey'e telgraf çekti. Telgrafi alan Kâzım Bey hiç vakit kaybetmeden bir tamim¹ yayınladı. Lapseki ve Karabiga'daki orduya ait eşyanın Bandırma'ya taşınacağını, bunun için eldeki motorların hazır olması gerektiğini ve ikinci bir emrin beklenmesini istedi.

Dramalı Rıza Bey de cephanelikteki Türk subayını merak ediyordu.

Bütün çabasına rağmen bu subayın kim olduğunu hâlâ öğrenememişti. Bir gün onun cephanelikten çıkarak Gelibolu'ya rapor vermeye gittiğini gördü. Sonradan adını da öğrendi. Subayın adı Binbaşı Hayri Bey'di. Her hafta salı günü rapor vermek için

Gelibolu'ya gidiyor, akşamüzeri geri dönüyordu.

Rıza Bey üzerine düşen görevleri bir bir yerine getirmişti. Cephanelikte görev yapan Türk subayının Binbaşı Hayri Bey olduğunu Hamdi Bey'e bildirdi. Artık bekleyebilirdi.

Dramalı Rıza Bey, bir gün cephaneliğe yakın olan bir köyün kahvehanesinde çay içerken Binbaşı Hayri Bey ve takımı orayı bastılar. Binbaşı Hayri Bey ona,

– Sizi asker kaçağı olmanızdan dolayı tutukluyorum. Lütfen karşı gelmeyiniz, dedi.

– Karşı gelmek ne kelime Binbaşı'm! Kanun önünde boynumuz kıldan incedir. Siz vazifenizi yapıyorsunuz. Haydi gidelim!

Bu duruma şaşırان Binbaşı Hayri Bey, karşı konulmadığı için memnundu. Çünkü bu zor günlerde Türk'ün Türk'le vuruşmasını istemiyordu.

Dramalı Rıza Bey:

– Binbaşı'm, bizi nereye götüreceksiniz, diye sordu.

Hayri Bey:

– Maydos’a, diye cevap verdi.

– Aman efendim!.. Diğer askerler asker kaçağı olduğumuzu öğrenince bizi orada döverler. İsterseniz bizi Akbaş Cephaneliği’ne götürün. Bildiğim kadarıyla Fransız askerler bize zarar vermezler.

Bu sözler Binbaşı’nın aklına yattı. Rıza Bey ve arkadaşlarını cephanelikteki birliğe götürdüler. Birlikte görev yapan Fransız ve Türk askerleri daha önce birçok defa alışveriş yaptıkları bu insanların asker kaçağı olduğunu öğrenince çok şaşırdılar.

Lapseki’de beklemekte olan Hamdi Bey, pazar günü Rıza Bey’den bir gönüllü aracılığıyla haber aldı. Binbaşı’nın, salı günü erkenden Gelibolu’ya gideceğini öğrendi. Kısa bir süre düşünen Hamdi Bey, hemen Ali Bey’e giderek ona, Lapseki Kaymakamı Hasan Basri Bey’le On Dördüncü Kolordu Vekili Kâzım Bey’in, bulabildikleri motorları, kayıkları pazartesi akşamı Bergos’a yollamalarını söyledi. Bir haftadan beri Kara Hasan ve çetesini kovalamakta olan otuz kişilik kuvvetin de pazartesi gecesi Lapseki’de, limanda bulunmasını istedi. Kendisine haber getiren gönüllüye de Binbaşı Hayri’nin Gelibolu’ya gitmek için kaleden çıktığı vakit harekete geçmesi gerektiğini söyledi. Artık plan belliydi. Baskın, 26-27 Ocak 1920 gecesi yapılacaktı. Ani bir baskınla cephanelikteki bütün askerler etkisiz hâle getirilerek cephaneler, silahlar; motorlara, kayıklara ve takalara hızla yüklenecek, oradan Bandırma’ya doğru yola çıkarılacaktı.

Ali Bey de yapılacak planı şifre ile Altmış Birinci Tümen Komutanı Kâzım Bey’e bildirdi. Kâzım Bey de Boğaz Komutanı Şevket Bey’e durumu anlatarak gerekli güvenliğin sağlanmasını isteyecekti.

Dramalı Rıza Bey ve arkadaşları tutuklandıktan bir süre sonra cephanelikteki Fransız ve Türk askerleriyle iyice arkadaş olmuşlardı. Bu nedenle cephaneliğin etrafında rahatça geziniyor, haberleşme araçlarının nerede olduğunu öğrenmeye çalışıyorlardı. Yapılacak olan baskına yardımcı

olmak için bütün gayretleriyle hazırlanıyorlardı. Bir yandan da Türk askerlerine, düşmanın emrinde askerlik yapmanın kötü bir şey olduğunu; milletin, askeriyle omuz omuza vererek vatani kurtarmak için çabaladığını anlatmaya çalışıyorlardı.

Salı günü Binbaşı Hayri Bey cephanelikten çıktı ve Gelibolu'ya gitmek için yola koyuldu. Akşamüstü Gelibolu'dan dönerken Rıza Bey'in cephanelik etrafında görev yapan adamları tarafından esir alındı. Hamdi Bey, motor ve kayıklarla Lapseki'den Akbaş Limanı'na doğru, otuz kişilik kuvveti de yanına alarak yola çıktı. Yakın bir koyda karanlığın bastırmasını beklediler. Motorlar ve kayıklar cephaneliğin bulunduğu limana yaklaştı. Bu arada Rıza Bey ve dört arkadaşı harekete geçmiş, Türk askerlerinin de yardımıyla telgraf makinesine el koymuş, telefon tellerini kesmişlerdi. Cephaneliği basan diğer gönüllülerle birlikte Fransız askerleriyle çatışmaya girdiler. Gafil avlanan Fransız askerleri karşı koyamayıp teslim oldular. Bunun üzerine Hamdi Bey, Dramalı

Rıza Bey ve diğer kırk gönüllü cephaneleri ve silahları taşımaya başladılar. Cephaneler rıhtımdaki kayıklara hızla yükleniyordu. Yeteri kadar cephane ve silah alan kayıklar hemen Bergos'a doğru yola çıkıyordu.

Dramalı Rıza Bey, Hamdi Bey'e tutuklu Fransız askerlerini göstererek sordu.

– Bunlar ne olacak?

– Onları burada bırakamayız. Beraberimizde götüreceğiz.

– Esir mi alacağız?

– Şimdilik... Onları bir süre Lapseki’de tuttuktan sonra geri getireceğiz. Hiçbirine kötü davranılmayacak. Silah ve cephaneler Bandırma’ya ulaşınca bizim de işimiz bitiyor. Zaten silahlar Kuvayımillerie’nin eline geçtikten sonra biz önemli değiliz Rıza Bey. Şimdi fedakârlık zamanı. Canımızı sakınma zamanı değil.

– Hamdi Bey, canımızı sakındığımız için sormadım zaten. Canımızı sevseydik bu yola baş koymazdık.

– Hay diline sağlık Rıza kardeşim. Haydi bakalım! Şunları motorlara bindirelim ve karşıya geçelim. Bu iş, umduğumdan da kolay oldu.

– Ne kadar çok cephane varmış!

– Evet, benim tahminimden de çokmuş. Baksana... Arkadaşlar, yirmi bir sandık cephane, sekiz bin mermi, kırk makineli tüfek ve çok sayıda araç var, diyorlar.

– Gerçekten de çokmuş.

– İyi iş becerdik doğrusu. Baskını öğrenen Fransızlar, İngilizler hatta Yunanlılar daha da kızacaklar. Halka işkence yapmalarından korkuyorum.

– Buna cesaret edebilirler mi?

– Onlar her şeye cesaret ederler. Ama bilsinler ki bu vatan sahipsiz değildir. Bak, Mustafa Kemal Paşa Ankara’da çalışıyor. Kâzım Karabekir Paşa doğuda askeri yeniden düzene sokmakla uğraşıyor.

– Göreceksin Hamdi Bey, bu millet ayağa kalkacaktır. Düşmanı eninde sonunda yurdumuzdan kovacağız.

– Kovacağız Rıza kardeşim, kovacağız!

Lapseki’de heyecanla bekleyen Ali Bey cephane dolu ilk kayıkların geldiğini görünce çok sevindi. Bu sevincini Altmış Birinci Tümen Komutanı Kâzım Bey’le paylaşmayı düşündü. Bir süre sonra rıhtıma inen esir Fransız

askerlerini görünce gözlerine inanamadı. Sevinçle koşup Hamdi ve Rıza Bey'i tebrik etti.

- Hamdi Bey, ne var ne yoksa temizleyip gelmişsiniz.
- Güvenliğimiz için Fransızları da getirmek zorunda

kaldık Ali Bey.

- Çok iyi yaptınız!
- Silah ve cephaneler Bandırma'ya ulaşınca Fransız askerlerini ve Binbaşı Hayri Bey'i cephaneliğe geri götüreceğiz.
- Ben durumu Kâzım Bey'e ileteyim.

Ali Bey hemen telgrafın başına geçti. Baskının başarıyla gerçekleştiğini, cephanelikteki askerlerin esir alındığını bildirdi.

Cephanelerin bir kısmı sabaha karşı çok sayıda kağnyaya yüklendi. Çan'a oradan da Yenice'ye götürülmek üzere yola çıkarıldı. Silahlarsa takalarla Bandırma Limanı'na ulaştırılacaktı.

Hamdi Bey ve Dramalı Rıza Bey Lapseki'de kalarak beklemeye başladılar. Silah ve cephanelerin yerine ulaştığı haberi gelince Hamdi Bey, takalar ve motorlarla Fransız askerlerinin cephaneliğe geri götürülmesini is

tedi. Bu arada Binbaşı Hayri'ye şöyle dedi:

– İnşallah bir gün birlikte çalışırız Binbaşı'm!

Hayri Bey ise üzgün ve çaresiz bir şekilde,

– İnşallah, diyebildi.

Köprülülü Hamdi Bey, Fransız komutana bir zarf verdi. Zarfı Fransız başkomutanına ulaştırmasını istedi. Mektupta şunlar yazılıydı:

Komutan,

Şunu bilmenizi isterim ki yurdumuzda bulunma hakkınız yoktur. Yunanlıların ve İngilizlerin de buna hakkı yoktur. Ama bizim kendimizi savunma ve sizinle çarpışma hakkımız vardır. Bunu bütün Türk milleti adına söylüyorum. Tarihte hiç esir olmamış olan bizler, özgürlüğümüz için ölmeye hazırız!

Sizi uyarmak isterim komutan. Yurdumuzdan gidiniz!

Hamdi Bey motorların gidişini izledikten sonra Dramalı Rıza Bey ve diğer gönüllülerle birlikte Biga'ya doğru yola çıktı.

Baskını öğrenen işgal kuvvetleri şaşkın ve kızgındılar. Onlar yurdumuzu hızla işgal ederken Kuvayımillie de her geçen gün kuvvetleniyordu.

* * *

Akbaş baskını ile ilgili olarak Mustafa Kemal Atatürk, Nutuk'ta şöyle demektedir:

“Efendiler, Köprülülü Hamdi Bey adında kahraman bir arkadaşımız, Kuvayımillie'den bir grup müfrezeye ile 26-27 Ocak 1920 gecesi sallarla Rumeli sahiline

geçti. Akbaş Cephaneliği'ni ele geçirdi. Depo bekçileri olan Fransızları tutukladı. Haberleşme hatlarını kesti. Silahların hepsini, cephanenin bir kısmını ve depo muhafızı olan Fransız askerlerini Lapseki'ye nakletti. Silahları ve cephaneyi Anadolu'ya gönderdikten sonra Fransız erlerini iade etti. Akbaş deposunda seksen bir Rus tüfeği, kırk Rus makineli tüfeği, yirmi bir sandık cephane bulunduğu tahmin ediliyordu.

Bu olay üzerine İngilizler Bandırma'ya iki yüz kişilik bir kuvvet çıkardılar.”

HAMDİ BEY'İN HAYATI

Hamdi Bey, 1886 yılında Makedonya'nın Köprülü kasabasında doğdu. Onun için Köprülü Hamdi Bey olarak anılır. Babası Kolağası İbrahim Bey'di.

Hamdi Bey, küçük yaşta yetim kaldı. Dayısı Celâlettin Bey tarafından yetiştirildi. İlk öğrenimini Köprülü kasabasında, orta öğrenimini Üsküp İdadisinde yaptı. Onun bu yılları Sultan Abdülhamit'in saltanat yıllarına rastlar.

Hamdi Bey, yüksek öğrenim yapmak üzere İstanbul'a gitti ve Mülkiyeye (Bugünkü Siyasal Bilgiler Fakültesi) girdi. Bu okuldayken Meşrutiyet'in yeniden ilanına şahit oldu. Hamdi Bey bu sırada yirmi yirmi bir yaşlarında heyecanlı, ateşli bir yüksek okul öğrencisiydi.

Hamdi Bey, Mülkiyedeki öğrenimini yirmi dört yaşlarında tamamladı. Mezuniyetinin ardından Türkiye'de ilk defa açılan İhtiyat Zabit Mektebine (Yedek Subay Okulu) girdi ve 1911 yılında asteğmen olarak diploma aldı.

Memurluk hayatına Kosova'da maîyet memurluğu² göreviyle başladı. 1912 yılında patlak veren Balkan Savaşı'na kadar bu görevde kaldı. Balkan Savaşı sırasında yedek subay olarak orduya katılıp savaş sonuna kadar askerlik görevini yerine getirdi.

Kâzım Özalp kendisinden "Önceleri bir düşünce adamı olan, okumayı seven, şiir yazan, yağlı boya ve kara kalem resim yapan, ud, keman, tambur çalan, şık ve temiz giyinen, her gün tıraş olmayı ihmal etmeyen titiz maîyet memurundan, gözünü budaktan

sakinmeyen çetin bir savaşçı, yaman bir kavgı adamı ortaya çıkmıştı.” şeklinde söz etmektedir.

Hamdi Bey, Edirne’nin geri alınmasından sonra Edirne Polis Müdürlüğü İdarı Bölüm Başkanlığına getirildi. Birkaç ay sonra da Demirköy İlçesi Kaymakamlığına atandı.

1914 yılında Birinci Dünya Savaşı çıktığı sırada Demirköy Kaymakamlığı görevinde bulunuyordu. Kaymakam olduğı için savaşa katılmadı.

1915 yılında Malkara Kaymakamlığı, 1916 yılında da Keşan Kaymakamlığı görevine getirildi. 1916 Martından Temmuzuna kadar burada görev yaptı. Daha sonra Balıkesir’in Sındırgı ilçesine atanmış, oradan da 13 Temmuz 1917’de Edremit Kaymakamlığına getirilmişti.

Hamdi Bey Edremit Kaymakamlığı görevindeyken kasaba ileri gelenlerinin ve öğretmenlerinin yardımlarıyla Edremit Dârüleytamını (Edremit Yetimler Yurdu) kurdu. Kaymakamlıktan ayrıldığı zaman burada yüz beş şehit çocuğı barınıyordu. Ayrıca Dârüleytamın bir odasında Edremit İdman Yurdunu kurdu. İdman Yurdu daha sonra Gençlik Kulübü adıyla çalışmalarını sürdürmüştür.

Hamdi Bey’i yakından tanıyan Ruhi Naci Sağdıç’ın anlattıklarına göre henüz 29 yaşındaki genç kaymakam, Darüleytam ve İdman Yurdundan başka; bir basımevi kurulmasına, bir gazete çıkarılmasına öncülük etmiş, kasabaya elektrik getirtmek için etütler yaptırmış, kasabanın imar planını çizdirmiş, kanalizasyon işini de başlatmıştır.

Hamdi Bey iki yıl kaymakamlık yaptıktan sonra 9 Nisan 1919 tarihinde Damat Ferit tarafından görevinden alınmıştır. Bundan sonra bir süre Ayvalık’ta Ali Çetinkaya’nın yanında, bir süre de Burhaniye’de kalmış, daha sonra Balıkesir’de kurulmuş olan Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinde faaliyet göstermiştir. Ayvalık’ta cephe açılmasında ve bu cephenin genişletilmesinde büyük hizmetleri olmuştur.

1919 yılı sonlarına doğru Balıkesir’e, hemşehrisi Albay Kâzım (Önalp) Bey’in yanına gitmiş, onunla birlikte, yeni kurulan Kuva-yı Milliye’nin cephane ve silah ihtiyacını karşılamak için planlar hazırlamıştır. Akbaş Cephaneliğı baskını da bunlardan biridir.

Gelibolu Akbaş Cephaneliği'ndeki silah ve cephaneleri ele geçirdikten sonra kırk atlıyla Biga'ya geçmiş, Biga'da, halkı haraca bağlayan Kara Hasan ve çetesini dağıtmıştır. Gâvur İmam ve şah İsmail kuvvetlerinin Biga'ya yaptığı baskından Yenice'ye kaçmıştır. Mola verdiği sırada yakalanarak 34 yaşında öldürölmüştür.

Ayvalık'ın Yunanlılar tarafından işgal edilmesinden önce bu bölgede Ali Bey'le beraber idarecilikte iyi bir isim yapmıştı. Bulunduğu yerlerde otoritesini tanıtmakla birlikte sevilip sayılmış; dürişt, cesur ve atılgan birisi olarak tanınmıştı.

Başardığı işlere bakıldığı zaman görevine bağlı, resmî işlerde disiplinli, üstiün cesaret sahibi bir kişi olduğu izlenimini vermektedir. Tehlikelerin üzerine gitmekte hiç tereddüt etmediği, cesaretinin çoğu kez onu dikkatsizlik olarak nitelendirilebilecek hareketlerde bulunmaya sevk ettiği göröliür. Zamansız öliümüne de böyle bir hareketi sebep olmuştur.

ANTEPLİ ŞAHİN BEY

TEK KİŞİLİK ORDU

Urfa ve Maraş'tan kovulan Fransızlar, Antep'i işgal etmek amacındaydılar. Orada tutunmak, daha sonra Anadolu'nun içlerine dek ilerlemek istiyorlardı. Bu nedenle, Antep'e doğru yürüyüşlerini hızla sürdürüyorlardı. Fransızların şehre geleceğini duyan yerli halksa panik içindeydi. Çünkü Ermeniler bir süredir saldırılarını arttırmışlardı. Şehirdeki Türklerin evlerine, mallarına el koyuyorlardı. Hatta daha da ileri giderek şehrin ileri gelenlerini öldürüyorlardı.

Ermeniler çok sevinçliydi. Kendilerini koruyacak ve kollayacak olan Fransızları sabırsızlıkla bekliyorlardı. Artık Türklerin elinden hiçbir şey gelemeyeceğini sanıyorlardı. Çünkü Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Osmanlı İmparatorluğu'nun askerleri terhis edilmiş, silahları ellerinden alınmıştı. Şehir halkının da kendilerine karşı koyamayacağını düşünüyorlardı. Bu yüzden hiç çekinmeden Fransız bayraklarını evlerine

asmışlardı. Fransızların kısa bir süre sonra Antep'e geleceklerini biliyorlardı. Onları coşkulu bir şekilde karşılamak ve kutlamalarda bulunmak üzere komiteler bile kurmuşlardı.

Fransız işgal kuvvetleri, 29 Ekim 1919'da Kilis-Antep yolu üzerinden, Ermenilerin sevinç gösterileri arasında Antep'e girdiler. Çok sayıda düşman askeri şehrin caddelerine dağıldı. Her köşe başı, askerler tarafından tutuldu. Şehrin girişi ve çıkışı kontrol altına alındı. Türkler, bütün bu olanları endişeyle izlediler. Esaret nedir bilmeyen halk çok kızgındı. Bu toprakların çiğnenmesine razı olacaklar mıydı? Onlar yüzyıllardır hür yaşamışlardı. Şimdi esareti kabul edecekler miydi?

Bir süre beklemeyi uygun gördüler. Ancak gün geçtikçe, özellikle Ermenilerin saldırıları artıyordu. Fransızlar ise şehir halkına güvenliklerinin sağlanacağı sözünü vermişlerdi. Fakat Ermenilere bir türlü engel olamıyorlardı.

5 Kasım 1919 günü bir Fransız subayı, Akyol Camii minaresinde asılı olan Türk bayrağını indirdi. Onu izleyen Ermenilerse sevinçle bağırmaktaydılar.

Antepliler bu olayı içleri kan ağlayarak seyrettiler. Gizlice toplanarak ne yapacaklarını konuştular.

– Ermeniler, Fransızların desteğini de alarak her gün saldırılarda bulunuyor.

– Bir şeyler yapmalıyız!

– Bayrağımızı bile indirdiler!

– Biz Türkler, ezelden beri hür yaşadık! Şimdi bu esareti kabullenecek miyiz?

– Elimiz kolumuz bağlı oturamayız!

– Bir şeyler yapmalıyız!

– Esaret altında yaşamaktansa şerefli bir ölümü tercih ederiz!

İçlerinden birisi,

– Peki ne yapabiliriz, diye sordu.

– Kendi aramızda bir çete kurmalıyız. Düşmana baskınlar düzenlemeliyiz.

Bu sözleri söyleyen Karaca Kiya’ydı. Eski bir asker olan Kiya, işgali bir türlü kabullenemiyordu. Halkın hemen bir araya gelip düşmanla savaşmasını istiyordu.

Bu fikir kabul edildi. Eli silah tutan bütün erkekler yeni kurulan çetelere yazıldı. Ulumasere köyü civarındaki çetenin reisliğine Karaca Kiya getirildi. Çete reisi, köyleri bir bir dolaşarak vatanın ve milletin durumunu anlattı. Fransızlarla çarpışmak için gönüllü topladı.

Gönüllüler, 1920 yılının Ocak ayında Antep-Maraş yolunu tuttular. Antep’e erzak, cephane ve silah getiren Fransız konvoylarına baskın düzenlemeye başladılar. Karaca Kiya’nın cesaretini ve kararlılığını görenler; köylerde, kasabalarda ve Antep’in mahallelerinde yeni çeteler kurdular. Fakat çeteler çoğaldıkça bunların düzenli bir şekilde hareket etmesi de zorlaşıyordu. Düşmanla dağınık bir şekilde vuruşmaktansa bir cemiyet altında toplanmak daha iyi olurdu. Güçlerini birleştirmeli, düzenli ve planlı saldırılarla Fransızlara ve Ermenilere karşı koymalıydılar. Bu amaçla Antep Heyeti Merkezîyesi kuruldu. Bütün çeteler yeni kurulan bu heyete bağlandı.

* * *

Karaca Kiya ve gönüllü birliği, Maraş-Antep yolu üzerinde pusu kurmuş, bekliyorlardı. Uzaktan bir atının geldiğini gördüler. Atın üzerinde otuz beş yaşlarında, geniş omuzlu, gür bıyıklı, ela gözlü, orta boylu birisi vardı. Gelenin kim olduğunu merak ediyorlardı. Atlı yaklaşınca ona,

– Hey! Kıpırdama yoksa vururuz! Kimsin? Nereye gidiyorsun, diye sordular.

Üzerinde boz bir palto, göğsünde çapraz fişeklik, sırtında da silahı olan Mehmet Sait bu sorulara güldü.

– Ya siz kimsiniz ki böyle gündüz gözüyle buralarda eşkıyalık edersiniz?

Karaca Kiya’nın gönüllüleri “eşkıya” sözünü duyunca çok öfkelenildiler.

– Beri bak! Biz eşkıya değil, Fransızlarla çarpışan gönüllüleriz.

– Bunu baştan söyleseydiniz ya!

– Sen necisin, kimsin? İn misin, cin misin?

– Ne inim ne de cin. Ben de Allah’ın garip bir kuluyum.

– Hâline bakılırsa asker olmalısın.

– İyi bildin. Birecik Askerlik şubesi başkanıyım.

– Nereye gidiyorsun?

– Antep’e... Düşmanla çarpışmaya...

Başta çete reisi Karaca Kiya olmak üzere herkes, bu cesur adama şaşkınlıkla baktı.

Merakla sordular.

– Tek başına mı?

– Evet, dedi adam.

Karaca Kiya koşarak tepeden indi. Mehmet Sait’in yanına geldi.

– Bak hemşerim! Antep’te, civar kasabalarda ve köylerde düşmana karşı birçok çete kuruldu. Sen de bu çetelerin birine katıl. İstersen bizim çeteye gel. Düşmana karşı beraber çarpışalım. Bizim çete Ulumasere ve civarından sorumludur. Amacımız Antep’e gidecek olan düşman askerlerine, erzak ve cephane konvoylarına saldırılar düzenlemek, onlara mümkün olduğunca zaiyat verdirmektir. Çetelerin sayısı öyle çoğaldı ki yakında bir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurmak düşüncesindeyiz. Bize çok faydan olabilir. Ne dersin bu teklifime?

– Ne diyeceğim? Elbette olur derim. Düşmanla çarpışmak için dün doğan oğlumu bırakıp buraya geldim. Memleketim düşmanlar tarafından işgal edilmişken Birecik’te daha fazla duramazdım.

Bu gözü pek, yağız subayın kendilerine katılması, herkesin moralini yükseltmişti. Mehmet Sait, çetedeekilerle tek tek tanıştı. Onlara hayat hikâyesini kısaca anlattı. Sivas Kongresi’ne katıldığını, Kuvayımillîye bünyesinde asker toplayıp burada savaşmak istediğini belirtti. Çete reisi Karaca Kiya, Mehmet Sait’e,

– Bak yiğidim! Birçok yerde savaşmışsın. Sivas’taki kongreye de katılmışsın. Epey tecrübe sahibisin. Bize çok faydan olacak inşallah, dedi.

Mehmet Sait de,

– Reis, elimizden ne gelirse yaparız! Canımızı bu uğurda sakınmayız. Yeter ki şu düşmanı buradan kovalım. Esaret altında yaşamak bizim için utançtır. İşgal altında yaşayamayız. Bunun yerine şerefli bir ölümü tercih ederiz. Toprağın üstünde şerefsizce yaşamaktansa toprağın altına şerefimizle gireriz!

– Hay diline, yüreğine sağlık Mehmet kardeşim! Dilimiz, yüreğimiz birmiş. Buna sevindik. Geldin, bize katıldın. Gururlandık. Bundan sonra

hepimizin kardeşi sayılırsın.

– Eyvallah... Sizler de benim bu dünyada ve ahirette kardeşlerimsiniz. Bunu böyle belleyin!

Koyulaşan sohbetten sonra Mehmet Sait konuyu değıştirdi.

– Son durum nedir, diye sordu.

– Fransızlar şehre hâkim. Ermeniler de onlara destek veriyorlar. Fakat çetelerimiz yer yer küçük çarpışmalar yapabiliyor. Karşı koyacak kadar kuvvetli değiller ama olsun... Ulaşımı sağlayacak olan tek yol Maraş-Antep yoludur. Onu da kontrolde tutmalıyız. Bizim amacımız, Antep’e gelecek olan erzak, cephane ve asker sevkiyatını engellemek; şehirdeki düşmanları desteksiz ve çaresiz bırakmak sonra da topyekûn saldırıya geçmektir.

– Bunu başarabiliriz. Bunu yapacak güce de cesarete de sahibiz.

Günler gelip geçti. Şahin Bey, Maraş-Antep yolu üzerinde düşmana baskınlar düzenlemeye başladı. Kısa sürede cesareti ve atılganlığı ile herkes tarafından sevildi. Yaptığı saldırılar dilden dile dolaştı. Herkesin güvenini kazandı. Onun, düşman üstüne şahin gibi atılıp hücumlarda bulunması efsane hâline geldi. Çok geçmeden, asıl adı olan Mehmet Sait unutuldu. Silah arkadaşları ve Antep halkı ona Şahin Bey demeye başladı. Bu ad Antep’in kasabalarına, köylerine hatta bütün Anadolu’ya hızla yayıldı. Fransızların Suriye’de bulunan genel karargâhına dek ulaştı. Türkler, Şahin Bey’le gurur duyuyor, Fransızlar ve Ermeniler ise ondan korkuyorlardı.

Şahin Bey, bir taraftan düşmanla çarpışıyor, bir taraftan da fırsat buldukça civar köyleri dolaşıyordu. Yaptığı konuşmalarla köylüleri etkiliyor, eli silah tutan herkesin gönüllü yazılması gerektiğini söylüyordu. Bu sayede Mülk, Lahan, Kürüm, Melek, Kertil, Ulumasere, Çapalı, Elmalı, Kazıklı köylerinden iki yüz kadar gönüllü topladı. Onlarla birlikte Ulumasere’ye döndü. Gönüllülerin eğitimiyle uğraşmaya başladı. Biraz daha gönüllü toplayabilirse Kilis-Antep yolunu tamamen ka-

patmak düşüncesindeydi. Sonra Antep'e girip düşmanı oradan çıkaracaktı. Hele Karabıyıklı köylülerinin Ermeni baskınlarına karşı koyduğunu duyunca çok sevindi. Kendiliğinden silaha sarılan bu kahraman köylüler, Fransızların ve Ermenilerin toplam 400 kişilik kuvvetini yok etmeyi başarmışlardı.

Çete reisi Karaca Kiya, Şahin Bey'in kısa sürede gösterdiği başarı ve kahramanlıklardan dolayı onu çete reisliğine getirmeyi düşünüyordu. Çetelerin bir cemiyet altında toplanması gerekiyordu. Bu sebeple Antep ve civarındaki bütün çeteler "Antep Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adı altında birleşti. Cemiyet, Antep-Kilis yolunu tutan birliklerin kumandanlığına oy birliği ile Şahin Bey'i seçti. Onu, Suriye'den gelecek olan Fransızlara karşı koymakla ve onları şehre sokmamakla görevlendirdi. Şahin Bey, o gün şöyle bir konuşma yaptı:

– Antepliler!

Vatanımız zor günler geçirmektedir. Fakat esaret nedir bilmeyen bizler şimdi daha da güçlüyüz. Evet, Fransızların ve onların destekçilerinin silahları çoktur. Ancak bu, bizi korkutmayacak ve yıldırmayacaktır; aksine onlarla çarpışma şevkimizi arttıracaktır.

Beni önemli bir göreve getirdiniz. Mehmet Sait idim, Şahin Bey oldum. Güveninize layık olmaya çalışacağım. Huzurunuzda söz veriyorum. Düşman benim cesedimi çiğnemediği asla Antep'e giremeyecek. Bu uğurda

kanımın son damlasına kadar çarpışacağım. Allah utandırmasın!

Bu yürekli konuşmanın ardından büyük bir alkış tufanı koptu. Salondan,

“Çok yaşa!”

“Çok yaşa Şahin Bey!”

“Her şey vatan için!”

“Esir yaşamaktansa ölürüz!”

“Ya istiklal ya ölüm!” nidaları yükseldi.

Alkışlar, bağırışlar birbirine karıştı. Kürsüden inen Şahin Bey’e ilk önce Karaca Kiya sarıldı, onu tebrik etti. Ardından yakın silah arkadaşları kendisini tebrik için geldiler. Şahin Bey’i ilk defa yakından görecek olanlarsa çok heyecanlıydı. Bu kahraman askere sarılmak istiyorlardı.

Şahin Bey’in kumanda ettiği birlikler her geçen gün biraz daha tecrübe kazanıyordu. Ağır makineli silahları yoktu. Sadece tüfek ve süngü ile düşmana karşı koymaya çalışıyorlardı. Ancak bu durum, onlarda yılgınlığa yol açmıyordu.

Şahin Bey, 1920 yılının Şubat ayı başında birlikleriyle Kilis-Antep yolunu kapattı. Şehre giden telefon tellerini kesti. Böylece Antep’te bulunan Fransız birlikleri ile Suriye’de bulunan birlikler arasında haberleşme sağlanamaz oldu. Silah, erzak ve asker yardımını da gerçekleştirilemedi. Şehirdeki Fransız komutan, Şahin Bey’e bir mektup yazdı.

Mektubunda Kilis-Antep yolunun derhâl açılmasını istiyor, teslim olduğu taktirde canının bağışlanacağı sözünü veriyordu. Şahin Bey de Fransız komutanına 21 Şubat’ta şu cevabı yazdı:

Güzel memleketime ayak basma cüretini gösteren komutana!

Sizin askerlerinizin ve destekçilerinizin ayakları vatanımı kirletmektedir. Ayak bastığımız bu toprakların her karışında benim atalarımın kanı vardır. Sizler hangi hak ve cesaretle atalarımın kanı üstüne basabilmektesiniz?

Yüzyıllardan beri bize yurt olan bu topraklarda hep hür yaşadık! Bundan sonra da hür

yaşayacağız! Bunun için gerekirse ölürüz. Hürriyet için ölüme koşmak, bize ağustos ayında soğuk şerbet içmek gibi gelir. Bizimle boş yere uğraşmayınız. Memleketimin topraklarını daha fazla kirlletmeden çekip gidiniz. Bu size son ihtarımdır.

Kanımızın son damlasına kadar sizinle savaşıma kararlılığında olduğumuzu tekrar hatırlatmak isterim.

Şahin Bey

Şahin Bey, şubat ayı sonuna doğru birlikte çarpıştığı Yılanlıoğlu Molla ile Boynuoglu Memik'i Kilis yolunu tutmakla görevlendirdi. Çünkü mart ayı ortalarına doğru Suriye'den Fransızlara çok sayıda asker, erzak ve cephane geleceği haberini almıştı. Kendisi de bir yandan Antep çıkışını tutuyor, bir yandan da işgal kuvvetlerine çağrıda bulunup teslim olmalarını istiyordu. Ayrıca topyekûn bir saldırı için de hazırlanıyordu. Antep'teki Fransızlar bu hazırlıkları haber almışlardı. Üstelik şehirdeki Türklerin hazırlık içinde olduklarını çok önceden beri biliyorlardı. Fransız komutan, Suriye'deki karargâhına derhâl çağrı yaptı. Acilen Kilis-Antep yolunu açmalarını, Şahin Bey ve çeteci arkadaşlarını yok etmelerini istiyordu. Eğer yol açılırsa kendilerini zor durumda bırakan bu durumdan kurtulacaklardı. Çünkü açlık çekmeye başlamışlardı. Cephaneleri de her geçen gün azalmaktaydı. Şehirde bulunan Türkler ise kendilerine asla yiyecek vermiyorlardı. Tehditle, işkenceyle dahi onlardan yiyecek alamıyorlardı. Ermeniler de sıkıntı içinde olduklarından Fransızlara çok az miktarda gıda yardımı yapabiliyorlardı.

Mart ayı başında Suriye'den ayrılan üç Fransız piyade birliği; iki yüz süvari, bir batarya top birliği, dört tank ve çok sayıda makineli tüfekle Kilis'e varmıştı. 24 Mart'ta da Kilis'ten Antep'e doğru yola çıktı.

Büyük bir düşman kuvvetinin geleceğini haber alan Şahin Bey ve arkadaşları, uygun bir yerde mevzilenmişlerdi. Yılanlıoğlu Molla ve kuvvetleri Bostancık tepelerinde, Boynuoglu Memik ve çetesi Elmalı

sırtlarında, Antep müfrezeleri Ulumasere köyü Zeytinlik mevkinde, Şahin Bey kuvvetleri ise Kilis-Antep yolu üzerindeki Elmalı Köprüsü'nde mevzilenmişlerdi.

28 Mart sabahı Fransızlar, mevzilenen Türk kuvvetlerine karşı büyük bir saldırı başlattılar. İlk önce Bostancık tepelerine saldırdılar. Burada mevzilenen kuvvetlere karşı ağır makineli tüfeklerle ve toplarla hücumla geçtiler. Süvariler de tepeleri çevirmeye başladılar. Burasını tutmakla görevli olan Yılanhoğlu Molla ve gönüllüleri geri çekilmek zorunda kaldılar. Çok sayıdaki düşman askerine ve ağır silahlara tüfekle karşı koyamadılar. Fransızlar, Elmalı sırtları ve Ulumasere Zeytinlik mevkinde de aynı şekilde saldırdılar. Buradaki Türk birlikleri de düşmana karşı direnemedi. Geri çekilmek zorunda kaldılar. Sonra bütün güçlerini birleştirerek Şahin Bey'in tutmuş olduğu Elmalı Köprüsü'ne doğru ilerlemeye başladılar. Şahin Bey'in dostları Karaca Kiya, Yılanhoğlu Molla ve Boynuoğlu Memik ona, geri çekilmesi gerektiğini, bu kadar küçük bir kuvvetle Fransızlara karşı koyamayacağını bildirdiler. Ama Şahin Bey kararlıydı. Yanındaki askerlere döndü ve,

- Sizler geri çekilin. Diğer kuvvetlerin yanına gidin, dedi.
- Ya siz, diye karşılık verdiler askerler.
- Ben burada kalıp düşmanla çarpışacağım.
- Ama komutanım, onlarla tek başınıza başa çıkamazsınız.
- Beni bu yolu tutmakla görevlendiren cemiyete söz verdim! Anteplilere söz verdim! Düşman, cesedimi çiğnemediye Antep'e giremez, dedim. Ben sözümü çiğnemem! Ölmeyi tercih ederim. Haydi fazla oyalanmayın. Geri çekilin! Hanımına söyleyin, hakkını helal etsin. Sadece bir gün görebildiğim oğlum Hayri'ye iyi baksın. İkisini de Allah'a emanet ediyorum. Babasının şerefli adı ona bırakacağım en büyük mirasımdır. Haydi, burada telef olmayın! Hiç kimse kalmayın. Geri çekilin!

Komutanlarının kararlı olduğunu gören askerler üzgün bir şekilde köprüden ayrılmaya başladılar. Şahin Bey, bir askerden tüfek ve mermi aldı. Köprü'nün giriş kısmına mevzilendi ve beklemeye başladı.

– Gelin bakalım! Bu güzel yurda pervasızca girmek nasıl olurmuş, size göstereyim. Şahin Bey nasıl şahinlik yaparmış, görün şimdi. Anteplilere verdiğim sözü tutacağım. Ucunda ölüm bile olsa... Sizler de Türk'ün kararlılığını ve bağımsızlık için her şeyi nasıl göze alabileceğini anlayın. Beni örnek alacak olan o kadar çok Şahin Bey var ki... İleride Şahin Beylerin çoğaldığını göreceksiniz. Buralara geldiğinize pişman olacaksınız. Gelin bakalım. Gelin! Gelin de görün, diyordu.

Fransız birlikleri köprüde sadece bir kişinin olduğunu gördüler ve buna bir anlam veremediler. Çok sayıda askerle ilerlemeye devam ediyorlardı. Şahin Bey, yaklaşan düşmana tüfeği ile ateş etmeye başladı. Mermisi bitince diğer tüfeği aldı eline. Fransızlar köprüye doğru hücumla geçtiler. Fakat Şahin Bey'in isabetli atışlarıyla yere yığıldılar. Şahin Bey'in mermisi tükenmek üzereydi. Kendisine epeyce yaklaşan askerlere son mermiyi attıktan sonra yerinden kalktı. Silahının ucuna süngüsünü takıp şahin gibi uçarak düşman askerlerine doğru hücumla geçti. Fakat Şahin Bey'in vücuduna birçok kurşun saplandı. Yere yıkıldı. Biraz sonra zar zor ayağa kalktı.

Her yanından kanlar akıyordu. O hâliyle Fransız askerlerine doğru yürüdü.

Ama artık gücü kalmamıştı. Şahin Bey, yeniden başlayan yaylın ateşiyile Elmalı Köprüsü girişinde şehit oldu.

Fransız askerleri Antep'e girmeye başladılar. Ama Şahin Bey'in tutuşturmuş olduğu bağımsızlık meşalesi dalga dalga yayıldı. Daha sonra Antep halkı topluca saldırıya geçti. Fransızları şehirden çıkardı.

Ozan Belli'nin de dediği gibi "Antep gazi oldu, Şahin Bey de şehit!.."

İşte günümüze dek gelen ve efsaneleşen Şahin Bey'in kahramanlık dolu hikâyesi böyle. Sonraları onun adına türküler yakıldı. Mertliği, kahramanlığı kulaktan kulağa yayıldı.

ANTEPLİ ŞAHİN BEY'İN HAYATI

Şahin Bey'in asıl adı Mehmet Sait'tir. Şahin Bey ismini halk ona, Fransızların üzerine şahin gibi atıldığı için vermiştir.

Şahin Bey, 1877'de Antep'te doğdu. Nüfus kütüğünde, Bostancı Mahallesi elli beş numaralı hanede kayıtlı olduğu yazılıdır. Dellâkoğulları adlı yerli bir aileye mensuptur.

Mehmet Sait, henüz dört yaşındayken babasını kaybetti. Öksüz kalan Mehmet Sait'i, dayısı İspaha Hacıkira, yanında büyüttü. Genç yaşta dul kalan annesi Ayşe Hanım, Elbeylioğlu Abdülkadir Ağa ile evlendi.

Mehmet Sait, ilk ve ortaokulu Antep'te okudu. Sonra bir süre tabaklık³ yaptı. Mehmet Sait, kendisini askere göndermek istemeyen annesi tarafından öksüz bir kız olan Zeynep Hanım'la evlendirildi. Çok mert olan Mehmet Sait bir gün, kendisine askere gitmesini söyleyen Fahrettin Hoca'yla tartıştı. Daha sonra yine Fahrettin Hoca'nın yardımlarıyla asker oldu. 1899 yılında Yemen'e gitti. Burada büyük kahramanlıklar göstererek başçavuş oldu. Aynülcebel Kalesi'nde aç ve cephanesiz çarpıştı. Kale komutanının şehadeti üzerine komutayı ele alarak bir yarma harekâtı düzenledi ve bunda da başarılı olup alayı kurtardı. Bu kahramanlığından dolayı teğmenliğe terfi etti. Yemen'den dönen Mehmet Sait, 1911'de yapılan Trablusgarp Savaşı'na gönüllü olarak katıldı. Mustafa Kemal'in kumandası altında, bir takımın kumandanlığını yaptı. Sonra Balkan Savaşı'nda Çatalca'da savaştı. Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla Çanakkale'ye gelerek burada

da büyük kahramanlıklar gösterdi. Galiçya'da On Beşinci Kolordu saflarında savaştı. 1917 Ekiminde Sina Cephesi'ne geldi. Burada üsteğmenliğe yükseltildi. 1918'de İngilizlere esir düştü. Aralık 1919'a kadar Mısır'da Seydi Beşir Esir Kampı'nda kaldı. Mütarekeden sonra serbest bırakıldı. 13 Aralık 1919'da İstanbul'a geldi. Ali Rıza Paşa hükûmetinde görev yapan Cemal Paşa'ya müracaat ederek kendisine derhâl bir görev verilmesini istedi. Birecik Askerlik Şubesine atandı. Daha sonra Sivas Kongresi'ne katılarak, buradan aldığı emirle Antep'te bulunan Kuvayımilliye birlikleriyle temasa geçti. Oğlu Hayri'yle ancak bir gün beraber olabilmiş, onu ve eşini bir daha görememiştir.

ANTEPLİ ŞAHİN

Ben Antepliyim, Şahinim ağam
Mavzer⁴ omzuma yük,
Ben yumruklarımla dövüşeceğim.
Yumruklarımsa memleket kadar büyük.
Hey hey!
Yine de hey hey!
Kaytan bıyıklarım, delişmen çağım,
Düşman kurşunlarına inat köprü başında,
Memleket türküleri çağıracağım.
Bu dağlarda biz yaşarız, bu dağlar bizim dağlarımız.
Namusumuz temiz, bayrağımız hür.
Analarımız, karımız, kızımız, kısırağımız,
Burada erkekçe dövüşür!
Antep Kalesi üstünde bir bayrak dalgalanır,
Alı kanımdaki al, akı alnımdaki ak.
Bayraklar içinde en güzel bayrak,
Tüm düşüncem senden yanadır.
Hep senden yanadır çektiğim kahr,
Bu senin ülkende, senin gölgende,
Düşmesin kara kalpaklar, kirlenmesin duvaklar.
Korkum yok ölümden yana, kâfirden yana.
Alacaksa alsın beni şafaklar.
Hey hey!
Yine de hey hey!
Al bayraklar altında kara bir kartal gibi,
Yaşamak ne güzel şey.
Bir sır var bu mavzerde, attığım gitmez boşa,

Çıkmış bir eski savaştan,
Türk'ün bir küçük karış toprak parçası için,
Destanlar yazacağız yeni baştan.
Yıktım toprağın üstüne bir sarı kurşunla birini,
Çıktı karşıma başka biri,
Çıktıkça çektim tetiği “Bismillah”larla beraber,
Vurdum alnından kâfiri.
Bu kaçınıcı kurşundur, bu kaçınıcı “Bismillah”?
Bu kaçınıcı ölüdür?
Bir türkü söylenir, siperlerde her sabah,
“Vurun Antepliler namus günüdür!”
Ben Antepliyim, Şahinim ağam,
Mavzer omzuma yük,
Ben yumruklarımla dövüşeceğim,
Yumruklarımsa memleket kadar büyük.

Yavuz Bülent Bakiler (1963)

MARAŞLI SÜTÇÜ İMAM İMAMIN ÖFKESİ

Maraş'ın Fevzi Paşa Mahallesi'nde oturan Kireççi Ömer ve Emine

Hanım, çocukları olduğunda ona “İmam” adını verdiler. İleride âlim ve kahraman olması için dua ettiler. Babası, oğlunu kucağına alır, severdi. “Benim oğlum yiğit olsun, mert olsun, cesur olsun!” derdi.

Yıllar hızla akıp geçti. İmam, askere gitti. Askerden döndükten sonra mahallesindeki camiye imam oldu. Yıllar boyunca bu camide imamlık yaptı. Savaşlar patlak verdiğiğinde Trablusgarp, Galiçya, Sarıkamış ve Çanakkale’ye gitmek istemiş fakat yaşlı olduğu için cepheye alınmamıştı. O da halka verdiği vaazlarda, vatanın ne kadar mukaddes, düşmanla çarpışmanın ne kadar kutsal olduğunu anlatıyordu.

Bir gün evinde otururken şöyle düşündü: “Dinimiz, geçim sağlamak için çalışmayı da ibadet kabul etmiyor mu? Ediyor. Peki ben niye namaz saatleri dışında boş boş oturuyorum. Hem imamlık hem de esnaflık yapabilirim. Böylece halka da örnek olurum.”

Hemen işe girişti. Caminin yanında küçük bir dükkân kiraladı. Orada süt satmaya başladı. Eline süt güğümlerini alır, Maraş sokaklarında satış yapardı. Kısa zamanda birçok müşterisi olmuştu. Çünkü sütünü daima taze olarak satardı. Yazın sıcaklığında sütün bozulmasını önlemek için güğümlerin etrafına buz kalıpları koyardı. Sütü müşterilerine daima fazlasıyla verirdi. “Sizden değil benden gitsin, helal hoş olsun, afiyet olsun!” derdi. Ayrıca nadir de olsa bozuk çıkan sütlerin yerine taze sütü parasız olarak verirdi. Bu şekilde geçimini sağlarken herkes ona “Sütçü İmam” demeye başladı. Maraş’ta onu tanımayan kalmadı.

* * *

Maraş’ta güzel günler artık yavaş yavaş geride kalmaya başlamıştı. Cephelerden kötü haberler geliyordu. Şehitlerin sayısı her geçen gün artıyordu. Çanakkale Zaferi’ne çok sevinmişlerdi fakat Almanlar yenilince Osmanlı İmparatorluğu da yenik sayılmıştı. Ondan sonra Mondros Mütarekesi ile ordunun silahları toplanmıştı. Askerler bir bir

memleketlerine geri dönüyorlardı. Dönenlerin çoğu hasta, zayıf, moralsiz ve yorgundu. Vatanın her tarafı bir bir işgal ediliyordu. Sütçü İmam da camideki vaazlarında halka hep ümit ve cesaret aşılamaya çalışıyordu.

– Değerli Müslümanlar, sevgili hemşehrilerim! Yurdumuzun en güzel yerleri düşman tarafından kirletilmektedir. Ama zulüm ve işgal hiçbir zaman için sürekli değildir. Eninde sonunda biz yine kurtuluşa ereceğiz. Müslüman; gayretli, cesur ve ümitli olmalıdır. Omuz omuza vererek bugünleri de aşacağız. Allah hepimizin yardımcısı olsun! Amin!

Sütçü İmam'ın kulağına, Fransızların Maraş'ı işgal edeceği haberleri geliyordu. Sütçü İmam, ne yapabileceğini düşünüyordu. “Düşmanlar buraya gelirse kendimi savunabilmeliyim. Ailemi ve cemaatimi koruyabilmeliyim. Vatan için çarpışmak kutsaldır. Öyleyse ben de gerektiğinde imamlığı ve sütçülüğü bırakabilmeliyim. Böylelikle halka örnek olmalıyım.”

Maraşlılar tedirgindi. Ama beklemekten başka yapabilecekleri bir şey yoktu.

* * *

Fransız kuvvetleri, bir sabah erkenden şehrin dışında toplandılar. Bir Fransız subayı dönemin valisine bir mektup verdi. Subayın hükûmet konağına gidişi sırasında yolun her iki tarafında toplanan Ermeniler sevinç gösterilerinde bulunmuşlardı. Getirdiği mektupta şunlar yazılıydı:

Mondros Anlaşması'na göre birliklerimiz Maraş şehrine girecektir. Türk halkına kesinlikle kötü davranılmayacaktır. Şehirdeki Ermeniler ile Türkler arasında istenmeyen olayların çıkmasını önlemek amacındayız. Ayrıca Türk halkının elindeki silahları bırakması ve kuvvetlerimize vermesi gerekmektedir. Bu konuda bütün makamların bize yardımcı olmasını diliyoruz.

Çok geçmeden Fransız askerleri şehre girmeye başladılar.

Türkler bu kara tabloyu üzgün bir şekilde seyrediyorlardı. Sütçü İmam dükkânının perdelerini sıkı sıkıya örtmüştü. Ancak ara sıra perdeyi aralayarak ne olup bittiğine bakıyordu.

– Geldiler işte! İzin almadan, korkmadan geldiler. Öyle rahatlar ki kendilerini vatanlarında sanıyorlar. Kendilerini kahraman sanıyorlar. Ama hiç de öyle değiller. Bunu zamanla görecekler ve anlayacaklar, diyordu kendi kendisine.

Ertesi gün sabah namazı çıkışında eski bir asker olan komşusu Hüseyin Efendi'ye seslendi.

– Hüseyin Efendi biraz oyalan! Sana diyeceklerim var!

Sütçü İmam'ın ne diyeceğini merak eden Hüseyin Efendi yavaşladı. Camiden çıkan cemaatin uzaklaşmasını bekledikten sonra sordu.

– Ne o hoca efendi? Sütçülüğü bıraktın mı yoksa?

– Doğru bildin! Süt müt yok artık! Daha önemli işlerle uğraşma zamanıdır. Şu düşmanları defetmeden süt satmayacağım.

– Neymiş o önemli işin hoca? Yine bir şeyler karıştırıyorsun ya neyse...

– Baksana her yerde düşman askerleri var Hüseyin Efendi. Bana bir tabanca bulsana. Parasıyla... Şöyle, iyi bir şey olsun.

– Yoksa?

– Hayır Hüseyin Efendi, meydana çıkıp askerlerle çarpışmayacağım; kendimi korumak için...

– Fransızlar silah topluyor, görmüyor musun?

– Olsun, sen istedin mi bulursun.

– Zor ama senin için bulmaya çalışacağım. Bir delilik yapmayacaksın değil mi?

– Hayır, yapmayacağım.

Sütçü İmam eline hiç silah almamıştı. Nasıl ateş edilir, bilmezdi bile. Ama silah satın almaya karar vermişti bir kez. Ne de olsa artık tedbirli olmak lazımdı.

Akşama doğru Sütçü İmam'ın kapısı hızlı hızlı çaldı. Evdeki herkes Fransızların geldiğini sandı. Çekine çekine perdeleri aralayarak dışarıya baktılar. Hüseyin Efendi'yi görünce Sütçü İmam hemen kapıyı açtı.

İçeri giren Hüseyin Efendi:

– Kapıyı açmayacaksınız diye ödüm koptu. Yahu bu saatte devriyeler beni tabancayla yakalasaydı hâlîm nice olurdu! Al, tabancanı getirdim, dedi.

– Kaç para?

– Para istemez ama dikkatli ol ha! Talim yaptıktan sonra kullan. Al sana biraz da mermi. Askerlere görünmeden dışarı çıkayım ben.

Sütçü İmam hemen tabancasını sakladı.

Fransız askerler artık Maraş'ın her sokağına, her caddesine egemen olmuşlardı. Bir mahalleden bir mahalleye gitmek çok zordu. Kahvehanelerde toplu olarak oturulamıyordu. Askerler istedikleri evlere izinsiz giriyor, silah araması yapıyorlardı. Bu sırada evde buldukları değerli

eşyaları ve altınları da zorla alıyorlardı. Bazen camiye gelenleri sıkı sıkıya takip ediyorlardı. Hatta Fransız komutan, bir gün Sütçü İmam'ın yanına gelerek ona camiyi kapatmasını söylemişti. Bunun üzerine Sütçü İmam:

– Komutan, bizimle uğraşma! Camilerimiz her zaman açık kalacaktır. Bunu hiç aklından çıkarma, demişti.

Komutan, onun yüzündeki öfkeyi ve kararlılığı görünce bir şey demeden uzaklaşıp gitmişti.

Sütçü İmam tabancasını belindeki kuşağın içine sokuyor, üstüne bol bir elbise giyip mahalleyi dolaşıyordu. Ara sıra Fransız askerlerine rastlıyor, onları takip ediyordu. Sanki mahalleliye kötü bir şey yapmalarını önlemek isteyen bir hâli vardı. Sütçü İmam bir süre daha bu kontrollerine devam etti.

30 Ekim 1919 günü cuma namazını kıldıran Sütçü İmam, çoktandır kapalı olan dükkânına gitti. İçeride boş güğümler ve kaplar vardı. Onları temizledi ve sıraya dizdi. Yorulmuştu.

Bir sandalyeye oturdu. Biraz sonra birkaç Fransız askeri sokaktan naralar atarak geçtiler. O esnada az ilerideki hamamdan iki kadın çıkıyordu. Yolun kenarından hızlı hızlı yürümeye çalışıyorlardı. Fransız askerler bu kadınların yolunu kestiler.

- Hey hanımlar nereye böyle?
- Sizinle biraz sohbet edelim.
- Bak sen, yüzlerini de kapattılar!
- Niye güzel yüzünüzü bizden saklıyorsunuz?

Bu sözlerin ardından kahkahalarla güldüler. Kadınlar önlerini kesen bu sarhoş askerlerden kaçıp kurtulmak istiyorlardı. Ama askerler onları rahat bırakmıyordu.

Konuşmaları duyan Sütçü İmam'ın kan beynine sıçradı. Sarhoş Fransız askerleri bu kez kadınların çarşaflarını çekiştirmeye başladılar. Bir yandan

da kahkahalar atıyorlardı.

Sütçü İmam'ın sinirleri iyice gerildi. Gözleri büyüdü, kalbi hızlı hızlı atmaya başladı. Kapıyı açıp sokağa fırladı. Kuşağındaki tabancayı çekerek iki askere doğru,

– Topraklarımıza bastığınız yetmezmiş gibi bir de kadınlarımıza mı saldırıyorsunuz! Ben buna seyirci kalır mıyım, deyip tabancasını ateşledi.

Kurşunu yiyen asker, yere yığıldı. Diğeri ise şaşırды, kaçmak istedi. Koşarak uzaklaşırken Sütçü İmam ona da bir el ateş etti. O da yere kapaklandı. Bu kez kadınlara haykırdı:

– Haydi hemen evlerinize gidin ve kapılarınızı kilitleyin! Evinizden dışarı çıkmayın!

Kendisi de Ahırdağı'na kaçtı. Dağ köyleri arasında yaşamaya başladı. Sık sık yer değiştiriyordu. 12 Şubat 1920 sabahında, Fransızların Maraş'tan ayrılmaları üzerine geri döndü.

Onun attığı kurşun, Millî Mücadele'yi başlatan ilk kurşun olarak kabul edilir. Çünkü onun sayesinde direnme gücü artan halk, Fransızlara karşı koymaya başlamıştı. Bu saldırılardan sonra Fransızlar, Maraş'ı boşaltıp geri çekilmişlerdi.

Daha sonra Maraş Belediyesi, kaledeki topun idaresini ona verdi. Sütçü İmam, topun bakımını yapıyor, zaman zaman onu temizliyordu. Kasım 1922 yılında yine bakım yaparken topun barutu tutuştu. Sütçü İmam da

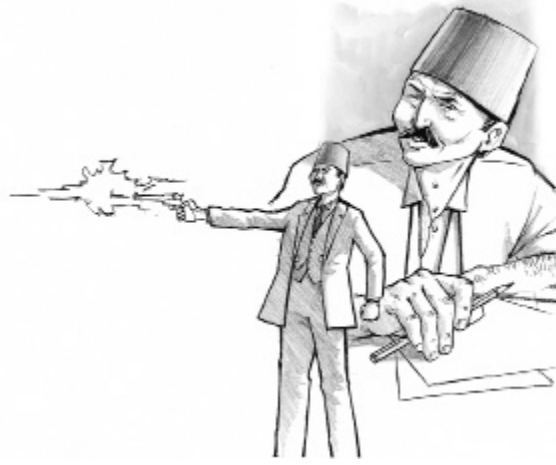
kendisine emanet edilen topu söndürmek isterken yandı. Ağır yaralı olarak hemen hastahaneye kaldırıldı. Ama iki gün sonra 25 Kasım 1922'de vefat etti.

Eğer yolunuz Maraş'a düşerse Sütçü İmam'ın heykelini Uzunduk Çarşısı'nda görebilirsiniz. Heykelin önündeki kısa kitabedeyse şunlar yazar:

31 Ekim 1919'da Sütçü İmam Türk namusunu burada silahı ile korudu.

GAZETECİ HASAN TAHSİN
İZMİR'İN AĞLADIĞI GÜN

Birinci Dünya Savaşı'nda yenilmediği hâlde mağlup sayılan Osmanlı Devleti'nin paylaşılması gündeme gelmişti. Bu paylaşımdan Yunanlılar da yararlanmak istiyorlardı. Ege bölgesini, özellikle İzmir'i işgal etmek amacındaydılar.

Galip devletler, Osmanlı Devleti'nin nasıl paylaşılacağını görüşmek için 10 Mayıs 1919 tarihinde Paris'te toplandılar. Toplantıya İngiltere, Fransa, İtalya, Amerika ve Yunanistan katılmıştı. Yunanlılar, ısrarla İzmir'e çıkmak istiyorlardı. İtalyanlar da bu güzel şehrimizi ele geçirmeyi planlıyorlardı. Venizelos'un ısrarlı tutumu sonucunda İzmir'i, Yunanlıların işgal etmesi kararlaştırıldı. İtalyanlar buna karşı çıktılar. Büyük tartışmalar yaşandı. Sonunda İzmir ve çevresine Yunanlıların çıkmasına karar verildi. Büyük devletlere teşekkür konuşması yapan Venizelos onlardan iki istekte bulundu:

1. İzmir'in işgali Türklere ancak on iki saat önce haber verilmeli.
2. İzmir'e çıkarken İngiliz Yüksek Komiseri Calthorpe da bulunmalı.

Venizelos'un bu iki isteği derhâl kabul edildi. Yunanlılara işgal için onay verildiğini duyan İtalyanlar ellerini çabuk tutarak 11 Mayıs 1919 Pazar günü Fethiye, Bodrum ve Marmaris'i işgal ettiler. Artık galip devletler güzel vatanımızı paylaşmak için yarışiyordu. Hepsi ellerini çabuk tutmak ve en güzel yerleri kapmak istiyordu.

12 Mayıs 1919 Pazartesi günü İtalyanlar ikna edildi. Venizelos'tan

hemen harekete geçmesi ve İzmir'e çıkarma yapması istendi. Selanik limanında hazır kıta bekleyen Yunan askerleri gemilere bindirilmeye başlandı. Ayrıca, İngiliz Yüksek Komiseri Calthopre de "Iron Duke" adlı gemiyle İzmir'e doğru hareket etti.

İzmir'in işgal edileceği haberi duyulunca Rumlar büyük bir sevinç yaşadılar. Türklerin üzerine bir hüznün bulutu çökmüştü. İşgali protesto eden "Anadolu" ve "Duygu" gazeteleri İzmir Valisi İzzet Bey tarafından toplatıldı. Hükûmet de İzmir'in işgalinin anlaşmalar gereği olduğunu, bu yüzden bu işgale karşı konulmaması gerektiğini telkin etmekteydi.

13 Mayıs Salı günü İngiliz Komiser Calthorpe, İzmir Limanı'na geldi. Burada bir toplantı yapıldı.

Komodor Fitzmaurice, Fransız Tümamiral Duvaurox ve Kaptan Magline, Amerikalıların US Arizona savaş gemisinin kaptanı Albay J. H. Deyton, Yunan Averof Savaş Gemisi Komutanı Albay Mourodis işgal öncesi ve sonrası hakkında yapılacak işleri görüştüler. Bu toplantıda şu karar alındı:

"14 Mayıs 1919'da, Fransızlar Foça'daki bataryaları, İtalyanlar Karaburun'u, İngilizler Kösten Adası'nı (Uzun Ada), Yunanlılar Sancakkale'yi işgal edeceklerdir."

Yunan kuvvetleri on sekiz gemi, on üç bin er, dört bin hayvan, yedi yüz elli adet tekerlikli topla İzmir Limanı'na yaklaştılar. Yunan Tümen Komutanı Albay Zafiriu, bu işgalden o kadar memnundu ki "Türklerin baskısı altında yaşayan Rum kardeşlerimizi kurtarmaya gidiyoruz." diyerek işgale kılıf hazırladı.

14 Mayıs 1919 Çarşamba günü, İngiliz Yüksek Komiseri Amiral Calthrope'un emriyle İzmir Başkonsolosu James Morgan sabah saat dokuzda İzmir Valisi İzzet Bey'e, Yarbay Smith ise Kolordu Komutanı Ali Nadir Paşa'ya bir nota verdi. Notada İzmir'in işgal edileceği bildiriliyordu.

Haber kısa zamanda bütün şehre yayıldı. İzmir'in işgal edileceği söylentileri çok önceden duyulmuştu. Artık her şey belliydi. İzmir, Türk'ün olmaktan çıkıyordu. Bu durum kabul edilemezdi. Haberi duyan gençler, Konak meydanında toplanmaya başladılar. Genç bir öğretmen olan Mustafa Necati, gençleri liseye çağırdı. 1918 yılında İzmir'e gelip yerleşmiş olan Gazeteci Hasan Tahsin de bu toplantıya öncülük etti. Kalabalık yerlere giderek oralarda ateşli konuşmalar yaptı. Gençleri ve eli silah tutan herkesi yeni kurulacak olan Reddiilhak Heyeti'ne katılmaya ve protesto gösterileri yapmaya davet etti.

– Ey Türk genci, Türk yaşlısı, Türk kadını!

Güzel İzmirimizi Yunanlılar işgal etmek istiyor. Buna seyirci mi kalacağız? Böyle oturmakla, ah vah etmekle bir şey elde edemeyiz. Elimizden ne geliyorsa derhâl yapmalıyız. Bu gece Maşatlık'ta yapılacak gösteriye gelmelisiniz. İzmir'in işgal edilemeyeceğini, işgalci devletlere karşı gırtlığımız paralanıncaya dek bağıralım. Ateşler yakalım. Umulur ki bu ateşler kurtuluş ateşleri olur. Düşmanı ateşler içinde boğarız. Onları güzel İzmirimizden atarız. Gaflet ve delalet içinde olmayınız. Yılgınlığa düşmeyiniz. Şimdi ümitli ve cesur olmak zamanıdır. Birlik olmak zamanıdır. Bu kötü günleri de omuz omuza vererek atlatmalıyız.

Türkler, hiçbir zaman esaret altında yaşamamıştır. Bundan sonra da yaşamayacaktır. Vatanımızı işgal etmeye yeltenen Yunanlılar da bunu iyi bilmelidir. Kanımızın son damlasına kadar onlarla çarpışmalıyız. Gün, başkasından yardım bekleme günü değildir. Ne yaparsak yine

kendimiz yapacağız. Onun için yüreğimiz ve bileğimiz kuvvetli olsun.

Haydi toplantıya!

Haydi haklı davamızı haykırmaya!

Haydi kurtuluşa ve hürriyete!

Toplantıda İzmir'in işgaline karşı koymak için bir direniş örgütü kurulması kararlaştırıldı. Bu örgütün adı da Reddiülhak Heyeti Milliyesi oldu. Ayrıca Musevi Mezarlığı denilen Maşatlık'ta bir miting yapılması kararlaştırıldı. Miting büyük bir coşku içinde yapıldı ve sonunda bir bildiri yayınlandı. Bu bildiri aynen şöyleydi:

Ey bedbaht Türk!

Wilson ilkeleri adı altında hakkın zorla elinden alınıyor ve namusun elden gidiyor. Buralarda Rumların çok olduğu ve Türklerin Yunan işgalini memnuniyetle kabul edeceği söylendi. Bunun sonucunda güzel memleketin Yunanlılara verildi.

Şimdi sana soruyoruz!

Rumlar, Türklerden daha mı çoktur?

Yunan hâkimiyetini kabul ediyor musun?

Artık kendini göster! Bütün kardeşlerin Maşatlık'tadır. Oraya gel! Ezici çoğunluğunu bütün dünyaya göster. Burada ayrı gayrı yok; zengin yoksul, cahil âlim yok. Yunan hâkimiyetini istemeyen büyük bir topluluk var. Bu, sana düşen en büyük görevdir. Geri kalmak, ümitsizliğe düşmek ve kötü kaderine ağlamak sana bir fayda getirmez. Binlerce, yüz binlerce kardeşinle birlikte Maşatlık'a koş. Millî heyetin emrine uy.

Miting, büyük coşku içinde geçti. İzmir'in her tarafından insanlar akın akın gelip Maşatlık'ta toplandılar. Heyecanlıydılar, üzgündüler ama ümitsiz değillerdi. Buraya toplanan coşkulu kalabalık herkesi ümitlendirmişti. Daha sonra İzmir Limanı'nda toplanan işgal güçlerine karşı ateşler yakıldı. İzmir'in bu yüksek tepesinde yakılan ateşler her yerden kolayca görülebiliyordu. Ateşler, bağımsızlık için yanan ilk ateşlerdi ve sabaha kadar sönmediler.

Bu arada İzmir'deki telgrafçılar, işgali yurdun her yanına duyurdular. Erişebildikleri her yere telgraf çektiler. Telgraflarda şöyle deniyordu:

Bilumum vilayet, sancak, kaza ve nahiye belediye başkanlıklarına;

İzmir ve havalisi, Yunan'a ilhak ediliyor. İzmir son günlerini yaşıyor. Son imdadımız sizin göstereceğiniz yardıma bağlıdır. Mitinglerle, telgraflarla her yere başvurunuz. Vatan ordusuna katılmaya hazırlanınız. Vakar ve sükûnetinizi koruyarak, kimsenin incinmemesine dikkat ediniz.

Bu telgrafları alan, bir başka yere telgraf çekerek güzel İzmir'in Yunanlılar tarafından çok yakında işgal edileceğini duyuruyordu.

İzmir'deki Rumlar ise yapılacak çıkarma ve işgal için hazırlık içindeydiler. Yıllardır bekledikleri an gelmişti. Kordon Boyu'na ve büyük caddelere Yunan bayrakları asılıyor, zafer çelenkleri bırakılıyordu. Hepsi de çok mutluydu. Yunan askerlerini karşılamak için sabırsızlanıyorlardı. Sonunda İzmir ve yakın çevresi kendilerinin olacaktı.

Hatta İzmirli Rumlar, işi öyle ilerletmişlerdi ki kendi aralarında "Küçük Asya Cemiyeti" adı altında bir dernek bile kurmuşlardı. Bu cemiyetin amacı, Rumların Anadolu'yu ele geçirmesini sağlamaktı. Ayrıca işgalci Yunan ordusuna her türlü yardımı yaparak onlara destek olmayı çok istiyorlardı.

İzmir'de herkesin dikkatini kara elbiseler giyen bir gazeteci çekiyordu. Bu

gazeteci, uzun boylu ve ince yapılı; asıl adı Osman Recep Nevres olan ama Hasan Tahsin diye bilinen kişiydi. Siyah giyimli bu esrarengiz genç, Rumların da dikkatini çekiyordu.

Hasan Tahsin, aslında babasının adıydı. Bu ismi yazılarında yeni yeni kullanmaya başlamıştı. 1918 yılının ortalarında İzmir'e bir gazete çıkarmak için gelmişti. Frenk mahallesinde iki katlı bir Rum evi kiralamıştı.

Evi, Birinci Kordon'daki Sporting Kulübünün birkaç sokak altında kalıyordu. Bu mahallede işgal için yapılan hazırlıkları yakından görüyordu. Rumların amaçlarını, gizli gizli nasıl örgütlendiklerini iyi biliyordu. Ama şu an yapabileceği bir şey yoktu. Sırası gelince o da elbette bir şeyler yapacaktı.

Hasan Tahsin, 11 Kasım 1918 tarihinden beri İzmir'de "Hukukibeşer" (İnsan Hakları) adlı bir gazete çıkarıyordu. Yayımladığı gazetede ateşli ve cesur yazılar yazıyordu. Hiç kimseden çekinmiyordu. Doğru bildiği ne varsa hiç sakınmadan gazetesinde yayımlıyordu.

Hasan Tahsin'in yazıları gün geçtikçe daha büyük halk kitleleri tarafından takip edilir oldu. Daha sonra Hukukibeşer gazetesini kapatıp Sulh ve Selamet (Barış ve Kurtuluş) gazetesini çıkarmaya başladı.

Hasan Tahsin, evinde sabahlara dek yazılar yazıyordu. Bu yazıları gazetesine götürüyor, İzmir'in Yunanlılar tarafından yakında işgal edileceğini söylüyordu. İzmir Valisi İsmet Bey ile On Yedinci Kolordu Komutanı Ali Nadir Paşa'nın ellerinden geleni yapmalarını istiyordu. "Yunanlıların böyle serbestçe İzmir'e çıkışına seyirci mi kalacaksınız?" diyerek halka sesleniyordu. Artık uyumuyordu bile. İzmir Limanı'nda çıkarma için bekleyen gemilerin ışıklarına bakıyor, kahroluyordu.

"Avına saldırmayı bekleyen kaplan gibi bekliyorlar. Biz Türkleri silahsız sanıyorlar. Karşı koyamaz sanıyorlar. Ellerini kollarını sallayarak Kordon'a ayak basacaklarını sanıyorlar. Ege'nin içlerine doğru kolayca ilerleyeceklerini sanıyorlar. Ama aldaniyorlar! Bu millet buna seyirci kalır

mi? Ben seyirci kalır mıyım?” diyordu kendi kendisine.

Çok öfkeliydi. İstanbul hükûmetinin bu teslimiyetçi tavrını gördükçe öfkesi İzmir Körfezi'nin dalgaları gibi kabarmaktaydı. Hele hele valinin, kolordu komutanının işgale karşı hiçbir direniş gösterilmemesi konusundaki ricasına daha da öfkeleniyordu.

“Ne demek direnmemek! Teslim olmak ne demek! Daha düne kadar Osmanlı Devleti'nin egemenliği altında olan Yunanlılar, şimdi bizim efendimiz olacaklar ha! Bu palikaryalar⁵ kendilerini ne sanıyorlar? Biz Türkler, en ümitsiz anımızda dahi ayağa kalkarız! Güzel İzmirimizi çiğnetmeyiz! Ezelden beri hür yaşadık, bundan sonra esaret altında mı yaşayacağız? Böyle bir şeyi kabul edebilir miyiz? Etmeyiz! Etmeyeceğiz de!”

Kendi kendisine yaptığı bu konuşmaları daha sonra gazetesinde kaleme alıyor, halkla konuşuyor, gençleri birlik olmaya çağırıyordu. Eli silah tutan herkesin Yunan işgaline karşı koymasını istiyordu.

14 Mayıs 1919 gecesı mahalleye girdiğinde çok şaşırdı. Sokaklar, caddeler temizlenmiş, her eve bir Yunan bayrağı asılmıştı. Mahalledeki evlerin hepsinin ışığı yanıyordu. Bazı evlerden kahkahalar yükseliyordu. Belli ki yerli Rumlar seviniyorlardı.

“Sevinin bakalım! Bu sevinciniz yarım kalacak. Son gülen iyi gülermiş.” diyerek geç vakitte evine geldi.

İçeri girer girmez, yazı yazdığı masanın çekmecesini açtı. Tabancasını aldı, bir güzel temizleyip yağladı. İçine kurşun yerleştirdi. Sonra duvarda

asılı olan Kir'an-ı Kerim aldı. Bir elini tabancaya, bir elini de Kur'an'ın üzerine koydu ve şöyle yemin etti:

“Allah’ım, güzel İzmirimiz işgal edilmek isteniyor. Hürriyetimiz elimizden alınıyor. Bu duruma seyirci kalamam. İşte, huzurunda yemin ediyorum; işgale canımla, kanımla karşı koyacağım. Bunun için bana güç ver, kuvvet ver! Düşmana ilk kurşunu atan ben olayım! Attığım kurşun bize hürriyetin yolunu açsın! Düşmanlarımıza korku ve endişe salsın! Halkıma örnek olsun. Mücadelemizin başlangıcı olsun! Bir kıvılcımdan büyük bir yangına dönsün. Bu, kurtuluş ateşi olsun.

Amin!”

Masanın üzerinde duran yarım kutu mermiyi de cebine koydu. Pencereyi açtı. Işıkları söndürdü. İzmir Limanı’ndaki Yunan gemilerine öfkeyle baktı. O geceyi, içindeki nefretle beraber ayakta geçirdi. Sağa sola koşuşturan askerleri izledi. Işıkların aydınlattığı Yunan, Amerikan, İngiliz, Fransız bayraklarına baktı. Bir de az ilerideki karakolun önündeki Türk bayrağına baktı.

“Her yerde bir matem havası var. Her yer gecenin

karanlığı gibi siyaha bürünmüş. Ama gün doğmadan neler doğar. Hele bir sabah olsun bakalım. Elbette memleketin üzerine kurtuluş güneşi doğacaktır. Bu güneş, gün gelecek her yeri aydınlatacaktır. Buna inancım tamdır! Bu can bu yolda feda olsun! Yeter ki güzel İzmirimize Yunanlılar ayak basmasın.” diye geçirdi içinden.

Beline soktuğu tabancayı âdeta okşadı. Perdeyi çekti. Ceketini giydi ve dışarı çıktı. Gün doğmak üzereydi. Sokaklarda hâlâ sevinç naraları atılıyordu. Her ev, her sokak Yunan bayraklarıyla donatılmıştı. Hızlı adımlarla Reddiilhak Heyeti Millîyesi'nin olduğu binaya geldi. İçeri girdiğinde kalabalıkla karşılaştı. Dernek üyeleri akşamdan beri evlerine gitmemiş, onlar da Hasan Tahsin gibi geceyi uykusuz geçirmişlerdi. Koca salonda çıt çıkmıyordu. Herkes derin bir kederle susuyordu.

Onların bu hâlini gören Hasan Tahsin konuşmaya başladı:

– Arkadaşlar öfkeliyiz, üzgünüz! Çünkü güzel İzmirimizi Yunan askerleri işgal etmek üzere. Hürriyetimiz elden gidecek. Zaten askerlerimizin silahlarını aldılar. Şimdi rahatlıkla Kordon'a çıkacaklar. Hele valimiz ve kolordu komutanımız “Karşı koymayın!” diye halkımıza çağrı yapmıyor mu, kanım donuyor. Şimdi susacak mıyız? Yunan İzmir'e çıkarken saklanacak mıyız? Karşı koymayacak mıyız? Bu palikaryalar bizim memleketimizi sahipsiz mi zannediyor? Onlara sahipsiz olmadığımızı göstermeliyiz. Tüfekte, tabancayla, taşla, sopayla, yumrukla karşı koymalıyız. Bu bizim en başta gelen görevimizdir. İşgal edilmiş, her yanında Yunan askeri olan şehirde esaret altında mı yaşamak istersiniz, yoksa şerefli bir şekilde ölmek mi istersiniz?

Salondaki herkes:

– Elbette şerefli bir ölümü tercih ederiz, diye haykırdı.

Bu cevap üzerine Hasan Tahsin konuşmasına devam etti:

– Şafak sökmek üzere. Birazdan gün doğacak. Hep birlikte Kordon'a gidelim. İlk önce sessiz bir şekilde askerlerin geçişini izleyelim. Sonra elimizden ne geliyorsa yapalım.

“Yapalım.” nidaları yeri göğü inletti. Kalabalık, başta Hasan Tahsin olmak üzere Kordon'a doğru yürümeye başladı.

Gün doğmuştu. Güzel İzmir uykudaydı daha. Kuşlar, ağaçlar,

uykudaydı. Ama İzmirliiler uykusuzdu. Huzursuzdu. Çünkü bugün kara bir gündü. Tarih 15 Mayıs

1919'u gösteriyordu. Gemilerden filikalara, sandallara bindirilen Yunan askerleri büyük sevinç gösterileri arasında Kordon kıyısına doğru ilerliyorlardı. Kıyıdaki Rumlar da ellerinde çiçekler, bayraklar, balonlarla Yunan askerlerini karşılamak istiyorlardı.

Vali ve kolordu komutanı istenmeyen olayların çıkmasını önlemek için Türk askerlerinin kışlalarda kalmasını istemişti. Esnaf, kepenklerini indirmiş, bütün halk evine kapanmıştı. Ancak gençlerin oluşturduğu kalabalık bir grup Kordon'un bir kenarında sessiz ve üzgün bir şekilde bekleyiyordu. Saat yedi buçuktan sonra Birinci Yunan Kolordusuna bağlı (Larissa Tümeni) askerler, Kordon'a çıkmaya başladılar. Sandallar, botlar düdüklerini öttürerek kıyıya yaklaştılar. Yunan askerleri:

– Çok yaşa Venizelos! Yaşasın Yunanistan, yaşasın Rumlar, diye bağırarak Anadolu'nun bu güzel şehrine ayak basmaya başladılar.

Askerlerin ardı arkası kesilmedi. Hiçbir şeyden endişe etmeden, pervasızca, yüzyıllardan beri Türk mührünün vurulduğu bu güzel şehre çıktılar. Elllerinde bayraklar, silahlar vardı. Kordon'a ayak basan askerlerin tamamı, İzmir Metropolit Hrisostomos tarafından takdis edildiler.⁶ Hrisostomos işgalci askerlere şöyle bir konuşma yaptı:

– *Asker evlatlarım! Helen çocukları!*

Bugün ata topraklarını yeniden fethetmekle İsa'nın en büyük mucizesini göstermiş oluyorsunuz. Haydi buyurunuz, bütün azizler sizin arkanızda olacak. Atalarınızın toprakları sizleri bekliyor.

Bu nutuktan cesaret alan askerler, Kordon'un Karantina semtine doğru ilerlemeye başladılar.

İşgalci Yunan askerlerinin yanı sıra Rumlar da askerlerin attığı naralara, sloganlara katılıyorlardı.

- Anadolu bizim olacak!
- İzmir bizim olacak!
- Yaşasın Venizelos ve onun kahraman askerleri!
- Yaşasın Yunanistan!
- Yaşasın Rumlar!
- Hoş geldiniz kahramanlar!

Yunan askerlerini ve yanı sıra yürüyen Rumları gizliden gizliye takip eden Türk gençleri de vardı. İç sokaklarda görünmeden yürümeye çalışıyorlardı. Hasan Tahsin de yanlarındaydı. Öylesine öfkeliydiler ki...

Hele Yunan askerlerinin ve yerli Rumların attığı sloganları işittikçe öfkeleri daha da artıyordu. Bu ne kara gündü. Bu ne acı gündü. Dünyanın sonu mu geliyordu? Güneş bugün neden doğmuştu? Analar onları neden doğurmuştu? Bu kara günü görmek için mi? İzmir işgal ediliyordu işte.

Üstelik hiç kimse karşı koymuyordu. Validen ses seda çıkmıyordu. Kolordu komutanı da bir şey demiyordu. Halk, olan biteni endişeyle izliyordu.

Gençlerin önünde yürümekte olan Hasan Tahsin hiç konuşmuyordu. Hızlı adımlarla Yunan askerlerini takip etmeye çalışıyordu. Gözlerinde nefret vardı. Yüreğinde nefret vardı. Yunan askerlerinin İzmir'i işgal etmesini bir türlü kabul edemiyordu.

“Nasıl buraya çıkabilirler? Kendi ülkelerindeymiş gibi nasıl böyle rahat dolaşabilirler? Bize ne oldu? Üstümüze ölü toprağı mı serpildi? Karşı koymayacak mıyız? Esaret altında mı yaşayacağız? Öyleyse yazıklar olsun bize!” diye kendi kendisine konuşarak Konak Meydanı'na doğru ilerledi.

Beline soktuğu tabancasının kabzasını sıvazladı. Ceketinin cebine koyduğu kurşunları okşadı.

– Gelin bakalım, gelin! Geldiğinize pişman olacaksınız! Türkleri daha tanımamışsınız. Hiç merak etmeyin, biz kısa sürede yine ayağa kalkarız!

Yunan askerleri sevinç gösterileri arasında yürüyüşlerine devam ediyorlardı. İzmir Metropolitanı Hrisostomos’un yaptığı konuşma onları daha da coşturmuştu.

Onlara göre Türkler korkmuşlardı. Evlerinden çıkamıyorlardı. Zaten Türk askerlerinin silahları da yoktu. Bundan iyi fırsat mı olurdu? Bu yüzden ellerinden geleni yapmalıydılar. Ne de olsa atalarının topraklarına geri dönmüşlerdi. Tarih yeniden onları anlatacaktı.

Gazeteci Hasan Tahsin adımlarını daha da hızlandırdı. Adımlarında kararlılık vardı, inanç vardı, öfke vardı. Kestirme yolları kullanarak Konak Meydanı’na çabucak geldi. Kuytu bir köşede beklemeye başladı. Belinden tabancasını çıkardı ve kontrol etti. Kimseye göstermemeye çalışarak yine beline soktu.

Çok uzaklardan gelen askerlerin ve yerli Rumların bağırışlarını rahatlıkla duyabiliyordu. Sesler gittikçe yaklaşıyordu. Askerlerin yanı sıra yürüyen Rumların sayısı artıyordu. Kalabalık gittikçe büyüyordu. Ama onları bekleyen Hasan Tahsin’in yüreğine düşen kıvılcım da büyüyordu. Bu kıvılcım İzmir’in kurtuluş yangınına başlatabilecek miydi? Bu güzel şehir Yunanlılardan kurtulabilecek miydi?

Ne olursa olsun, üzerine düşeni yapmalıydı. Artık dayanılacak gibi değildi. Askerler İzmir’in sokaklarında neşe içinde yürüyordu. Hem de hiç endişelenmeden ve sakınmadan... Yerli Rumlar da onlarla birlikte hareket ediyordu. İşte bu kara tabloya hiçbir Türk dayanamazdı.

Hasan Tahsin gözlerini Yunan sancağını büyük bir gururla taşıyan en öndeki teğmene çevirdi. Yunanlı teğmenin etrafında sanki hiç asker yoktu.

Tek başına, mağrur bir şekilde Kordon'un caddelerinde yürüyordu. Çizmelerinin topuklarını İzmir'in Arnavut kaldırımlarına vurmaktan büyük bir haz duyuyordu sanki. Bir süre daha Yunan askerlerini izledi. Aniden karar vererek bir iç sokağa geçti. Hızlı hızlı yürüdü. Az ileride bir başka sokaktan çıktı. Koca meydanın ortasında dikildi. Yunanlı askerler kendisine gittikçe yaklaşıyordu. O ise gözlerini sadece teğmene dikmiş bekliyordu. Heyecan içindeydi.

Hasan Tahsin'i izleyen Türk gençleri de ne olacağını kestirmeye çalışıyorlardı. Eğer bir çatışma olacaksa onlar da karşı koyacaklardı. Fakat Hasan Tahsin'in ne yapacağını, nasıl hareket edeceğini bilemiyorlardı.

Yunanlı askerlerin ve İzmirli Rumların coşkusu devam ediyordu. Bu coşkuyla meydanın orta yerinde dikilmekte olan Hasan Tahsin'e doğru yürüyorlardı. Şimdi herkesin gözü meydanda, siyah giyimli bu gence takılmıştı. Herkes onu, Yunan ordusunu karşılamaya gelen birisi sanıyordu.

Hasan Tahsin ise kendisine iyice yaklaşan askerlerin bağrıışmalarını, naralarını duymuyordu sanki. İçindeki sesi dinliyordu. İçindeki ses ise durmadan şöyle diyordu:

“Onlar güzel şehrimize ayak basan düşmanlar! Onlar güzel İzmirimizi almaya gelenler! Onlara karşı koymayacak mısın? Çek belindeki silahı, vur şu bayrak taşıyan teğmeni! Vur! Durma! Çek tabancanı! Haydi durma! Vuuuur! Vatan aşkına... Bayrak aşkına... Allah aşkına! Vuuuuur!”

Hasan Tahsin sanki bambaşka bir insan olmuştu. Artık hiç kimseyi görmüyor, hiç kimseyi duymuyordu. Sadece ve sadece içindeki sese kulak veriyordu. Teğmen gülümseyen bir çehre ile Rumları selamlıyordu. Elindeki bayrak hafif bir rüzgârla bazen savruluyor, yüzüne değiyordu. Hasan Tahsin'in içindeki ses ise devamlı olarak haykırıyordu.

“Durma!”

Hasan Tahsin, belinden çıkardığı tabancasını teğmene doğrulttu.

Teğmen hâlâ sağa sola gülücükler dağıtıyordu. Hasan Tahsin, hiçbir şey demeden tetiğe

bastı. Tabancanın namlusundan fırlayan kurşun Yunanlı teğmenin göğsünden girip çıktı.

Teğmen bir anda durmuştu. Sendelemeye başladı. Elindeki bayrağı sıkıca tutmaya çalışıyor ama bir türlü başaramıyordu. Gücü kuvveti gittikçe azalıyordu. Çok geçmeden de elindeki bayrakla birlikte yere yığıldı.

Koca meydanda çıt çıkmıyordu. Herkes sanki heykel kesilmişti. Sessizliği, yerli Rumların çığlıkları dağıttı. Rumlar sağa sola kaçışmaya başladılar.

Yunanlı askerler ve yerli Rumlar ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Türklerin böyle bir şey yapabileceklerine ihtimal bile vermiyorlardı.

Arka sokaklarda Hasan Tahsin'i izleyen Türk gençleri de sağa sola ateş etmeye başlamışlardı. Kimi bir köşeden, kimi evlerin çatısından Yunanlı askerlerin üzerine ateş etmeye çalışıyordu. Bu telaş havası içerisinde Yunan askerlerine olabildiğince zayıat verdirmek istiyorlardı.

Yerli Rumlar ve Yunanlı askerler bir süre sonra toparlanmaya başladılar. İkinci defa ateş etmek üzere olan Hasan Tahsin'e doğru yüzlerce namlu doğrultuldu. Namlulardan çıkan kurşunlar Hasan Tahsin'in vücuduna saplandı. Bu kahraman yere düştü. Yüzünde tatlı bir tebessüm vardı. O, bu tebessümle vatanın kurtuluşunu görmüştü sanki. Hasan Tahsin şehit

olmuştı.

Yunanlı askerler bu kez, kendilerine ateş etmekte olan Türk gençlerine karşı koymaya başladılar.

Sağa sola kaçışan yerli Rumlar, Yunan askerlerinin duruma hâkim olmasıyla birlikte tekrar meydanda toplandılar. Türklerin dükkânlarını yağmalamaya başladılar. Bazı dükkânları ateşe verdiler. Önlerine çıkan her Türk'ü öldürmeye başladılar.

İzmir, acı bir gün yaşıyordu. Ege'nin incisi İzmir, işgal ediliyordu.

Olaylar bütün şiddetiyle devam ederken bir taraftan da Yunan Komutanı Zafiriu'nun bildirisi dağıtılıyordu. Bu bildiride İzmir ve etrafının işgalinin başladığı, bundaki amacın, mevcut kanunların korunması ve desteklenmesiyle halkın refahını sağlamak olduğu söyleniyordu. Memurların bir şey olmamış gibi işlerine devam etmeleri isteniyordu. Şikâyetçi olanlara da “Kumandanlığımızın kapısı ardına kadar açıktır.” deniyordu. Bu sırada Yunan askerleri iki bin Türk askerinin bulunduğu Sarıkışla'yı basmaya gidiyorlardı. Hepsinin gözleri dönmüştü. Çok geçmeden kışlayı kuşattılar. Başta Kolordu Komutanı Ali Nadir Paşa olmak üzere birçok subayı ve askeri türlü hakaret ve saldırılarla kışladan çıkarttılar. Bunları, Yunan Patris vapurunun ambarına, hayvanların yanına hapsedtiler. Hapsedilenler arasında yirmi sekiz üst rütbeli subay, yüz yirmi sekiz subay, beş yüz kırk er, iki bine yakın da sivil vardı. Türk subaylarına eziyet etmeye başladılar. Onlardan “Yaşasın Venizelos!” diye bağırmalarını istediler. Bunu kabul etmeyen subaylarımıza işkence ettiler. Miralay Fethi Bey de aldığı bir süngü darbesiyle şehit düştü. Son sözleri “Bu şekilde bağırmaktansa ölmeyi tercih ederim!” oldu.

Gemiye getirilirken sendeleyerek, yere düşen Türk askerleri derhâl öldürülüyor ve denize atılıyordu. Bu arada Rumlar tutsak olan Türk askerlerine ateş açmış, dokuz subay şehit olmuştu. Askerlerimizin yirmi biri

yaralanmış, yirmi yedisi de kaybolmuştu.

Yunanlılar İzmir'i on beş gün boyunca yağmaladılar. Asker demeden, sivil demeden Türk halkına her türlü işkenceyi yaptılar. Daha sonra Ege bölgesinin tamamını işgal etmek için Aydın'a ve Nazilli'ye doğru yürüyüşe geçtiler.

HASAN TAHSİN'İN HAYATI

Asıl adı Osman Recep Nevres olan Hasan Tahsin, 1888 yılında Selânik'te doğdu. İlk ve orta okulu yine Selânik'te okuduktan sonra Paris'e gidip Siyaset Bilimi Akademisinde bitirdi. İkinci Meşrutiyet ilan edildikten sonra (1908), İttihat ve Terakki Cemiyetine girdi. Teşkilâtımahsusada (haber alma teşkilatı) çalıştı. Bükreş'te bulunduğu sırada, Balkanlar'da Türklere karşı olumsuz propaganda yaptıkları için İngiliz Buxton kardeşlere bir suikast düzenledi ama yakalandı. On yıl ağır hapis cezasına çarptırıldı. Daha sonra Hilmi Paşa'nın yardımlarıyla hapisten çıktı. 1918 yılında İzmir'e gelerek Hukukibeşer gazetesini çıkardı. Yunan işgaline karşı çıkan Reddiilhak Heyeti'nin kurulmasında önemli rol oynadı. 14 Mayıs 1919 gecesı Reddiilhak Beyannamesi'nin hazırlanmasında da görev aldı.

İzmir'e çıkan Yunan askerine ilk kurşunu atan ve orada şehit edilen Hasan Tahsin'in anısını yaşatmak için 1973 yılında Konak Meydanı'na "İlk Kurşun Anıtı" dikilmiştir.

KASTAMONULU ŞERİFE BACI KAĞNILI ORDU

Millî Mücadele başladığında vatanını seven herkes, elinden ne geliyorsa

yapmaya başlamıştı. Kastamonulu kadınlar, bu amaçla mitingler düzenlemişler, herkesi düşmanla çarpışmaya çağırmışlardı. Şehir merkezindeki hanımlar, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurulmasına yardım etmişlerdi. Ayrıca Kastamonu'da Hilâliahmer Cemiyeti'nin (Kızılay) kadınlar şubesi açılmıştı. Bunun yanında kadınların el becerilerini geliştirmek ve cephedeki askerlere çorap, içlik gibi giyeceklerin örülmesini sağlamak için Kadınları Çalıştırma Derneği kurulmuştu. Köylü kadınlar ise kağnılarıyla cephaneye taşıyorlardı. İnebolu'dan yüklenen cephaneler Kastamonu Kışlasına getiriliyor, buradan da cephelere dağıtılıyordu.

İstanbul işgal edilip askerlerin silahları ellerinden alındığı için cephaneler gizli gizli Anadolu'ya kaçırılıyordu. Vatanını seven subay ve askerler bazen kılık değiştirerek, bazen de saklanarak Anadolu'daki Kuvayımilliyeye kuvvetlerine katılıyorlardı. Silah ve cephaneler, takalarla İstanbul'dan Anadolu'ya getiriliyordu. İstanbul'dan kaçırılan cephaneler ilk önce İnebolu Limanı'na indiriliyor, buradan da kağnı kafileleriyle Ankara'ya veya diğer cephelere dağıtılıyorlardı. Elimizde belgeler dört bin beş yüz adet kağnıdan bahseder.

* * *

1921 yılının Aralık ayıydı. Şerife Bacı kağnısıyla İnebolu'dan Kastamonu Kışlasına doğru yol alıyordu. Onun gibi birçok kadın kağnılarının yanında yürüyordu.

Hava bazen tipiye dönüyor, bazen lapa lapa kar yağıyordu. Bazen de kuru bir soğuk, kağnıları çekmekte olan zayıf ineklerin, öküzlerin, atların ve kafilelerde yer alan kadınların nefeslerini kesiyordu.

Bu durumda yürümek çok zorlaşıyordu. Boğulacak gibi oluyorlardı. Ama gayret ediyorlardı. Çünkü vatan zor durumdaydı. Askerlere cephaneye gerektiği. Cephaneleri mutlaka Kastamonu Kışlasına getirmeliydiler.

Bütün bunları düşününce gayrete geliyorlar, buz tutan yollarda kafileler

hâlinde ilerlemeye çalışıyorlardı. Dağlık ve ormanlık yollardan geçerken kurtların seslerini duyuyor, onların saldırısına uğramaktan korkuyorlardı.

Cephaneler, sabahın erken vakitlerinde kağnılara yükleniyordu. Kağnılar yüklerini alınca hiç beklemeden yola koyuluyorlardı. Beklemek, boşuna zaman kaybetmek demektir.

Şerife Bacı, öküzlerinin önünde duruyor; onların yüzünü, sırtını sıvazlıyordu. Kaç gündür yeteri kadar beslenememişlerdi. Saman bulmak kolay değildi.

İnebolu'ya gidip gelirken ağaç kabukları ve kuru otları toplayan Şerife Bacı, bunları taşla ezip öküzlerine yediriyordu. Yolculuk sırasında öküzlerin nalları da düşüyordu. Bu, öküzlerin canını çok acıtıyor; taşlı, buzlu yollarda yürümelerini güçleştiriyordu. Cephane taşıyan hayvanların nalları, ancak Kastamonu Kışlasına gidince çakılıyordu.

Şerife Bacı sırtına bağladığı bebeğinin ağlamasıyla telaşlandı. Hemen onu alıp kuytu bir köşede emzirdikten sonra üstünü sıkıca örttü. Onu tekrar arkasına bağlayıp öküzlerinin başına geçti. Bu arada cephaneye taşıyan askerlerden birisi seslendi.

– Şerife Bacı, cephaneler tamamdır. Yola çıkabilirsiniz!

– Tamam yığdım! Kendim için bir şey istemiyorum ama şu öküzlerime bir avuç saman verebilir misin?

– Hiç saman yok ama yine de bir bakayım.

Asker uzaklaştı. Şerife Bacı üzgün ve çaresiz gözlerle öküzlerine baktı.

– Biliyorum, çok açsınız. Ama dayanmalıyız! Düşmanı kovuncaya

kadar... Bu cephaneleri Kastamonu'ya taşımalyız. Cepheadekiler bizden cephaneye bekliyorlar. Yoksa düşmanı nasıl yeneriz? Merak etmeyin, yolculuk sırasında ben yine size ağaç kabukları toplayıp yediririm. Sizi aç bırakmam. Kendim yemem size yediririm.

Yanına gelen asker ona iki avuç saman verdi. Şunu söylemeyi de unutmadı.

– Samanı idareli kullan. Başka saman yok. Bunu da diğerlerinin payından aldım.

Şerife Bacı, askerin bu sözlerine güldü.

– İki avuç samanın idaresinden ne olacak yiğidim! Kastamonu'ya gidinceye kadar öküz başına iki saman çöpü düşüyor ancak. İş başa düştü desene. Yine ağaç kabukları toplayacağız.

– Fazla oyalanmadan yola çık. Hava sertleşiyor.

– Haklısın. Haydi bakalım, kalın sağlıcakla!

Tam o sırada bebeği yine ağlamaya başladı.

– Hay Allah... Aman kızım, uslu dur! İşimiz zor. Bak düşman gelmiş, her yeri almış. Baban düşmana karşı savaşıyor. Onlara yardım etmemiz lazım. Sen de bana yardım et. Ağlama ki biz de işimizi yapalım.

Öküzlerin yularlarını topladı. Kızına ninni söyleyerek öküzlerin önüne geçerek yola koyuldu.

Hava çok soğuktu. Kağnıların geçtiği daracık dağ yolları buz tutmuştu.

Yüksek yerler hâlâ diz boyu kar içindeydi.

Dağlarda kurtlar ulumaya devam ediyordu. Şerife Bacı bazen öküzleriyle konuşuyor, bazen de sırtındaki bebeğine ninni söylüyordu. Hava gittikçe sertleşiyordu. Çok geçmeden de tipi başladı.

Arabanın tekerlekleri bazen çamura ve kara saplanıyordu. Zaten güçsüz kuvvetsiz kalan öküzler bunun üzerine hemen duruyorlardı.

Şerife Bacı bu sefer öküzlerin yularlarını çekiyor, arabanın arkasına geçip arabayı itmeye çalışıyordu. Saatlerce süren uğraştan sonra arabayı saplandığı çamurdan kurtarıyordu. Fakat bu, ona çok zaman kaybettiriyordu.

Bazen, kendisine yetişen diğer kağnı sahipleri de ona yardım ediyordu. Yolda İnebolu'ya cephaneye almaya giden boş kağnılarla karşılaşıyordu. Onlardan biraz ekmek, öküzleri için de biraz saman istiyordu. Olan veriyordu. Olmayan ise boyun büküp “Bizde de yok.” diyordu.

Hava gittikçe bozuyordu. İyice bastıran tipiden göz gözü görmüyordu. Sadece rüzgârın uğultusu duyuluyordu. Bu sese aç kurtların ulumaları karışıyordu. Şerife Bacı, kızının sesi soluğu çıkmayınca onu kucağına alıyor, nefes alıp almadığını kontrol ediyordu. Sonra onu tekrar sıkıca sarmalayıp sırtına bağlıyordu. Rüzgâr, yürürken nefes almasını zorlaştırıyordu. Biraz dinlenmeyi düşündü.

“Fakat bu havada durursam soğuktan donarım. Bebeğim de donar. Cephaneleri götüremeyiz. Yürümem lazım. Gayret etmem lazım.” diyerek yola devam etmeye karar verdi. Bir süre bu şekilde yol aldı. Sürekli olarak öküzlerinin yanında yürüyordu. Fakat yorulduğunu hissediyordu. Önünde gidilecek çok uzun bir yol vardı. Bu kadar yolu nasıl yürüyebilecekti? Bir an “Arabaya ben de binsem mi acaba?” diye düşündü. “Öküzlerim de çok yorgun. Hem doğru dürüst beslenemediler. Ben de binersem hızımız daha da yavaşlayabilir. Onun için yürümeye devam etmeliyim.” O yürüdükçe

yollar uzuyordu. Kurtuluşa giden yollar gittikçe uzuyordu. Bu yolda tam dört bin beş yüz kağı, gece demeden gündüz demeden cephan taşıyordu.

Akşam karanlığı çökmek üzereyken tipi yavaş yavaş dinmeye başladı. Fakat havanın ıssı iyice azaldı. Yerdeki kar dondu. Kağıların tekerlekleri kalın buz tabakalarının üzerinde sağa sola kayıyordu. Öküzlerin de yürümesi çok zorlaşmıştı.

Onların kaydığını gören Şerife Bacı:

– Haydi bakalım, gayret edin koca öküzlerim, dedi.

Bir taraftan da sırtında taşıdığı kızına ninni söylüyordu.

“Uyu benim kızım,

İçimdeki sızım.

Baban mermi bekler,

Yürü gazi kızım!”

Şerife Bacı’dan çok ileride giden kağılarda ırılar yakılmaya başlanmıştı. Bu meşaleler, uzaktan bir kıvılcım gibi görünüyordu. Şerife Bacı, arabadaki son ırayı birkaç kez uğraştıktan sonra yaktı. Soğuktan birbirine yapışan parmakları ırayı zor tutuyordu. ıranın ışığı ve ıssı biraz olsun fayda sağlamıştı. Kağı sahipleri, uzun ve soğuk gecelerde bu ırılarla yollarını bulurlar, hem ısınırlar hem de kurtların saldırılarından korunurlardı. Çünkü ateşi gören kurtlar kağılara yaklaşmaya cesaret edemezlerdi.

Gecenin ayazı gittikçe artıyordu. Şerife Bacı öküzlerin yanında yürüyordu. Öküzler, uzun ve dik yokuşun başına gelince durdular. Çünkü

zayıflıktan kuvvetleri tükenmişti artık. Şerife Bacı elindeki meşaleyi kağının bir kanadına sıkıştırdı. Arabayı itmeye başladı. Ama kağı kımıldamıyordu bile. Üstelik tekerlekler buz içinde kalmıştı. Bu nedenle kağıyı hareket ettirmekte zorlanıyordu.

– Haydi gayret sarılarım! Haydi, diye bağırdı gecenin karanlığında.

Ama öküzler kımıldayamadı. Buz içinde kalmış tekerleklerle yeniden yüklendi. Araba, bu yokuşun başında kalmıştı. Ne yapabilirdi? Biraz düşündü. Hemen arabasında bulunan bir tutam kuru otu değneğe bağlayıp öküzlerin görebileceği bir yere astı.

Kuru otu gören öküzler, ona ulaşmak için var güçleriyle hareket etmek istediler. O sırada araba kımıldadı. Şerife Bacı da tekerleklerinden iterek kağıyı hareket ettirdi.

– Bu hile işe yaradı, dedi.

Öküzler, burunlarının bir karış uzağına asılan bu ota ulaşmak için çabalayıp duruyorlardı.

Yolun her yeri buz tutmuştu. Hele hele Şerife Bacı'nın giydiği çarıklar iyice sertleşmişti. Ayakları sızlıyordu. “Donuyor muyum ne?” diye düşündü. “Burada donarsam kurtlara yem olurum. Allah korusun! Yavrum ne olur? Mermiler, toplar tüfekler ne olur? Ne pahasına olursa olsun gayret etmeliyim. Şafak sökene dek yürümeliyim. Kızım ne hâlde acaba?”

Şerife Bacı cephane sandıklarının arasına yatırdığı kızını kucağına aldı.

Soğuk yanaklarına sıcacık bir öpücük kondurduktan sonra kızını tekrar cephanesandıklarının, top mermilerinin arasına yatırdı. Kağının yanında bitkin bir şekilde yürümeye devam etti.

Bu sırada tipi yeniden başladı. Elindeki çıra bazen sönecek gibi oluyordu. Atkısını daha sıkı sardı yüzüne. Şimdi sadece gözleri görünüyordu.

Biraz yol aldıktan sonra göz kapaklarının üstünden bir şeylerin sarktığını hissetti. Kaşları ve kirpikleri buz tutmuştu. Adımlarını hızlandırdı. Artık ayak parmaklarını hiç hissetmiyordu. Sadece ve sadece yürümeye çalışıyordu. Arada sırada öküzlerine bağırıyor, bazen kundaktaki bebeğini kontrol ediyordu. Bu şekilde bir hayli yol aldı. Kağı, yüklenen cephanelerin ağırlığı altında inleye inleye yol alıyordu.

“Herhâlde sabah ezanında Kastamonu Kışlasına varırım, dedi. Tabi bu dağ başında donmazsam. Aç kurtlara yem olmazsam. Gelen giden de yok. Bize kim yardım eder? Kim elimizden tutar?”

Sözünü tamamlar tamamlamaz ayağı kaydı ve yere düştü. Karların içinde bir süre yuvarlandı. Binbir zorlukla doğruldu. Kağının tahtalarına tutunarak öküzlerin ipini yakaladı. Ayaklarını sürükleye sürükleye tekrar yürümeye başladı. Uykusu geliyordu. Artık üşümüyor gibiydi. Gözlerinin önüne bazen cephedeki kocası geliyordu. Kendisine “Haydi Şerife gayret... Bak, biz silah bekliyoruz. Mermi bekliyoruz. Top tüfek bekliyoruz. Kurtuluş için, kızımız için dayanmalısın!” diyordu. Bu sözler onu gayrete getiriyor, daha hızlı yürümeye çalışıyordu. Bir süre böyle yol aldıktan sonra adımları tekrar yavaşlıyordu. Buz tutmuş yollarda kayıyor, yere düşüyordu. Uyusa belki kuvveti yerine gelecekti. Buz tutmuş kirpiklerini ve kaşlarını zorla araladı. Zifiri karanlıkta yakmış olduğu çıranın cılız ışığını gördü. Ayaklarını hissetmiyordu. Elleri ise artık öyle uyuşmuştu ki tuttuğu meşalenin sıcaklığını hissetmiyordu. Ellerini istediği gibi hareket ettiremiyordu. Gözlerinin önünde beyaz kelebeklere benzeyen yüzlerce, binlerce kar tanesi

uçuşuyordu.

Gecenin karanlığı hafif hafif dağılmaya başlamıştı. Öküzlerini zar zor çekip yürümekte olan Şerife Bacı, ne kadar yürüdüğünü kestirmeye çalışıyordu. Hangi mevkiye gelmişti? Kastamonu Kışlası çok mu uzaktaydı? Bu yol ne uzun bir yolmuş ki yürü yürü bitmiyordu. Kurtuluş öyle kolay mıydı? Zorluk çekmeden, acı çekmeden kurtuluşa ermek olur muydu? Olmazdı elbet. Şerife Bacı bütün bunları düşününce yürümeye, daha hızlı yürümeye karar verdi.

Tipi durmuş ve hava açmıştı. Ortalık iyice aydınlanmıştı. Çok uzaktaki Kastamonu Kışlasının bacalarından tüten duman görülebiliyordu.

Şerife Bacı dumanı görünce gülümsedi.

“Geliyoruz! İyice yaklaştık.” dedi.

Biraz dinlendi. Son bir avuç samanı da öküzleri arasında paylaştırdı. Sonra ağlamakta olan bebeğini aldı. Onu kalın bir yorgana sararak emzirdi. Karnı doyan bebek sustu. Kızını tekrar cephanesandıklarının yanına, top mermilerinin arasına yatırdı. Üzerine kalın yorganı örttü. Bütün bunları güçlükle yapabildi. Ayaklarından dizlerine, ellerinden kollarına doğru tatlı bir uyuşukluk yayılıyordu.

Kağnıya tutunarak ayağa kalktı. Ama buz tutmuş kirpikleri kapanıyordu. Gözlerini açmaya çalışsa da buna engel olamıyordu. Bir süre böyle yarı uyanık yarı uykulu şekilde yol aldı. Ne zamandan beri üzerinde hissettiği uyuşukluk, bütün bedenine yayılmıştı. “Yorganı örtünsem belki ısınırım.” diye düşündü. Ama cephaneler ne olacaktı? Cephaneler soğuktan bozulursa ne olacaktı? Bu zorlu yolculuğu boşuna yapmış olacaktı. Vazgeçti. “Hayır!” dedi içinden. “O yorganı örtünmeyeceğim. O yorgan, askerlerimizin dört gözle beklediği mermilerin, silahların üzerinde duracak. Bebeğimin üzerinde duracak. Böylece kurtuluş ümidimiz içimizde canlanacak. Varsın bedenim donsun!”

Kağnısına tutundu. Bebeğini okşadı. Son bir gayretle cephanelerin üzerindeki yorganı düzeltti. Elinde sopası öylece kalakaldı. Şerife Bacı soğğun getirdiğı uykuya yenik düşmüştü. Şerife Bacı son kez nefes alırken birkaç kar tanesi yüzüne düştü. Bu kar tanelerini yüzünü okşayan meleklerle benzetti, gülümsedi.

* * *

Kastamonu Kışlasındaki nöbetçinin gözü bir türlü ilerlemeyen kağnıdaydı. Oysaki geceleyin bütün kağnılar kışlaya ulaşmıştı. Ama bu kağnı olduğu yerde durdukça nöbetçinin merakı da artıyordu. Bu kağnı neden ilerlemiyordu? Gözlerini ayırmadan kağnıyı gözetliyordu. Sonra hızla içeriye koştu.

– Rıfat Çavuş’um!

– Bir şey mi oldu?

– Çavuş’um, şurada, tepeye yakın yerde bir kağnı saatlerden beri duruyor. Gidip bakılsa iyi olur.

– Öyle mi? Sen bana Cemil Çavuş’u çağır!

Nöbetçi koşarak Cemil Çavuş’un yanına gitti. Durumu bir solukta anlattı.

Cemil Çavuş ile Rıfat Çavuş kışladan çıkarak kağnıya doğru koşmaya başladılar. Onlar da merak içindeydiler. Acaba bu kağnı niye ilerlemiyordu?

Cemil Çavuş:

– Neden olacak Çavuş’um? Öküzlerin gücü kalmamıştır. Ondan

yürümezler. Kaç tane arabayı iterek kışlaya getirdik biz, hatırlasana, dedi.

Rıfat Çavuş ise,

– İnşallah dediğin gibidir, diye cevap verdi.

Arabaya yaklaştıkça bir kadının yüklerin üzerine dayanmış öylece ayakta durduğunu gördüler.

İyice yaklaştıklarında, Rıfat Çavuş:

– Ne oldu bacım, dedi.

Ses gelmedi. Bu kez Cemil Çavuş seslendi.

– Bacım bir şey mi oldu?

Yine ses yoktu. Şerife Bacı'nın kirpikleri kaşları buz tutmuş, kaskatı kesilen çarıkları yere yapışmıştı.

– Donmuş ama belki kurtarabiliriz.

– Çok geç Çavuş'um! Nabzı atmıyor baksana.

İki çavuş âdeta yıkılmıştı.

– Haydi, onu arabaya yatıralım da kışlaya çekelim kağnyı.

Şerife Bacı'yı boylu boyunca yatırdılar. Öküzlere “Deh!” dediler. Ama öküzler kıpırdamıyordu.

– Çavuş'um, bunlar da donmuş.

– Ne yapacağız?

– Her zaman ne yapıyorsak onu yapacağız.

– Öküzlerin yerine biz boyunduruğu boynumuza geçirip kışlaya gideceğiz.

İki çavuş öküzleri boyunduruktan çıkardılar. Kendileri onların yerlerine geçtiler ve kağnyı ağır ağır çekmeye başladılar. Kışlaya girecekleri sırada bir bebek ağlamasıyla irkildiler.

– Bir bebek sesi?

– Yorganın altından geliyor.

– Durma, yürü! Kışlada bakarız. Yavrucak da anası gibi donmasın.

– Bacım, keşke şu yorganı cephanelere değil de kendine örtseydin ya, dedi Rıfat Çavuş gözlerinden yaşlar dökülürken.

– O kendisine yakışanı yapmış arkadaş. Cephaneler bozulmasın diye yorganı onların üstüne örtmüş. İşte Türk kadınının fedakârlığı...

Araba kışladan içeri girince yorganın altındaki bebek hemen içeriye alındı. Kendisine süt verildi. Kışlaya cephane getiren diğer kadınlardan biri de onun altını değiştirdi. Ona ninniler söyledi.

Kışla Komutanı Miralay Osman Bey, Şerife Bacı'nın yanına geldi. Hemen saygı duruşunda bulundu. Gözyaşları içinde şu konuşmayı yaptı:

– Türk kadını, dünyada emsali bulunmayan kahraman anadır! Öyle bir anadır ki tarihte nice kahramanlar, cihangirler doğurmuştur. Arkadaşlar, Millî Mücadele'yi kazanacağımızın en büyük işareti bu! Biri şehit anası, diğeri de daha bebekken gazi olan yavrusu.

Miralay Osman Bey, başka bir şey diyemedi. Gözyaşları içinde Şerife Bacı'nın ruhuna Fatıha okudu.

– Araştırın bakalım hangi köyden?

Kastamonulu Cemil Çavuş:

– Komutanım, yöremizi iyi bilirim. Üzerindeki giysilere bakılırsa Kastamonu'nun Seydiler köyünden olmalı. Alaca önlüğüyle başındaki benli çarından⁷ öyle anlaşıyor, dedi.

– Pekâlâ Cemil Çavuş. Gidip bir kefen al. Bir de hoca getir. Şerife Bacı'yı toprağa verelim.

Askerlerin omuzlarında taşınan Şerife Bacı son yolculuğuna çıkıyordu.

Hava soğuktu. Tipi yeniden başlamıştı. Şerife Bacı'nın yüzündeki tebessüm ise sıcacıktı.

Hacı İbrahim Karacasu, yaşadığı küçücük kasabasında dericilikle uğraşırdı. Kimsenin işine karışmazdı. Kahveye çıkmazdı. Gece gündüz çalışırdı. Onun yaptığı çarıklar, ayakkabılar çok ünlüydü. Yaptığı her ayakkabı çok sağlam olurdu. Öyle kolay kolay eskimezdi. Çünkü Hacı İbrahim malzemeyi kendisi yapar, kendisi dikerdi.

Ayakkabıları, fakir kimselere ucuza, parası olmayanlara da bedavaya verirdi. O da zamanında çok yoksulluk çekmişti. Az mı yalın ayak dolaşmıştı? Az mı yırtık pırtık çarık giydi? İşte bu yüzden tabaklık yapmaya başlamıştı. Tek düşüncesi sağlam ve kolay kolay eskimeyen ayakkabılar yapmaktı. Hayvanların derilerini alır, işe yarayacak olanlarını seçer; onları tek tek tuzlar sonra da işlerdi. Deri kıvama gelince dükkânında çarık, ayakkabı yapmaya koyulurdu. İşini hiç acele etmeden yapardı. Kısa sürede büyük bir ün saldı çevresine. Hatta civar illerden ağalar, beyler bile ayakkabı yaptırmak için ona gelirlerdi.

Bütün vatan düşman tarafından paylaşılıyordu. Hacı İbrahim üzgündü. Hatta içinden çalışmak bile gelmiyordu. Artık neye yarardı iyi ayakkabı yapmak?

Kasaba kahvehanesindekiler çok şaşırdılar. Çünkü kahvehaneye bir kere bile uğramamış olan Hacı İbrahim, şimdi utana sıkıla içeri giriyordu. Baş

önünde selam verdi. İçerdekiler selamını aldılar. Ama hepsi merak içindeydi. Bir köşeye geçip bir çay söyledi. Herkesin kendisine baktığını biliyordu. Ne diyebilirdi ki insanlara. Sustu. Çayını karıştırdı.

- Hayrola Hacı Emmi?
- Sen kahve nedir bilmezdin?
- İşler mi durdu?
- Yoruldun mu?
- İşi mi bıraktın?
- Sende bir iş var amma...

Hacı İbrahim bütün bu söylenenleri sessizce dinledi. İlk önce bir şey demedi. Onun sustuğunu görenler, birbirlerine şaşkınlıkla baktılar. Bir iş vardı ama neydi? Hacı İbrahim'e ne olmuştu böyle? Buraya neden gelmişti?

Biraz sonra Hacı İbrahim ağır ağır söze girdi.

– Ağalar, haklısınız. Şaşırmakta, meraklanmakta haklısınız. Ben kahve nedir bilmem. İşime gücüme bakarım. Ama şimdi iş güç zamanı mı? Değil! Şimdi, düşmanı defetmek zamanı. Bak gençler bir bir cepheye koşuyor. Mustafa Kemal Paşa'nın kurduğu orduya katılıyorlar. Ya biz? Biz kendi işimize bakıyoruz. İşte bu yüzden çalışmak bile gelmiyor içimden. Artık çalışmıyorum.

- Çalışmıyor musun?
- Çalışmıyorum.
- Peki şimdi o sağlam ayakkabıları kim yapacak?
- Kim yaparsa yapsın ağalar! Düşman hele bir defolsun gitsin, o zaman

yine yaparım.

– Biz ne yapalım peki Hacı İbrahim Emmi? Bizim elimizden ne gelir?

– Bilmem. Bilseydim buraya gelmezdim. Ben de sizin gibi ne yapacağımı bilmiyorum.

– Hele durun bakalım.

– Daha ne kadar duracağız? Şimdi durma zamanı mı ağalar?

– Değil ama... Elimizden bir şey gelmiyor. Cephede düşman kovalamak için çok yaşıyoruz.

– Ya ne yapalım?

– Bilmem...

Bütün sorular cevapsız kalıyordu. Kimse ne yapacağını bilmiyordu. Elinde avucunda hiçbir şeyi olmayan yaşlılar ne yapabilirlerdi ki? Gençler cepheye koşmuşlardı. Yaşlılar ise endişe içinde bekliyorlardı. Kulaktan kulağa bazı haberler yayılıyordu. “Düşman ilerliyor. Sakarya’ya doğru geliyor. Yunanlılar bütün Ege’yi ele geçirecek.”

Hacı İbrahim bir süre sonra kahveden ayrıldı. Sokakları dolaştı. Pencereelerde ışık yoktu. Perdeler sıkı sıkıya örtülmüştü. Kapılar kilitliydi.

* * *

Hacı İbrahim’in kapısı ayakkabı yaptırmak için gelen müşteriler tarafından sık sık çalınıyordu. Onlara kapıyı açan Hacı İbrahim hepsine aynı cevabı veriyordu.

– Ben bu işi bıraktım. Düşman yurttan gidinceye kadar başlamayacağım.

Kasabaya yayılan bir haber herkesi heyecanlandırdı. Yeni kurulan taburlardan biri kasabanın içinden geçecekti. Şimdi herkes askerlerin geçeceği günü bekliyordu. Hiç olmazsa cepheye gidecek bu yiğitlere doya doya bakabileceklerdi. Günler geçip gidiyordu ama asker bir türlü gelmiyordu. Yoksa haber yalan mıydı? Her sabah erkenden kalkan kasaba halkının ilk işi yola bakmaktı. Bir sabah kahvehanenin kapısını iki küçük

çocuk heyecanla çaldı.

- Askerler!
- Askerler geliyor!
- Haber doğruymuş!
- Geliyorlar, dediler.

Kahvehanede kim varsa ayaklandı. İhtiyarlar, kendilerinden beklenmeyecek bir çeviklikle dışarı çıkmaya başladılar. Hatta bazıları elinde baston olduğu hâlde kasaba girişine koşuyordu. Koşanların arasında ve en başında Hacı İbrahim de vardı. Hem koşuyor hem de,

– Hay yiğitlerim! Kahramanlarım! Kovun şu düşmanı yurdumuzdan, diye bağıırıyordu. Bir çocuk gibi sevinçliydi. O gün kim sevinçli değildi ki?

Yolun kenarına dizildiler. Çoluk çocuk da yanlarındaydı. Hepsi sıra sıra gelen askerlere bakıyorlardı. Bunlar kahramandı. Düşmanı bu güzel vatandan onlar defedeceklerdi. Onlar bu yörenin delikanlılarıydı. Onlar Mehmetçikti.

Askerler, kalabalığın önünden geçerek kasabayı ikiye ayıran caddede hızlı hızlı yürümeye başladılar. Sanki bir an evvel cepheye varmak istiyorlardı.

Hacı İbrahim, her bir askere çok dikkatli bakıyordu. Üstüne başına, giydiklerine ve tabi ki ayaklarına... Ayaklarında ne vardı? Çarık mı? Bot mu? Yoksa ayakkabı mı? Ama gördükleri karşısında âdeta yıkıldı. Sadece birkaç erin botu vardı. Diğerlerinin ayaklarındaki çarıklar yırtık pırtıktı.

Hele bazıları yalın ayaktı. O çıplak ayaklara baktı. Yara içindeydiler.

Bir de kendi ayakkabılarına baktı. Manda derisinden yaptığı çok sağlam kunduraları vardı.

– Ben, dedi, sağlam ayakkabıyla dolaşıyorum. Cepheye gitmediğim hâlde... Oğlum yaşımda ölüme koşan Mehmetçiklerin ayağında ise çarık yok. Söyle bakalım Hacı İbrahim, kahvede pineklemek sana yakışır mı?

Utan! Utan bu hâlden. Şu gencecik askerlerden, yiğitlerden utan! Senin neyine gerek sağlam kundura ile gezmek. Oturacağına bu yiğitler için bir şeyler yapsana!

Üzgün bir şekilde oradan ayrıldı. Uzun bir süredir hiç uğramadığı dükkânının kapısını açtı. Etrafa bakındı. Her yer toz içindeydi. Hemen işe koyuldu. İlk önce dükkânını bir güzel temizledi. Sonra depoda duran tabaklanmış derileri çıkardı. Onları bir süre güneşte kuruttu. Sonra da hemen işe koyuldu.

* * *

O günden sonra Hacı İbrahim Efendi'yi gören olmadı. Kahveye gelmiyordu. Evde yoktu. Zaten tabakhanesi de kapalıydı. İşi bıraktığını söylediği için hiç kimsenin aklına oraya bakmak gelmedi. Herkesi bir meraktır aldı. İbrahim Efendi'ye ne olmuştu?

Sonra onun, tabakhanesine kapanıp çok sıkı çalıştığı haberleri geldi. Bunu öğrenen kasabalı, Hacı İbrahim Efendi'yi görmek ve onunla

konuşmak istiyordu ama o kimseye kapıyı açmıyordu.

Her gelene,

– Ağalar, beyler... Bırakın çalışayım. Beni eylemeyin, diyordu.

Onun bu sözlerine herkes şaşırıyordu. Daha dün kadar “İşi bıraktım.” diyen o değil miydi? Şimdi ne olmuştu da dükkânına kapanmıştı. İçeride ne yapıyordu? Çalışıyor muydu? Yoksa çok para kazanıp buralardan gitmeyi mi düşünüyordu? Evet evet, herhâlde buralardan gidecekti.

Onun dükkânda olduğunu duyanlar, çevre köylerden ve kasabalardan gelenler ayakkabı yaptırmak istiyorlardı ama İbrahim Efendi onlara da aynı cevabı veriyordu.

– Bırakın beni kendi hâlime! İşim var!

Gelenler yüksek paralar teklif ediyordu ama o:

– Sizin paranız burada geçmez, benim çok müşterim var. İlk önce onların işlerini yetiştirmeliyim, deyip onları başından yolluyordu.

Şimdi herkesi yine bir meraktır almıştı. Hacı İbrahim’in bu kadar çok müşterisi neredendi? Demek ki kendisine çok para teklif etmişlerdi. Eve bile pek nadir uğruyordu.

Kasabada türlü söylentiler çıkmıştı.

– Yahu bu Hacı İbrahim parayı ne kadar çok severmiş!

– Çalışmayacağım, dedi ama parayı görünce iş değişti. Gece demiyor gündüz demiyor, durmadan çalışıyor.

- Yemek bile yemiyormuş.
- İnsan parayı görünce şaşıyor.
- Şu zamanda para kazanacağım diye girdiği hâllere bak.

Gerçekten de geceleri geç vakte kadar tabakhanenin lambası yanıyordu. Sabahleyin erkenden kalkan Hacı İbrahim Efendi doğruca dükkâna gidiyor, çalışmaya başlıyordu.

Hacı İbrahim Efendi'nin bütün bu söylenenlerden haberi bile yoktu. Zaten böyle dedikodularla uğraşacak, bunlara cevap yetiştirecek zamanı da yoktu. O işine bakıyordu. Başka bir şey onu ilgilendirmiyordu.

Ara sıra işini bırakıp saymaya başlıyordu.

- Bir, iki, ... yüz elli. Az, diyordu. Daha çok çalışmam lazım.

Belli bir süre sonra yine saydı.

- Bir, iki, ... bin beş yüz. Eh, diyordu. Epey oldu. Yarıya ulaştık. Ama yetmez! Yine çalışmaya koyuldu.

Günler böyle geçip gitti. Hacı İbrahim Efendi işlerini nihayet bitirmişti. Sırtından büyük bir yük kalkmıştı sanki. Üzerine düşeni yapmıştı.

Bir sabah erkenden Hacı İbrahim Efendi'nin dükkânına elli beş tane at dizildi. Atların sırtında boş küfeler vardı. On asker ve bir çavuş da başlarında duruyorlardı. Ne olup bittiğini merak edenler hiç ses çıkarmadan

dükkânın önünde beklemeye başladılar.

Askerler az sonra kucak dolusu botlar, çarıklar ve ayakkabılarla dükkândan çıkmaya ve bunları küfelere doldurmaya başladılar. Durumu şaşkınlıkla izleyen ahali, olup bitene bir anlam veremiyordu. Ayakkabılar, botlar, çarıklar nereye gidiyordu? Bunlar kime yapılmıştı? Bir süre daha olup biteni izlediler.

İçlerinden birisi:

– Yahu arkadaşlar, anlamıyor musunuz, diye sordu.

– Neyi?

– İbrahim Efendi değil miydi bir şeyler yapmalıyız diyen?

– Evet, öyle diyordu amma...

– Aması şu... Biz kahvede oturup dedikodu yaparken o askere bot yapmış. Ayakkabı yapmış. Çarık dikmiş.

– Biz de onun hakkında ne kadar kötü düşündük.

– Tüh bize... Yazıklar olsun!

– Eee... Ne duruyoruz, haydi biz de askerlere yardım edelim.

O gün tam üç bin çift ayakkabı, bot ve çarık askerlere gönderildi. Hacı İbrahim Efendi bunları Mehmetçik için yapmıştı. Hem de hiç para almadan...

Daha sonra Mustafa Kemal Atatürk bu hizmetinden dolayı Hacı İbrahim Efendi'ye teşekkür etti.

ERZURUMLU FATMA SEHER HANIM
KARA FATMA

Odanın içinde sinirli sinirli dolaşmakta olan Derviş Bey, hanımı Fatma Seher'e döndü.

- Sen gelemesin! Bu iş çocuk oyuncağı değil!
- Gelirim!
- Gelemesin dedim! İnadi bırak! Gidip de dönmemek var!
- Olsun!
- Ama...

– Aması maması yok! Bir kadının yeri kocasının yanındır. Sen savaşa gideceksen, ben de gelirim! Dönmezsek ikimiz de dönmeyiz. Elim silah tutuyor. Gerekirse düşmanla ben de çarpışırım.

- Fakat askerlik bu. Kadınlara göre değil...

- Beni vazgeçirmeye çalışma!

- Gideceğim yerde başıma ne geleceği belli olmaz.

– Ne olursa olsun; sana olan, bana da olsun Derviş Bey. Sen subaysan ben de subay karısıyım. Seninle beraber savaşabilirim.

Derviş Bey öfkeyle sedire oturdu. Belli ki karısını ikna edemeyecekti. Onun ne kadar cesur ve korkusuz olduğunu o da biliyordu. Fatma Seher Hanım iyi silah kullanırdı. Birlikte sık sık atış talimi yaparlardı.

Derviş Bey, deminden beri boşuna konuştuğunun farkındaydı. Onu bir türlü ikna edemeyecekti. Yine de içinden geleni söylemişti. Savaş hiçbir şeye benzemezdi. Karısı için endişeleniyordu.

Ancak çaresiz bir şekilde hanımının cepheye gelmesini kabul etti. Çünkü kısa bir süre önce Birinci Balkan Savaşı başlamıştı.

Fatma Seher Hanım cephede kocasının yanında çarpıştı. Bazen omuz omuza verdiler. Bazen düşmana karşı durdular. Ama onların bu gayretleri Balkan Savaşı'nda ordunun galip gelmesine yetmedi. Osmanlı ordusu büyük bir bozguna uğrayarak Çatalca önlerine kadar hızla geriledi. Fatma Seher Hanım ve eşi Derviş Bey oldukça üzgündüler. Tarihimizdeki ender yenilgilerden biriydi Balkan Savaşı.

Sonra Birinci Dünya Savaşı başladı. Birçok cephede savaşmak zorunda kalan Osmanlı ordusu şimdi de Kafkasya Cephesi'nde savaşıyordu. Fatma Hanım'ın eşi Derviş Bey Kafkasya Cephesi'ne gitmişti. Bu kez eşini

Erzurum'da kalması için ikna edebilmişti. Oysa Fatma Hanım'ın memleketinde kalmasının amacı Erzurumlu kadınları da cepheye götürmektir. Bu nedenle kadınlarla sık sık toplantılar yapıyordu.

– Hanımlar! Erzurum'un gökçe kadınları! Cesur kadınları! Şimdi beni iyi dinleyiniz! Erlerimiz; yurdumuzu, namusumuzu, şerefimizi korumak için düşmanlarla vuruşmaya gitti. Böyle elimiz kolumuz bağlı oturup bekleyecek miyiz? Ben Balkan Harbi'nde vuruştum. Ben vuruştuydum, siz de vuruşursunuz. Şimdi soruyorum. Özellikle akrabam olan kadınlara soruyorum. Düşmanla vuruşmaya var mısınız?

– Varız!

– Erzurum’un yiğit kadınları! Çok yaşayın! Beni sevindirdiniz. Yanı başımızda Kafkas Cephesi açıldı. Askerlerimiz akın akın gidiyorlar cepheye. Biz de gidelim. Savaşmasak bile askerlerimize su verelim, yemek dağıtalım.

Fatma Seher’in yakın akrabalarından on dokuzla kırk beş yaş arasındaki on kadın hemen hazırlığa başladılar. Onlar da asker gibi giyinip cepheye doğru yola çıktılar. Rus ordusunun öncü kuvvetlerine karşı baskınlar düzenlediler. Askerlere su taşıdılar. Yiyecek ve giyecek dağıttılar. Yalnız düşmanla değil; soğukla, karla, tipiyle de mücadele ettiler.

Soğuktan hepsinin yüzü kararmıştı. Fatma Seher Hanım’ın adı da o günden sonra “Kara Fatma” olarak anılmaya başladı.

Mondros Anlaşması’yla eli kolu bağlanan Osmanlı Devleti zayıf düşmüştü. Bunu fırsat bilen düşman çeteler Doğu Anadolu’da sivil halka saldırmaya başladılar. Onlara işkence yapıyorlar hatta erkekleri bir bir öldürüyorlardı.

Bir gece Kara Fatma’nın kapısı hızla çalındı.

– Kim o?

Gelen, yakın akrabalarından bir kadındı. Gözü yaşlıydı. Çok korkmuştu. Daha kapı açılır açılmaz, hemen Kara Fatma’nın boynuna sarıldı.

– Kocamı Ermeni çetecileri aldı. Dağa doğru götürdüler. Bağırıp çağırdım ama beni dövdüler. Çaresiz sana geldim. Ablacığım, nedir bu

başımıza gelenler? Nedir bu Ermenilerden çektiğimiz? Nedir bu zulüm? Bunlar Allah'tan da mı korkmaz? Yıllardır beraber yaşadık. Şimdi zayıf düştüğümüzü görünce erkeklerimizi bir bir öldürüyorlar.

– Biliyorum... Biliyorum. Sen bana gelen ilk kadın değilsin, kaç kişi geldi bir bilsen. Bu işe bir çare bulmak lazım. Biraz daha sabretmemiz, biraz daha dayanmamız lazım. Zulüm aldı yürüdü. Başımızda hükûmet yok, komutan yok... Anlayacağın yine kendi işimizi kendimiz göreceğiz. Ama biraz sabır.

Günler geçip gittikçe Erzurum ve çevresinde Ermeni çetelerinin işkenceleri, zulümleri artıyordu. Erzurum'un ersiz haneleri çoğalıyordu.

Her şeyden haberi olan Kara Fatma Ermenilerle çarpışacak kadınları örgütlemeye karar verdi. Özellikle de kocaları Ermeni çetecileri ve eşkıyaları tarafından öldürülen dul kadınlarla konuşmaya karar verdi.

– Erzurum'un kadınları! Çilekeş kadınları! Yiğit kadınları! Bizimle beraber yaşayan Ermeniler kurdukları çetelerle yine bize zulmediyorlar. Kocalarımızı öldürüyorlar. Şunu biliniz ki onların hedefi eli silah tutan her Türk'ü öldürmektir. Bizi korkutmak istiyorlar. Karşı koymamızı istemiyorlar. Ama biz de kendimizi korumak için birlik olacağız. Böyle oturup beklemekle elimize bir şey geçmez. Ağlamakla, dövünmekle hiçbir şeye çare bulunmaz. Gerekirse baltayla, orakla onlara karşı koymalıyız.

Sonraları Kara Fatma'nın önderliğinde bir "Kadınlar Müfrezesi" kuruldu. Bu müfrezede yine Kafkas Cephesi'nde savaşıyan kadınlar vardı. Müfrezenin büyük bir kısmını ise kocaları Ermeniler tarafından öldürülen kadınlar oluşturuyordu. Gizliden gizliye yapılan silah talimlerinden sonra birçok kadın rahatlıkla silah kullanılabilecek duruma gelmişti. Bundan sonra artık çetecilerle vuruşacaklardı.

Hem Balkan Harbi'nde hem de Kafkas Cephesi'nde düşmana pusu kurmayı gayet iyi öğrenen Kara Fatma, Ermeni çetecileri tuzağa düşürmek

ve gerekirse baskın düzenlemek için planlar yapmaya başladı.

Civar köylerde, onun müfreze kurduğunu duyan kadınlar, hatta erkekler bile bu müfreze katılmak istiyorlardı. Fakat Kara Fatma onlara bulundukları yerde savaşmalarını söylüyor, Ermeni çetelerine ait haberlerin süratle kendisine gönderilmesini istiyordu. Gelecek haberlere göre de kendisi hemen müfrezesiyle hareket edip Ermeni çetelerine tuzak kurmayı düşünüyordu. Çok geçmeden baskınlar düzenlemeye başladılar. Kocaları ölen kadınlar onun idaresinde cesur bir şekilde savaşıyorlardı.

Beklenmedik bir anda kurulan pusular Ermenileri şaşkına çevirmişti. Çünkü onlar rahat bir şekilde saldırırken Türklerin bir daha ayağa kalkamayacaklarını, kendilerine karşı koyamayacaklarını sanıyorlardı. Şaşkındılar. Üstelik, gönüllülerin sayısı her geçen gün artıyordu. Ermenilere karşı koyulduğunu gören yerli halk da cesaretleniyordu. Ermenilere ait en doğru bilgiler bir an evvel Kara Fatma'ya ulaştırılıyordu.

Kara Fatma zulmü bitirmeye kararlıydı. Kısa sürede olaylar çok azaldı. Müfrezesi de genişledikçe genişledi. Bu kez işin başına oğlunu ve kızını getirdi.

İşte tam bu sırada Mustafa Kemal Anadolu'ya geçmişti. Yeni bir ordu kurmak ve yurdumuzu işgal eden düşmanlarla savaşmak amacındaydı. Bunu duyan Kara Fatma çok sevindi. Hiç vakit kaybetmeden Mustafa Kemal'e bir mektup yazdı.

Efendim,

Düzenli bir ordu kurma isteğini duymuş bulunmaktayım. Ezelden beri bağımsız yaşamış olan bizler, ne olursa olsun bağımsızlığımızı yeniden kazanmalıyız. Düşmanı yurdumuzdan atmalıyız. Her Türk'ün de bu düşüncede olduğuna eminim.

Gözünü budaktan sakınmayan, savaş ve silah tecrübesi olan üç yüz elli kişilik müfrezemle emrinizde olduğumu belirtmek isterim. Müfrezemin çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Ama bu kadınlar, erkekler kadar cesur ve dövüşçüdür. Tecrübe sahibidir.

Mektubu da çok güvendiği birine vererek Ankara'ya yolladı.

Kısa bir süre sonra beklediği cevap geldi. Mustafa Kemal, Kara Fatma'nın gayretlerini övüyor, onu tebrik ediyor; her alanda güvendiği Türk kadınının Millî Mücadele'ye olan katkısının çok önemli olduğunu belirtiyordu. Ona ve müfrezesine de çok iş düşeceğini söylüyordu.

Bunun üzerine Kara Fatma Ankara'ya gitti. Başta Mustafa Kemal olmak üzere oradaki komutanlarla görüşmek istiyordu. Ama kendisine bir süre Ankara'da kalmasını söylediler. O da beklemeye başladı. Ankara'nın taşlı sokaklarında elinde kırbaç ve belinde fişeklikle ayağı çizmeli bir kadın dolaşmaya başladı. Çok geçmeden kendisine bir de asker elbisesi buldu. Artık bu kıyafetiyle onu Ankara'da tanımayan yoktu. Bir süre sonra İzmit'te görevlendirildiği bildirildi. Hiç vakit kaybetmeden İzmit'e geldi. Orada müfrezesiyle buluştu. Kendisine, önemli geçitleri ve yolları kollama görevi verildi. Bu görevi başarıyla tamamladı. Daha sonra Sakarya Savaşı başladı.

Kara Fatma İzmit'te kalıp ana yolları, askerî bakımdan çok önemli olan geçitleri gözetlemekten sıkılmıştı. Hemen yanı başında, Sakarya'da savaş başlamışken İzmit'te durmak ona zor geliyordu. Kaç kez komutanlarına başvurmuş, bu savaşa katılmak istediğini söylemişti ama her seferinde "Olmaz!" cevabıyla karşılaşmıştı. Kuvayımiliye ordusu bütün gücüyle Yunanlılara karşı koymaya çalışıyordu.

Sakarya Savaşı sırasında ordu Sakarya Nehri'ne dek çekilme kararı alınca Kara Fatma buna çok üzüldü. Düşman karşısında bir adım bile geri

çekilmemek lazımdı. Ne yapıp edip düşmana karşı koyulmalıydı. Yunan askerlerinin bir kısmı Türk ordusuyla savaşırken öncü birliklerini oluşturan kısım da önemli yolları ve geçitleri tutmakla görevliydi. Bunun için İzmit yakınlarına dek geldiler.

Kara Fatma, Yunanlıların yaklaşmakta olduğunu duyunca hemen pusu kurarak beklemeye başladı.

– Yiğitlerim! Yunanlılar iyice yaklaşıp dek ateş etmek yok. Benim işaretimi bekleyeceksiniz. Ben işaret vermeden kesinlikle ateş etmek yok. Sonra onlara öyle bir ateş açacağız ki şaşıracaklar.

Çok geçmeden gözcülerden biri koşarak geldi.

– Komutanım, Yunanlı süvariler gözüktü. Pusu kurduğumuz yere doğru, yavaş ve dikkatli bir şekilde ilerliyorlar. Pusu kurduğumuzu anlayabilirler.

– Hayır anlayamayacaklar. Ses çıkarmak yok. Sigara içmek yok. Bekleyeceğiz. Hepsi avucumuzun içine düşünce de basacağız kurşunu!

Yunanlı süvariler derin vadi içine girmeye başlamışlardı. Çok dikkatli bir şekilde ilerlemekteydiler. Vadinin kayalıklarını dürbünle taramaya çalışıyorlardı. Hiç ses seda çıkmayınca vadinin içine girdiler.

Kara Fatma ise askerlerini kayalıkların ardına yerleştirmişti. O da Yunanlıların biraz daha ilerlemesini bekliyordu. Tüm dikkatini toplamış, gözlerini öncü birliklerine dikmişti. Bir eli havada, bir eli de mavzerindeydi. Kara Fatma elini indirir indirmez kayalıkların arkasında saklanmakta olan herkes silahını Yunanlıların üzerine boşalttı. Ateş edilmesiyle birlikte Yunanlı süvariler atlarından bir bir yere düşmeye başladılar. Silah sesleri, at kışnemeleri, feryatlar vadinin kayalıklarında yankılanıyordu. Tepelerde ise Kara Fatma, “Haydi yiğitlerim, vurun! Vatan millet aşkına!” diyerek askerlerini gayrete getiriyordu.

Vadinin içine giren Yunanlılar açılan ani ateş karşısında şaşırmışlardı. Ne yapacaklarını bilemediler. Birçoğu açılan ateş sonucu öldürüldü. Bazıları da

geri dönmeye çalışıyordu. Kara Fatma ise hızla aşağıya inmiş, daha yakından ateş etmek istemişti. Çekilmekte olan Yunanlılar kendisini fark ettiler. Kara Fatma'nın etrafını önden ve arkadan sardılar. Onları görmeyen Kara Fatma devamlı ateş ediyordu. Ama arkasından da kurşunların atıldığını görünce sıkıştırıldığını anladı. Mermisi bitince çaresiz kaldı. Kara Fatma'ya yaklaşan Yunanlı askerler, onun kadın olduğunu görünce daha da şaşırdılar. Kendisini yakalayıp hızla geri çekilmeye başladılar.

Kara Fatma Yunanlılara esir düşmüştü.

Müfrezesindeki askerler neden sonra onun esir düştüğünü anladılar. Geri çekilen Yunanlı askerleri takip etmek istedilerse de çöken karanlık nedeniyle bundan vazgeçtiler.

Yunan karargâhına götürülen Kara Fatma hemen sorguya alındı.

- Hangi boğazları ve yolları tutuyorsunuz?
- Ne kadar kuvvetiniz var?
- Türk ordusunun durumu nedir?
- Silah ve cephanelikler nerede saklanıyor?

Bunun gibi yüzlerce soru soruldu kendisine. Ama o tek kelime bile konuşmadı. İnatla sustu. Ertesi akşam tekrar sorguya alındı. Ama o yine sustu. O sustukça Yunanlı subaylar sinirlendiler. Kendisine işkence yapmaya başladılar. Buna rağmen Kara Fatma yine konuşmadı. Bu işkenceler, tam on dokuz gün sürdü. Yunanlı asker ve subaylar neredeyse

onun dilsiz olduğuna inanacaklardı. İşkenceden bitkin bir duruma düşen Fatma Hanım'ı bir çadırda gözetim altında tutmaya başladılar.

Ertesi akşam Yunan karargâhında bir telaş başladı. Herkes panik içindeydi. Yunanlı askerler ve subaylar sağa sola koşturuyor, birbirlerine bağırıp çağırıyorlardı. Olağanüstü bir durum vardı ama neydi? Kara Fatma işte bunu merak ediyordu. Çoktandır kaçma planları yapıp duruyordu. Çadırın önünde bir bekçi vardı. Onun hakkından kolayca gelebilirdi. Karanlığa da karıştı mı avucunun içi gibi bildiği yerlerden İzmit'e kolayca dönebilirdi. Ama ne oluyordu? Yunanlılar neden panik hâlindeydi?

Durum çok geçmeden anlaşıldı. Sakarya'ya dek çekilen Kuvayımillîye birlikleri karşı taarruza geçmişlerdi. “Artık Türkleri kısırdık.” diye rahatlayan Yunanlılar, bu taarruz karşısında paniğe kapılmış, geri çekilmek için hazırlıklara başlamışlardı.

Kara Fatma fırsat bu fırsat deyip çadırın önündeki askerden su istedi ve elinde suyla gelen askerin boğazını kemeriyle sıktı. Asker etkisiz hâle gelince Kara Fatma karanlıklara karıştı.

Yaklaşık bir gün bir gece yol aldıktan sonra müfrezesinin olduğu vadiye yaklaştı. Kayalıklardan bir ses yankılandı.

- Dur! Yoksa ateş ederim!
- Kimsin sen?
- Ben Kara Fatma! Müfreze komutanın.

Gözcü, havaya iki el ateş etti. Bu ateş üzerine kayalıkların ardından yüzlerce asker ve gönüllü çıkıp haykırdılar.

- Yaşasın Kara Fatma!
- Döndü!
- Kurtuldu!
- Yaşasın!
- Komutanımız döndü!

Kara Fatma askerlerinin arasına girerek onlara olan biteni anlattı. Türk ordusunun çekilmediğini aksine taarruz ettiğini, Yunanlıların büyük bir panik hâlinde geri çekilmeye başladığını söyledi. Sonra bayıldı. On dokuz gündür işkence gören, sadece ekmek ve suyla beslenen vücudu yorgun düşmüştü. Bir gün bir gece durmadan yürümüştü. İyice yorulan ve bitkin düşen vücudu buna daha fazla dayanamamıştı.

Kendine geldiğinde yaralarının sarıldığını gördü. Şimdi daha iyiydi. Hızla kendini toparlamaya başladı. Kısa sürede tamamen iyileşti.

Kuvayımilliye birlikleri Yunanlıları geri püskürtmeye başlamıştı. Yunan ordusu Afyonkarahisar ve Dumlupınar civarında büyük yığınak yapmıştı. Diğer grup ise Eskişehir’de bulunuyordu. Bu kuvvetlerin yedekleri de vardı. Mustafa Kemal Paşa Afyonkarahisar ve Dumlupınar’da mevzilenen büyük düşman kuvvetlerine karşı meydan savaşı yapmak niyetindeydi. Ancak bunu son günlere kadar kimseye söylemedi.

26 Ağustos 1922 günü Kocatepe civarında Yunanlılara karşı yapılan meydan savaşı nihayet başlamıştı.

Kara Fatma ve müfrezesi de Büyük Taarruz’da yer aldı. İzmit’ten Dumlupınar’a hızla geçen çete, Yunanlıların elinde bulunan, stratejik öneme sahip tepeyi almakla vazifelendirildi.

Kara Fatma, emrindeki asker ve gönüllülere seslendi.

– Arkadaşlar! Büyük Taarruz başarıyla biterse düşmanı kolayca yurdumuzdan atabiliriz. Bunun için bize verilen görevi ne olursa olsun gerçekleştirmeliyiz. Bugüne dek sizinle birçok çatışmaya girdik. Şimdi hepinizden hakkınızı helal etmenizi istiyorum.

Bu sözler üzerine askerler ve gönüllüler hep bir ağızdan haykırdılar.

– Helal olsun!

– Öyleyse hücumla hazır mıyız?

– Hazırız!

– Haydi Allah yardımcımız olsun! Hücüm!

Kara Fatma düşmana doğru şimşek gibi ilerleyen askerlerin başında bir elinde kılıç, bir elinde tabanca en önde koşuyordu. Ateş ediyor, önüne çıkan düşmana kılıç sallıyordu. Tepenin eteklerine geldiklerinde düşmanla göğüs göğüse çarpışmaya başladılar. Bu çarpışmada mutlaka galip gelmek zorunda olduklarını bilen asker ve gönüllüler üstün bir gayretle savaşıyorlar, düşmanın üzerine aslanlar gibi atılıyorlardı.

Görevlerini 29 Ağustos akşamı başarıyla tamamladılar.

Bu arada Kara Fatma kasığından yaralandı. Sıhhiyeler kendisini hastahaneye götürmek istediklerinde ise Kara Fatma buna karşı çıktı. 30 Ağustos'ta da savaştı. Akşamüzeri bozguna uğrayan Yunanlılar kaçmaya başladılar. Artık orduların bir hedefi kalmıştı. Bu hedefi de Mustafa Kemal Paşa “Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!” diyerek belirlemişti.

Kara Fatma gösterdiği yararlıklar nedeniyle üsteğmen rütbesine yükseltildi. Onun yüzbaşı rütbesine dek yükseldiği de söylenir.

KARA FATMA'NIN HAYATI

Asıl adı Fatma Seher Erden'dir. 1888 yılında Erzurum'da doğdu. Bir Osmanlı subayı olan Derviş Bey ile evlendi. Balkan Savaşı'na kocası ile birlikte katıldı. I.Dünya Savaşı'nda ailesinden dokuz on kadınla Kafkas Cephesi'ne gitti. Mondros Mütarekesi'nden sonra eşleri Ermeniler tarafından şehit edilmiş kadınları etrafına topladı. Ermenilerle çatıştı. Mustafa Kemal'den görev istedi. İzmit Takım Komutanı olarak görevlendirildi. Kocası şehit olduktan sonra aynı görevine devam etti. Oğlu ve kızıyla birlikte üç yüz elli kişilik bir müfreze kurdu. Esir düştü. On dokuz gün işkence gördü. Sonra kendi çabasıyla kurtuldu. Sakarya Savaşı'na ve Başkomutanlık Meydan Savaşı'na katıldı. İki kez yaralandı. Üsteğmen rütbesine dek yükseldi. İstiklâl Madalyası aldı. Emekli maaşını Kızılay'a bıraktı. 1955 yılında Erzurum'da vefat etti.

Fatma Seher'in gösterdiği başarılar nedeniyle Millî Mücadele'de görev almış bütün kadınlara "Kara Fatmalar" denmiştir.

AYDINLI AYŞE HANIM

KAHRAMAN AİLE

Kocasını Balkan Harbi'nde kaybeden Ayşe Hanım için artık zor günler başlamıştı. İki oğluna hem analık hem de babalık yapmak zorunda kalmıştı. Hayat kendisi ve oğulları için gittikçe daha güçleşiyordu. Bu durumda olan sadece kendisi değildi. Bütün yurtta yokluk kol geziyordu. Düşman dört bir yandan yurda girmişti ve bu yüzden yiyecek sıkıntısı çekiliyordu. Silah ve cephane yeteri kadar bol değildi. Ama herkesin içinde bir umut vardı. Bu umut düşmanın bir gün mutlaka yurttan kovulacağı inancıydı.

Mayıs ayı gelmişti. Aydın ovaları çiçeklerle bezenmişti. Etrafta kuşlar, kelebekler uçuşuyordu. İnsanın içini ısıtan bu tablonun aksine, etrafta kara haberler dolaşıyordu. Pek yakında İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edileceği her tarafa yayılıyordu. "Yunanlılar sadece İzmir'le kalmayıp bütün Ege'yi işgal etmek için hazırlanıyorlar. Bu yüzden İzmir'e çıkıp oradan Aydın'a, Manisa'ya doğru çok hızlı hareket etmek amacındalar." İşte bu haberler Ege halkında korku ve endişe yaratıyordu.

Ayşe Hanım, incir ağacının altında, bir yandan çamaşır yıkarken bir yandan da neler olabileceğini düşünüyordu. Zaman zaman dalıyor, şehit olan kocası gözünün önüne geliyordu. Bir sabah, askerin biri kocasının şehit olduğunu bildirmiş ve kocasına ait bazı eşyalar getirmişti. Olanları hatırladıkça Ayşe Hanım'ın gözleri dolu dolu oluyordu. Ama bir türlü

ağlayamıyordu. Çünkü kocası Balkan Harbi'ne giderken “Ne olursa olsun, benim ardından ağlamayacaksın!” demişti. “Şehit olursam bana ve sana ne mutlu! Başın eğik gezme! Aksine başını dik tut. Kimse ağladığını görmesin. Yalnızken de ağlama. Şehitler için ağlanmaz. Şehitlerle gurur duyulur. Sen de gurur duy! İki çocuğumuza iyi bak. Gerekirse onları da asker yap. Babaları gibi subay olsunlar. Bu vatana, millete hizmet etsinler. Sana vasiyetim bunlardır. Başka bir şey istemem.”

Ayşe Hanım hiç ağlamamıştı. Hele iki oğlunun yanında... Aslında ağlamaya o kadar çok ihtiyacı vardı ki... Onlara, babalarının nasıl bir kahraman olduğunu defalarca anlatmıştı. Çocukları da annelerinin, baba-

larının başından geçenleri tekrar tekrar anlatmasını istiyorlardı. Her seferinde de sanki ilk defa dinliyormuş gibi dikkat kesiliyorlardı. Babaları ile gurur duyuyorlardı.

Günler işte böyle geçip gitmişti. Artık Yunanlılar Ege'yi işgal etmek ve İzmir'e çıkarma yapmak için hazırlıklara başlamışlardı. Yurdun her tarafında protesto gösterileri yapılıyordu. “İzmir Yunan'a bırakılamaz!” deniyordu. Ama ne yazık ki ordunun silahları elinden alınmıştı.

Ayşe Hanım gün geçtikçe daha dalgın olmaya başlamıştı. Bu evde, iki oğluyla birlikte Yunanlıların Aydın'a gelmesini mi bekleyecekti? İzmir'in Yunanlılar tarafından alındığını mı işitecekti? Bir şeyler yapmalıydı ama iki oğluyla koskoca düşmana karşı ne yapabilirdi ki? İşte bu sorular onu bunaltıyordu.

Çok geçmeden kara haber yayıldı. Yunanlılar İzmir'i işgal etmişlerdi. Kendilerine ilk kurşunu atan Hasan Tahsin'i hemen oracıkta şehit etmişlerdi. Birçok Türk subayını da tutuklamışlardı. "Yaşa Venizelos!" diye bağırmayanları öldürmüşler, onlara işkence etmişlerdi.

Büyük oğlu bir gün aceleyle eve gelmişti.

– Anne! Anne! Yunanlılar buraya doğru ilerliyormuş.

– Demek geliyorlar ha...

– Geliyorlarmış. Hem de etrafı yakıp yıkarak... Rum eşkıyaları da kendilerine kılavuzluk yapıyormuş.

– Gelsinler, gelsinler bakalım!

– Ne yapacağız anne?

– Elbette bir şeyler yapacağız oğlum.

– Hasan Tahsin bayrak taşıyan Yunan subayını yere sermiş.

– İyi etmiş oğlum. Hiç olmazsa bu vatanın sahipsiz olmadığını göstermiş.

Ayşe Hanım öyle öfkeliydi ki âdeta burnundan soluyordu. İçeri girerken söyleniyordu.

– Hasan Tahsin koca ordunun önüne tek başına dikildiyse ben de dikilirim.

Evin bir köşesinde duran sandığı açtı. Zor günler için biriktirmiş oldukları üç beş altını aldı. Kendisine ait bütün kıymetli eşyaları bir bohçaya sardı. Para edebilecek eşyaları da toplayıp bir kenara koydu.

Aydın'a doğru ilerleyen Yunan kuvvetlerine ilk isyan bayrağını Yörük Ali Efe açmıştı. Kendi etrafına topladığı efeleriyle, Yunanlılara ani baskınlar yapmaya başlamıştı. Bir iki baskından sonra Yörük Ali Efe'nin namı Aydın'da ve civar illerde hızla yayılmıştı. Ayşe Hanım da iki oğlu ile birlikte düşmana pekâlâ karşı koyabilirdi. Zaten kocası da çocuklarının subay olmasını, vatana millete faydalı olmasını istememiş miydi? Gerekirse evlatlarıyla omuz omuza çarpışırdı. Ayşe Hanım çok kararlıydı.

Yunanlıların karşısına çıkacaktı; bir Hasan Tahsin gibi, bir Yörük Ali Efe gibi...

Aydın'ın sarraflarından birine giderek kötü günler için biriktirdikleri altınları paraya çevirdi. Kıymetli eşyaların hepsini satarak mavzer, fişeklik, asker elbisesi ve çok sayıda mermi aldı. Eve geldiği gibi asker elbisesini giydi. Az sonra eve giren iki evladı gözlerine inanamamıştı. Evdeki bu asker de kimdi? Yoksa babaları mı gelmişti?

Dikkatlice bakınca elbisenin içinde babalarının değil annelerinin olduğunu gördüler.

– Artık üç kişilik bir orduyuz. Yunanın karşısına dikilebiliriz, dedi kendisine şaşkın şaşkın bakan çocuklarına.

– Yani Hasan Tahsin gibi mi?

– Yörük Ali Efe gibi mi?

– Evet tıpkı onlar gibi. Tıpkı babanız gibi...

Ayşe Hanım artık her önüne gelene kendi kurduğu birliğe katılması için yalvarıyordu. Fakat ilk başlarda kimse onun sözlerini ciddiye almadı. Daha sonra onun ne kadar kararlı ve cesur olduğunu görüp birliğe katılmaya başladılar. Ayşe Hanım'ın birliği kısa zamanda otuz kişi olmuştu. Bu sayı iyi bir sayıydı. Fakat birliğin yeteri kadar silahı ve cephanesi yoktu. Herkes evindeki tüfeğini, tabancasını alıp geliyordu. Her şey yavaş yavaş düzene

girecekti. Silahları da olacaktı, cephaneleri de. Hatta bunun için Yunan cephaneliklerine baskın bile düzenleyebilirlerdi.

Ayşe Hanım'ın birliği Aydın'ın girişinde nöbet tutmaya başlamıştı. Gözcü olarak oğulları sırayla görev yapıyorlardı. Bir sabah erkenden, uzaklardan silah sesleri duydular. Herkes hazırlığını yaptı. Silahlar yağlandı, mermiler kontrol edildi. Girişe siperler kazıldı. Hep birlikte Yunan askerlerini beklemeye başladılar.

O gün Ayşe Hanım'ın büyük oğlu, iki gönüllüyle birlikte görevdeydi. Yunanlıları görünce hızla geri gelecekler ve hep birlikte Aydın'ı savunacaklardı. Ancak Yunanlılar ağır makineli tüfekler ve toplarla ateşe başlamıştı. Onlar ise daha tetiklerini bile çekmeden atılan bir top mermisiyle şehit olmuşlardı.

Bu sırada Ayşe Hanım heyecanlı bir şekilde oğlunun ve diğer iki gönüllünün geri dönmesini bekliyordu.

– Haydi yeter, artık geri dönün! Yunanlılar iyice

yaklaştılar. Gelin de burada vuruşalım, diyordu ki toprağın havaya doğru savrulduğunu gördü.

Her şeyi anlamıştı. Kocasını gibi büyük oğlu da şehit olmuştu. Nasıl ki kocasının ölümüne ağlamadıysa oğlunun ölümüne de ağlamadı. Fakat içindeki kin daha da büyüdü. Aydın'a doğru yaklaşan Yunanlılarla vuruşmaya başladılar. Ağır silahlarla ilerleyen kalabalık Yunan ordusu

önünde bir türlü tutunamıyordu. Yavaş yavaş geri çekildiler. Onları oyalamak için ateş açıyorlar fakat dayanamayıp tekrar geri çekilmek durumunda kalıyorlardı. Daha fazla karşı koymalarına imkân yoktu. Çünkü cephaneleri bitmek üzereydi. Bunun için etraftaki dağlara doğru çekilmeye başladılar.

Yunanlılar Aydın'ı işgal etmişti.

Dağlarda köylülerin yardımıyla karınlarını doyuruyorlardı. Biraz gönüllü toplayıp cephane temin ettikten sonra Yunanlılara baskın yapmayı düşünüyorlardı.

Etrafta Rum çetecilerin ve Yunanlıların zulümleri artmaya başlamıştı. Köyler yakılıyor, insanlar işkenceyle öldürülüyordu. Paraları, malları ellerinden alınıyordu.

Bu yüzden Ayşe Hanım ve birliği, Rum çetecilerin peşine düştü.

Çetecilerle çarpışmalar devam ederken düzenli ordu kurma çalışmaları da başlamıştı. Bunu duyan Ayşe Hanım, etrafındaki altmış kadar gönüllüyle düzenli orduya girebileceğini yahut kendisine cephane ve silah verilmesi hâlinde Yunanlılarla çarpışmaya devam edeceğini belirtti. Kendisine, kuvvetlerin birleştirilmesi gerektiği, Yunanlılarla başa çıkabilmenin ancak düzenli bir orduyla mümkün olduğu söylenince hiç tereddüt etmeden birliğiyle birlikte Kuvayımiliye kuvvetlerine katıldı.

21 Şubat-12 Mart tarihleri arasında yapılan Birinci İnönü Savaşı'na katıldı. Burada birliğiyle birlikte çok yararlıklar gösterdi. Kısa bir süre sonra da 31 Mart-1 Nisan arasında yapılan İkinci İnönü Savaşı'na katıldı.

İkinci İnönü Savaşı'nda ana siperlerin korunmasında görevlendirilmişti. Yunanlılar zaman zaman taarruza kalkan birliklerimizi zor durumda bırakıyorlardı. Ama Mehmetçik yurdunu savunmak için büyük kahramanlıklar gösteriyor, tekrar tekrar hücumla kalkıyordu. Kritik saatler yaşanıyordu. Yunanlılar da ana siperlere çok yaklaşmışlardı. Ayşe Hanım

birliğine, ateşini sıklaştırmalarını emrediyordu.

– Dikkat geliyorlar! Ateş! Ateş!..

Ayşe Hanım yanındaki küçük oğluyla birlikte birliklerini komuta ediyor, onları gereken yerlere yönlendiriyordu. Ana siperlerin ne olursa olsun tutulması lazımdı. Yoksa hücumla kalkan askerlerimiz zor durumda kalırdı. Arkadan çevrilme ihtimali doğabilirdi.

Birliğin sağ tarafına Yunanlılar fena yükleniyorlardı. Askerlerden bazıları tek tek vurulup toprağa düşüyordu. Sağ taraf gittikçe zayıflıyordu. Bunu gören Ayşe Hanım küçük oğluna,

– Haydi, ikimiz sağ tarafa geçelim. Orası iyice zayıfladı, dedi.

Sağ tarafa yüklenen Yunanlılara karşı amansız bir ateşe başladılar. Mermi üstüne mermi sıkıyorlardı ama düşman hâlâ sıkıştırıyordu.

– Anne, bunlar ne kadar çok!

– Olsun oğlum, olsun!

– Anne durum gittikçe kötüleşiyor. Ben, şu ön sipere geçersen oradan daha rahat ateş edebilirim.

– Dur evladım!

Ama küçük oğlu, annesinin “Dur!” demesine kulak asmadan ileri fırladı. Tam ön sipere gireceği sırada bir makineli tüfeğin kurşunları göğsüne saplandı. Oğlunun yere düştüğünü gören Ayşe Hanım da öndeki sipere atladı. Ateş devam ediyordu. Bir yandan da oğluna bakıyordu. Oğlu son kez:

– Anne, dedi ve şehit oldu.

Ayşe Hanım siperden çıkarak çıldırmış gibi sağa sola ateş etmeye başladı. Yunanlılar karşılarında sanki yüzlerce Ayşe Hanım görür gibi oldular. Şaşırıp geri çekilmeye başladılar. Onlar geri çekildikçe Ayşe Hanım

peşlerinden ateş ediyordu. Az sonra yanına takviye geldi. Düşmanı geri püskürtmeye başladılar. Özellikle ana siperlerin düşmesini önlemişlerdi.

Bir müddet sonra küçük oğlunun vurulduğu yere gelen Ayşe Hanım onun kanlı saçlarını okşadı. Alnını öptü. Hiç ağlamadan onu kucağına alarak cephe gerisinde hazırlanan mezarlığa götürdü. Kendi elleriyle oğlunu mezara koydu. Herkes mezarın başında selam dururken Ayşe Hanım gözleri dolu dolu, şehit verdiği oğulları ve kocası için Fatiha okuyordu.

Ayşe Hanım daha sonra birliği ile birlikte 23 Ağustos-13 Eylül tarihleri arasında yapılan Başkomutanlık Meydan Savaşı'na katıldı. Bu savaşta yaralandı, tedavi edildikten sonra birliğinin başında İzmir'e gitti. Aydınli Ayşe Hanım İzmir'e ilk girenlerdendir.

AYDINLI AYŞE HANIM'IN HAYATI

Eşini Balkan Harbi'nde kaybeden Ayşe Hanım, Yunanlılar İzmir'e girince mücadele saflarına geçmiştir. Kendisine ait ziynet eşyalarını satarak silah ve cephane almış, 27

Mayıs 1919'da Aydın'ı işgal eden Yunanlılarla yapılan çarpışmalarda büyük oğlunu kaybetmiştir. 21 Şubat-12 Mart Birinci İnönü, 31 Mart-1 Nisan İkinci İnönü savaşlarında çarpışmış, son savaşta küçük oğlu şehit olmuştur. 23 Ağustos-13 Eylül 1922 tarihleri arasında Sakarya Meydan Muharebesi'ne katılıp kasığından yaralanmıştır. Tedaviden sonra yine müfrezesine katılarak savaşmıştır. 1942 yılında vefat etmiştir.

Ayşe Hanım'ın memleketi hakkında bir bilgiye ulaşamamıştır; ancak, Aydın ve havalisinde katıldığı savaşlardan dolayı kendisinin Aydınlı olabileceği düşünülmektedir.

KARBOĞAZILI HATİCE BACI
KARBOĞAZI BOZGUNU

Pozantı'nın yaylalarından biri olan Karboğazı'nda mayıs olmasına karşın hâlâ kar vardı. Yeşil çimenlerin arasında papatyalar, gelincikler açmıştı. Ormanın içlerinde ise geyikler taze otların çokluğunda karınlarını doyurmaya çalışıyorlardı. Avcıdan yana hiçbir korkuları yoktu. Çünkü Gülekli geyik avcıları bir senedir geyiklerin peşine düşmüyorlardı. Günlerce süren geyik avcılığını bırakmışlardı. Geyik avcılarının şimdiki hedefi işgalci Fransız kuvvetleriydi. Geyik avcılığında nam salmış olan

Gülek köylülerinden Kumcu Veli, Piyade Ali, Tırlık Molla Mehmet, Hasan Akıncı ve Müfreze Komutanı Kara Rafet Fransızların peşine düşmüşlerdi. Kara Rafet adındaki komutan, köylülerden kırk iki kişilik bir müfreze oluşturmuştu. Bu müfreze şimdi Fransızların izini sürüyordu.

Yaylalarda geyik avcıları yoktu ama Yörük çadırları derelerin kenarında kurulmuştu bile. Yörüklerin koyunları, keçileri çayırda iştahla otliyordu. Arada sırada sürünün köpekleri birbirleriyle oynuyor, güreşiyorlardı.

Bazen silah sesleri duyuluyordu. Bu silah sesleri, tavşan vuran Yöröklere aitti.

Derenin yanında, kuzey rüzgârını arkasına almış olan çadırların birinde de Hatice Bacı yaşıyordu. Çocukken babasıyla geyik avlarına katılmıştı. Tavşan avlayabilirdi. İyi silah kullanırdı. Bazen koyun ve keçi sürülerini otlatmaya giderdi. Bazen de çadırında peynir yapardı.

Hatice Bacı, Karboğazı'nı iyi bilirdi. Hem de avucunun içi gibi... Bir keresinde bir geyiğin peşine düşen avcılar kaybolmuştu. Onları aramaya çıkan Gülek köylüleri avcıları bir türlü bulamamışlardı. Bunun üzerine Hatice Bacı mavzerini de yanına alarak atına atlamış, avcıları aramaya çıkmıştı. Yollarını kaybeden avcıları akşamüstü obaya getirmiş, onları donmaktan kurtarmıştı.

* * *

Fransız Komutan Binbaşı Menil, elinde kırbacıyla karargâhının içinde sıkıntılı sıkıntılı dolaşıyordu. Yüzünde umutsuz bir ifade vardı. Çünkü Pozantı'da bulunan karargâhlarının Türkler tarafından çember içine alınmak üzere olduğu, gözcüleri tarafından kendisine bildirilmişti. İşte canını sıkan haber buydu. Oysa daha düne kadar Adana'ya, Pozantı'ya, Mersin'e hâkimdiler. Ama gün geçtikçe işler kötüleşiyordu. Türkler, Kuvayımilliye adı altında birleşmeye başlamış, gün geçtikçe kuvvetlenmişlerdi. Bütün bunları düşündükçe Menil “Beklemeye devam edersek Türkler bizi burada tavşan gibi avlayacaklar.” diyordu. Hemen emir erini çağırdı.

– Gözcülerin ve nöbetçilerin sayısını iki katına çıkarın, dedi.

Baskına uğramaktan endişeleniyordu. Baskına uğrama düşüncesi ona sıkıntı veriyordu. Uyurken dahi rahat değildi. Kafasında hep “Ya baskına uğrarsak...” endişesi vardı. İşte bu yüzden huzuru bozulmuş, iştahı da kesilmişti. Ertesi gün karargâha çekilen bir telgraf onu daha da

endişelendirdi. Gelen telgrafta şunlar yazılıydı:

“Aylardan beri savunduğunuz Pozantı’dan gizlice hareket ediniz. Yürüyüşü aksatacak ağır silah ve eşyaları sessizce imha ediniz. Pozantı-Tarsus kara yolunu kullanmayınız. Bu yol Kuvayımilliyeciler tarafından sıkı bir şekilde korunmaktadır. Bunun için Karboğazı, Teke Yaylası, Gerlez ve Genzin’den geçerek Mersin’deki kuvvetlerimizle birleşiniz!”

Telgrafi okuyan Fransız Komutan Binbaşı Menil, derin düşüncelere daldı.

“Ağır silahları bırakarak, onca yolu 700 kişilik bir kuvvetle nasıl geçebiliriz ki? Üstelik çok sayıda dar geçit var. Bunlardan en önemlisi de Karboğazı. Üstelik şimdi oralarda Türklerin müfrezeleri de vardır. Ya bize baskın yaparlarsa? Dar boğazların birinde sıkışıp kalırsak keklik gibi avlanırsınız. Ama başka çare de yok. Zaten büyük bir çember içine alındık. Bu yürüyüşü başarı ile tamamlayabilirsek kurtuluruz. Acaba bunu başarabilir miyiz?”

Kara Rafet komutasındaki müfreze ise Fransızların uzun zamandır karargâhlarından çıkmadığı haberini almıştı. Bu, olağan bir durum değildi. Kışın dahi ortalıkta görünen Fransızlar şimdi saklanıp duruyor, karargâhlarından dışarı çıkamıyorlardı. Kara Rafet onların çembere alındığını biliyordu. Eninde sonunda bir harekâta girişeceklerini tahmin ediyordu. Ama nereden çıkış arayacaklardı. İşte bunu bilmiyordu. Çevreye yolladığı gözcüler de bir iz bulamamışlardı. Bu yüzden Kara Rafet ve müfrezesi çok dikkatli bir şekilde Fransızları arıyordu. Ama Fransızlar ortalıkta yoktu.

Komutan Binbaşı Menil ve taburu daha fazla beklemenin faydası olmadığını düşünerek 26-27 Mayıs 1920 gecesı akşam saat sekizde Pozantı’dan ayrıldı. Pozantı karargâhını gözetlemekte olan Kuvayımillîye öncüleri, taburun üzerine ateş açtılar. Bu ateşe Fransızlar karşılık vermedi.

Ancak Cezayir asıllı askerlerden dördü öldü.

Beşi de yaralandı. Sessizce Bulgar Madeni Yolu, Çayırgeğiği, Karboğazı, Devetepe, Gâvurbahçe, Namrun rotasını izleyeceklerdi. Mersin'e yürüyüş yaklaşık altı yedi gün sürecekti. Fransızlara kılavuzluk eden iki Rum, Çayırgeğiği'ne kadar olan yolu iyi biliyordu. Ama sonraki yolu bilmiyorlardı. Hızlı bir şekilde hareket eden tabur Pozantı'dan ayrıldıktan sonra bütün ağır silahları Bulgar Madeni'ndeki derelere attı. Yürüyüş daha da hızlandı. Gecenin karanlığı iyice çökmüştü. Gökte askerlere yardımcı olan cılız bir mehtap vardı.

Fransız askerlerine yeteri kadar mermi ve cephane dağıtıldı. Yanlarına on dört gün yetecek kadar et, bisküvi, şeker, kahve, şarap, konserve gibi yiyecek ve içecekler de verildi. Mehtabın ışığında ve iki kılavuz Rum'un önderliğinde Bulgar Madeni'nden Çayırgeğiği'ne doğru yol almaya başladılar. İlk önce düz alanlarda başlayan sessiz yürüyüş, ilerledikçe dere yataklarında, derin vadilerde devam ediyordu.

Bu yürüyüşte yedek erzak ve silah taşıyan atlar çok zorlanıyordu. Bu yüzden yiyecekler ve silahlar dereye atıldı. Hayvanlar serbest bırakıldı.

Çadırın içinde çökeleklerini, tereyağını bir kaba doldurmakta olan Hatice Bacı, köpeklerin uzun uzun havladığını duydu. Hiç böyle havlamamışlardı. Belki bir kurt yaklaşmış olabilir diye pek üzerinde durmadı. Ama havlamalar devam edince hemen ellerini yıkayıp çadırdan dışarı çıktı.

Gökyüzünde iki şahin gördü.

– Hınzırlar, tavukları kolluyorsunuz değil mi, diye söylendi.

Sonra köpek seslerinin nereden geldiğini anlamaya çalıştı.

– Bu sesler Çayırgeciği taraflarından geliyor. Fakat köpekler neden bu denli havlıyorlar?

Hemen dere boyuna koştu. Su bulanık akıyordu. “Demek ki birileri dere yatağından bu yana doğru geliyor.” diye düşündü. Çadıra girip mavzerini aldı. Yüksek bir tepeye çıkmak için koşmaya başladı.

“Dereyi ancak büyükbaş hayvanlar bulandırabilir. Bizde ise büyükbaş hayvanlar bağlı. Öyleyse ne olabilir?” dedi kendi kendisine.

Merakı daha da arttı. Ormanın içinden Çayırgeciği’ne doğru yürümeye başladı.

Az sonra başıboş bir ata rastladı. Daha da ileride, kuş sürülerinin çalılıklardan havalandıklarını gördü.

– Evet evet, bu bir büyükbaş hayvan sürüsü olmalı. Daha fazla gitmeme gerek yok. Geri dönmeliyim, dedi.

Ama hâlâ içinde bir şüphe vardı.

Geldiği yoldan çadırına geri döndü. Hemen komşularına seslendi.

– Komşular, dikkatli olun! Herhâlde büyükbaşları da yaylaya çıkarıyorlar. Öğleye doğru burada olurlar.

– Ama Hatice abla, büyükbaş hayvanların çıkmasına epey var. Başka bir şey olmalı.

– İyi ya, ben de onun için size dikkatli olun diyorum.

– Yabancılar mı geliyor acaba?

– Buralara niçin geliyorlar ki?

– Onu bunu bilmem, dikkatli olun işte!

Hatice Bacı çadırına döndü. Yarım bıraktığı işi tamamlamaya girişti. Fakat aklında hep “Buraya kimler, neden geliyor?” sorusu vardı. Uzun

yıllardır bu yaylalara kendilerinden başka gelen giden olmazdı. Buralar ıssız, sarp yerlerdi. Dar geçitlerde hâlâ diz boyu kar vardı. Az sonra çayırılığa birkaç atın geldiğini gördü. Bu sefer iyice meraklandı. Bu başıboş atlar kimindi? Buralarda hiç kimse atını serbest bırakmaya cesaret edemezdi. Demek ki birileri geliyordu. Herhâlde sessizce ilerliyorlar, kimseye görünmek istemiyorlardı.

Birden haykırışlar duydu. Hemen dışarı fırladı. Fransız askerlerinin öncüleri ve iki Rum kılavuz çadırlara doğru hızlı hızlı geliyorlardı. Rum kılavuzlar bağırdı.

– Korkmayın! Size hiçbir kötülük yapmayacağız! Yalnız hepiniz bir yere toplanın!

Hatice Bacı hemen söze karıştı.

– Niye? Bizi daha rahat öldürebilmek için mi?

– Hayır, kılınıza bile dokunulmayacak. Amacımız size zarar vermek değil.

– Ya ne?

– Fransızları buradan geçirip gideceğiz.

– Eh gidin o zaman... Hem ta dünyanın bir ucundan kalkıp buraya neden geldiniz?

– Bacı, biz de emir kuluyuz.

– Emir kuluymuş!

Binbaşı Menil yanlarına gelince kılavuzlar sustu.

– Doğru yolda mıyız Hristo?

– Evet, doğru yoldayız komutan. Buraya kadar her yeri iyi bilirim.

– Burası neresi?

– Karboğazı, dedi Hatice Bacı.

Komutan inanmamış gibi Rum kılavuza baktı.

– Evet komutan, burası Karboğazı... Yalnız...

– Yalnız ne?

– Bundan sonraki Devetepe, Gâvurbahçe güzergâhını pek iyi bilmem.

– Bilmez misin? Ama bize biliyorum dedin.

– Evet dedim ama etrafta hâlâ kar var. Sis var. Yolu şaşırabilirim.

Bu sözleri duyan Fransız Binbaşı Menil çok kızdı. Bağırıp çağırmaya başladı.

– Ya şimdi ne olacak? Nasıl gideceğiz?

– Elbet bir yol bulacağız.

Konuşmaları dikkatle dinleyen Hatice Bacı hiçbir şey anlamadı. Ama hâllerinden endişeli oldukları belliydi.

Rum kılavuz:

– Yörüklerden kılavuz alırsınız, dedi. Buraları iyi bilirler.

– Ya bize yanlış yolu gösterip başımızı derde sokarlarsa?

– Buna cesaret edemezler komutan. Baksana hep kadınlar ve çocuklar var burada. Çobanlar ise otlaklardadır.

Fransız komutan askerlerine çok dikkatli olmalarını, kimsenin buradan ayrılmasına izin vermemeleri gerektiğini söyledi. Çünkü birilerinin Türk kuvvetlerine haber ulaştıracağından korkuyordu.

Rum kılavuz, kadınlara sordu.

– Bundan sonrasını kim iyi bilir?

Kadınların hepsi başlarını yere eğdi. Düşmana hiçbiri yol göstermek istemiyordu. Sustular. Bu suskunluk üzerine Fransız komutan daha da sinirlendi.

– Size diyorum, bize kim yol gösterecek?

Yine kadınlardan ses çıkmadı.

Bu kez Rum kılavuzlardan biri:

– Komutanı kızdırmasanız iyi olur, dedi.

– Komutan kızarsa ne yapar, diye sordu Hatice Bacı.

– Size işkence yapar.

İşkence lafını duyunca kadınlar korktular. Bunun üzerine Hatice Bacı ileri çıkarak,

– Ben size yolu gösteririm, dedi.

– O zaman hemen yola koyulalım. Çünkü acelemiz var.

Hatice Bacı önde, Rum kılavuzlar ve Fransızlar arkada olmak üzere yola çıktılar. Hatice Bacı hızlı yürümeye çalışıyordu. Kayaların üzerinden büyük bir çeviklikle atlıyor, en dik yamaçlara kolaylıkla tırmanabiliyordu. Bazen kayalıklar üzerindeki keçi yollarından, düz yolda yürüyormuş gibi kolaylıkla geçiyordu. Rum kılavuzlar ve Fransız askerler ona yetişmekte güçlük çekiyorlardı. Biraz sonra Rum kılavuzlar ardından bağırdı.

– Biraz yavaşla!

Hatice Bacı arkasına hiç bakmadan söylendi.

– Siz değil misiniz acelemiz var diyen? Er kişisiniz, hızlı yürüyün.

– Komutanı bekleyelim.

– Ben kimseyi beklemem. Gelen gelir, gelemeyen kalır.

Yürümeye devam etti. Arayı iyice açmıştı. Hemen bir kayalığa çıkıp geriden gelenlere baktı. Fransız askerler gerçekten çok yorulmuşlardı. Sırtındaki yüklerle zar zor adım atabiliyorlardı.

– Bunların hepsinin pestili çıkmış. Bir de asker olacaklar. Toy bunlar, toy!
O sırada kayalıkların ardında geyik sesleri peşi sıra yankılandı.

– Kara Rafet ve müfrezesi haberleşiyorlar, dedi.

O anda da beyninde bir şimşek çaktı. “Ben bu askerleri Kara Rafet Müfrezesine götürsem. Bunlarla başa çıkabilirler mi acaba? Müfreme kırk iki kişi, bunlar ise çapulcu sürüsü gibi maşallah! Belki yedi yüz kişiler...” diye düşündü.

Kayanın ardından çıktı. Aşağıya, Rum kılavuzların olduğu yere indi.

– Sırtlarda bele kadar kar var. Sizi dere kenarından götürmem lazım.

– Ama bu yol dar geçide gider.

– İyi bildin. Biz de o yolu kullanacağız.

– Komutana söyleyelim.

Durumu Binbaşı Menil’e anlattılar. O da durumu çaresiz kabullenmek zorunda kaldı. Yürümeye devam ettiler. Sonra yağmur yağmaya başladı. Hatice Bacı önde, Fransız askerler arkada bir süre yol aldılar. Islanmalarına rağmen durmaksızın yürüyorlardı. Yağmur şiddetini arttırınca Hatice Bacı iyi bildiği bir mağaraya saklandı. Fransız askerler de kaya kovuklarına ve ağaç kovuklarına sığındılar. Hepsi sırlıklam olmuştu. Bardaktan boşanırcasına yağan yağmurla birlikte sis iyice çökmeye başladı. Mağaradayken Hatice Bacı’nın aklına buradan kaçıp gitmek geldi. Fransız askerleri Karboğazı vadisinin en derin, en sarp yerinde kalmışlardı. Kılavuzsuz, ileri veya geri gitmeleri çok zordu. Yağmur nedeniyle bir süre daha burada bekleyecekleri belliydi. Hatice Bacı hemen kararını verdi. Yağmurdan, yoğun sisten faydalanarak Kara Rafet ve müfrezesinin olduğu

yere doğru hızla koşmaya başladı. Yerler amur olmuştu. Sık sık kayıp dűřüyor fakat tekrar ayağa kalkıp hızla koşmaya devam ediyordu.

Bazen durup geyik seslerinin nereden geldiğini anlamaya çalışıyordu. Kara Rafet ve műfrezesi geyik sesi çıkaran borularla uzaktan uzağa haberleşirlerdi. Bunu iyi bilen Hatice Bacı sesin geldiği yűne, kayalıklara doğru koşmaya başladı. Kayalıklara tırmanıyor, kayadan kayaya atlıyordu.

“Acele etmeliyim.” diye de sűyleniyordu içinden. Sis daha da artmıřtı. Artık çok dikkatli olmak zorundaydı. Yoksa kendisi de buralarda kaybolabilirdi. Bir sűre daha yol aldıktan sonra omzundaki mavzeriyle havaya ateř etti. Az sonra yakındaki kayalıklardan iki el silah sesi duyuldu. Hatice Bacı sesin geldiđi yere doğru yűneldi. Yűksek bir kayanın ardından bađırdı.

- Ben Hatice Bacı!
- Ne istiyorsun?
- Kara Rafet ile gűrűřmek isterim.
- Ne yapacaksın onu?
- Kendisine çok űnemli haberler getirdim.
- Biraz bekle.

Hatice Bacı beklemeye başladı. Az sonra iki kişi gelerek,

- Komutan seni bekliyor, dediler.

Biraz sonra Kara Rafet’i bűyűk bir mađarada gűnűllűlerle birlikte buldu.

- Hatice Bacı bu ne hűl? Bu havada...
- Çok űnemli bir haber getirdim size.
- Neymiř űnemli haberin?
- Fransızlar Karboğazı’nın en derin yerinde yağmurdan korunmak için kaya ve ağaç kovuklarında saklanıyorlar.
- Kaç kişiler?
- Yaklařık yedi yűz kiři. İki Rum da onlara kılavuzluk ediyor. Ama

buraları iyi bilmediklerinden benden onlara kılavuzluk etmemi istediler. Ben de onları Karboğazı'na getirinceye dek dolaştırdım. Çok yordum onları. Yürümekte bile güçlük çektiler. Geyik sesleri çıkararak haberleştiğinizi duyunca ben de kaçıp sese doğru geldim. Size haber vereyim dedim.

– Çok iyi yaptın Hatice Bacı. Ağır silahları var mı?

– Yok.

– Bu iyi...

– Ellerini kollarını kaldıracak hâlleri yok. Çok yoruldular. Anladığımı kadarıyla gizlice Mersin'e gideceklermiş.

– Boşuna değil... Üç gündür izlerini bulamadık. Demek çemberi yarmadan ve kimseye görünmeden dar geçitlerden gitmek niyetindeler.

– Aynen öyle komutanım!

– Tamam... Şimdi bir plan yapalım.

Hatice Bacı biraz tereddüt ettikten sonra çekinerek sordu.

– Komutanım!.. Haklarından gelebilir miyiz?

– Gelmek için her şeyi yapacağız. Hiç olmazsa baskın düzenler, onlara büyük bir darbe vururuz.

Kara Rafet komutasındaki kırk iki kişi Karboğazı'na doğru yola çıktılar. Hatice Bacı onları geldiği yoldan Fransızların olduğu yere götürüyordu. Yağmur dinmiş, sis dağılmaya başlamıştı. Kara Rafet:

– Çok iyi, sis de dağılıyor. Bizi karşılarında görünce çok şaşıracaklar. Bu şaşkınlıktan yararlanıp biz de onlara büyük bir darbe vuracağız. Onun için

seri ve isabetli ateş etmeliyiz, dedi.

Hatice Bacı'nın önderliğinde kayalardan kayalara atlıyorlar, patikalardan koşarak gidiyorlardı. Bir süre sonra yavaşladılar. Hatice Bacı askerlerin dinlendiği yerleri gösterdi. Bunun üzerine Kara Rafet, müfrezesindeki gönüllülerden Kumcu Veli'yi, Piyade Ali'yi, Tırlık Molla Mehmet'i kayalıkların olduğu yere yolladı. Bu geyik avcıları keskin nişancıları. Attıklarını vuruyorlardı. Diğerlerini de askerleri çembere alacak şekilde ağaçların, kayaların üstüne, dere içine yerleştirdi.

– İşaretimi bekleyin, diye tembihledi onları.

Bir süre daha beklediler. Sis tamamen ortadan kalktı.

İki Rum kılavuz kovuklardan çıkarak bağıldılar.

– Hatice Bacı!

– Hatice Bacı!

– Nereye gitti?

– Nereye saklandı?

– Yoksa kaçtı mı?

Tekrar vadi içine doğru bağıldılar.

– Hatice Bacı!

– Buradayım! Kayanın ardında yağmurdan korunuyordum.

– Komutan Menil derhâl yola çıkmamızı istiyor.

– Hemen...

Birazdan yaklaşık yedi yüz Fransız askeri sıraya girip dar vadide yürümeye başladılar. Aniden tepelerden, ağaçlardan, dereden üzerlerine ateş edilmeye başlandı. Fransız askerleri ne olduğunu bile anlayamadılar.

Fransız Komutan Menil'in korktuğu başına gelmişti. Baskına uğramışlardı. Ağır silahları da yoktu. Tüfeklerle

karşılık vermeye çalışıyorlardı ama her yandan yağın mermiler hedefi hiç şaşırmıyordu. Onlar ise rastgele tepelere ve kayalıklara ateş etmeye çalışıyorlardı. Kısa sürede taburun üçte biri öldürülmüştü. Menil durumun daha da kötüye gideceğini anladı ve büyük bir umutsuzluğa kapıldı. Eğer çatışmaya devam ederlerse hepsi burada ölecekti. Komutan ne yapacağını bilemiyor, etrafına rastgele ateş etmeye devam ediyordu. Ama durum daha da kötüleşiyordu. Bir süre daha çatışmaya devam ettiler. Rum kılavuzlardan biri yanına geldi.

- Komutan, durum kötüdür. Hepimiz burada öleceğiz.
- Hristo nerede?
- O kaçmaya çalışıyor.
- Kaçmaya mı çalışıyor?
- Evet.
- Bir de bize kılavuzluk yapacaktınız. Oysa şimdi ihanet ediyorsunuz.
- Ama Türkler hiç ıskalamıyor. Bizi teker teker vuracaklar.
- Ben askerim. Çarpışmaya devam edeceğim.
- Yazık olur. Teslim olalım.
- Hatice Bacı nerede?
- Bilmiyorum.
- Başımıza bütün bu işleri o açtı.

Kara Rafet kayalıkların ardından bağırdı.

– Teslim olun!

Komutan Menil, Rum kılavuza Kara Rafet'in ne dediğini sordu.

– Teslim olun diyor... En iyisi de bu zaten. Boşuna askeri kırdırma.

– Burada komutan benim. Kararları ben veririm.

– Elbette! Siz bilirsiniz.

Çatışma devam ediyor, Fransız askerlerin sayısı gitgide azalıyordu.

Komutan Menil emir erini çağırarak,

– Bir beyaz bayrak al ve şu iri çam ağacının tepesine as, dedi.

Asker hemen beyaz bir bayrak alıp çam ağacına çıktı. Bayrağı gören gönüllüler biraz sonra ateşi kestiler.

Rum kılavuz bağırdı:

– Teslim oluyoruz!

– Silahlarınızı yere atın! Ellerinizi başınızın üzerine koyup bekleyin!

Sekiz gönüllü aşağı inip silahları bir yere topladılar. Askerlerin yüzünü kayalıklara döndürüp onları sıraya dizdiler. Sonra da kayaların ve ağaçların üzerindeki gönüllülere seslendiler.

– Aşağıya inebilirsiniz!

Kırk iki kişi o anda ortaya çıktı. Menil şaşkın şaşkın sordu.

– Hani, diğerleri nerede?

– Hepimiz buradayız komutan.

Komutan Menil daha da şaşırdı.

– Yani, hepiniz bu kadar mısınız?

– Evet.

– Olamaz. Bizimle dalga geçiyorsunuz herhâlde.

– Biz Türkler düşmanımızla bile dalga geçemeyiz. Sözümüz birdir bizim.

– Hayır hayır!.. Bir yanlışlık olmalı. Bu kadar az adam bizi teslim alamaz.

– Yanlışlık yok. Biz geyik avcısıyız, attığımızı vururuz.

– Geyik avcısı mı?

– Evet.

Az sonra yanlarına Hatice Bacı geldi. Fransız komutan ona hiçbir şey demedi. Her şeyi anlamıştı. Hatice Bacı ise sadece,

– Komutan! Bu vadiler, kayalıklar, yaylalar bizim. Sizin değil, dedi.

Fransız askerler ölen arkadaşlarını bir araya topladılar.

Fransız ordusundaki Cezayirli askerler ise ölen arkadaşları için ağlıyor, Kur'an-ı Kerim okuyorlardı. Onları gören Kara Rafet'in içi sızladı.

– Yazık, dedi.

Hatice Bacı'ya bakındı, onu göremedi. Seslendi.

– Hatice Bacı!

Cevap veren olmadı.

Oysa Hatice Bacı yaylasına dönmek için çoktan yola koyulmuştu.

Fransız komutan teslim olduğunda kılıcını vermek istemedi. Gazi Osman Paşa'yı örnek gösterdi.

– O da kılıcını vermedi. Ben de vermem, dedi.

Kara Rafet güldü.

– Zararı yok. Kılıcını vermesen de olur. Biz Türkler esirlerimize hep iyi davranırız komutan. Bunu böyle bilesin.

Kırk iki geyik avcısı yaklaşık üç yüz elli Fransız askeriyle Pozantı'ya gitmek için vadinin yukarısına doğru yürümeye başladı.

POLİS MEHMET HAMDİ BEY
BAYRAK İÇİN CAN VEREN YİĞİT

Kıdemli Polis Memuru Mehmet Hamdi Bey çok üzgündü. Bir gün önce Fransızlar Antep'e girmeye başlamışlardı. Artık bu güzel şehir işgal ediliyordu. Şehrin her köşesi askerler tarafından tutuluyordu. Şehirdeki karakollar bir bir teslim oluyordu. Sırada Mehmet Hamdi Bey'in görev yaptığı Akyol Karakolu vardı.

Mehmet Hamdi Bey ise karakolunu nasıl koruyacağını düşünüyordu. Yanında iki polis, üç de bekçi vardı. Bu kadar az bir kuvvetle çok sayıdaki Fransız askerine karşı ne yapabilirdi ki? Üstelik Fransızların ağır silahları, kendilerinin ise sadece tabancaları vardı. Zaten karakol teslim edildiğinde tabancalarına da el konacaktı. Bütün bunları düşünen Mehmet Hamdi Bey "Elimiz kolumuz iyiden iyiye bağlanacak. Halkın güvenliğini kim sağlayacak? Fransızlar mı? Onlar sadece Rumları koruyacaklar. Türklere ise kötü davranacaklar." diye düşündü. Yerinden kalktı, pencerenin önüne gitti. Antep'e baktı. Antep'in sokaklarını, caddelerini, evlerini, tepelerini sanki ilk defa görüyormuş gibi dikkatlice inceledi. Sonra gözleri nazlı nazlı dalgalanmakta olan bayrağa takıldı. Üzüntüsü bir kat daha arttı. Gözlerini bayraktaki ay ve yıldızla dikerek konuşmaya başladı.

– Bayrağım! Güzel bayrağım! Sen göklerimizde nazlı nazlı dalgalanırken

seni indirmek istiyorlar. Biz seni nice çilelerle göndere çektik. Şimdi kolayca indirilmene seyirci mi kalacağız? Biz seni Bizans'ın burçlarına dikmedik mi? Biz seni Viyana kapılarına, Kırım'a, Mısır'a, Kafkasya'ya dikmedik mi? Biz seni Çanakkale'de yedi düvele karşı savunmadık mı? Bütün bunları senin gölgede, senin dalgalandığın yerde hür yaşamak için yaptık, yine yaparız. Fransız'ı da gelse, İngiliz'i de gelse, Yunan'ı da gelse yine yaparız!

Mehmet Hamdi Bey'in gözlerinden iki damla yaş süzüldü. Oysaki kolay kolay ağlamazdı. Kapının çalındığını duyunca aceleyle gözlerini sildi.

– Gir!

– Efendim, Fransızlar karakolumuza doğru gelmekteymiş.

– Gelsinler bakalım!

– Karakolu teslim edecek miyiz efendim?

– Bilmiyorum. Topu topu altı kişiyiz. Altı kişi, o kadar askere nasıl karşı koyar? Boşu boşuna can kaybı olsun istemiyorum.

– Olsun efendim. Böyle elimiz kolumuz bağlı durup bayrağımızı teslim mi edeceğiz?

– Bak Emin Efendi, karakolumuzu, tabancamızı, hatta canımızı teslim ederiz ama bayrağımızı asla teslim etmeyiz. Asla!

– Ne yapacağız efendim?

– Bilmiyorum, elbette yapacak bir şey bulacağız.

* * *

İşgalin ikinci akşamı Akyol Karakolunun kapısı hızlı hızlı vuruldu.

Kapıyı açtılar. Karşılarında bir bölük Fransız askeri ve onların başında da bir teğmen duruyordu. Teğmen birden konuşmaya başladı ve tercüman onun sözlerini Türkçeye çevirdi.

– Anlaşmaya göre yüce Fransız Devleti’nin askerleri olarak bütün karakolları teslim almaktayız. Karakolunuzu teslim alacağız. Sizden karakolunuzdaki Türk bayrağının indirilmesini, yerine Fransız bayrağının çekilmesini istiyoruz.

– Ona söyle. Fransız Devleti’ne kadar yüce olursa olsun, onun askerleri de ne kadar kalabalık olursa olsun, bu karakoldaki bayrak inmez! Komutan bunu böyle bilsin!

– Ama...

– Aması maması yok.

Mehmet Hamdi Bey sözünü bitirir bitirmez tabancasını çekip tercümanın şakağına dayadı.

– Hiç şakam yok! Seni de teğmeni de şuracıkta gebertirim! Haydi şimdi buradan gidin! Bir daha da gelmeyin!

– Komutan, bu hareketin cezasız kalmayacağını söylüyor.

– Sen de onlara aynısını söyle. Eninde sonunda onları güzel yurdumuzdan kovacağız.

Bu sözlerin ne anlama geldiğini öğrenen Fransız teğmen, öfkeli bir şekilde karakoldan ayrıldı.

Mehmet Hamdi Bey ne olacağını gayet iyi biliyordu. Fransızlar nasıl olsa geri geleceklerdi. Hem de daha fazla asker ve silahla... Hemen iki polis memurunu ve üç bekçiyi üst kata yerleştirdi.

– Bu gece hepimiz karakolda kalacağız. Bunların ne yapacağı belli olmaz. Emin!

– Buyurun efendim!

– Yukarıdaki yedek bayrak duruyor mu?

– Duruyor efendim.

O gece Akyol Karakolunda Mehmet Hamdi Bey, iki polis ve üç bekçi ellerinde tabancalarla nöbet tuttular. Hepsi son derece üzgündü.

Mehmet Hamdi Bey ise bütün gece, mehtabın cılız ışığında bayrağa baktı durdu. “Belki bu akşam son defa beraberiz. Yarın ne olacağı belli değil.” dedi içinden.

Sabahleyin karakolun kapısı hızlı hızlı vuruldu. Kapıyı açtıklarında çok sayıda Fransız askeriyle karşılaştılar.

– Türk bayrağını indirip yerine Fransız bayrağı çekeceksiniz, dedi tercüman.

– Bu bayrak inmez!

– İndirseniz iyi olur. Yoksa bunlar karakolu yakıp yıkacaklar. Üstelik mutasarrıfın⁸ emri de var.

– Emri mi var?

– Evet!

– Ver bakayım!

Mehmet Hamdi Bey, mutasarrıfın yazdığı yazıyı okuyunca çok şaşırdı.

– Bu nasıl bir mutasarrıf ki bayrağımızın inmesi için emir veriyor?

– Anlaşmaya göre...

– Anlaşma, anlaşma... Böyle anlaşma olmaz!

– Bayrağı indirecek misiniz?

– Ben bayrağımı indirmem!

Tercüman, komutana dönerek durumu anlattı. Fransız komutan da tercümana, bayrağın indirilmesini istediğini söyledi. Bayrak indirilirken karakoldaki görevli polis memurları ve bekçiler ağlıyorlardı.

Bekçilerden biri:

– Efendim karşı koyalım, dedi.

– Nasıl koyalım? Kendi amirimiz bile “Bayrağı indirin!” diye emir vermiş.

– Versin!

– Hele dur bakalım!

Bayrak indirilmişti. Fransız askerlerinin sevinç çığlıkları arasında Fransız bayrağı göndere çekilmişti.

Mehmet Hamdi Bey bu kötü anı görmemek için gözlerini sıkı sıkı kapamıştı. “Keşke gözlerim şu an kör olsaydı!” diye iç geçirdi. Koskoca Antep şehri öksüz kalmıştı sanki.

Mehmet Hamdi Bey o gece tek başına karakolda kaldı. Arkadaşlarını dinlenmeleri için evlerine gönderdi. Bir yolunu bulup Türk bayrağını göndere tekrar çekmeliydi. Birden yüzü güldü. Koşarak üst kata çıktı. Yedek olarak saklanan Türk bayrağını dolaptan çıkarıp öptü. Hızla aşağıya indi. Alaca karanlıkta Fransız bayrağını indirip yerine Türk bayrağını çekti.

Sonra masasına oturdu. İlk önce tabancasını temizledi. Kurşunlarını saydı. Tam on iki kurşunu vardı.

Ertesi gün Fransızlar, bir Türk bayrağının hâlâ dalgalanmakta olduğu haberini almışlardı. Sayıları yirmiyi bulan Fransız askeri, başlarında bir teğmenle birlikte Akyol Karakoluna doğru koşmaya başladılar.

Akyol Karakolunun kapısını çaldıklarında kendilerine üst kattan bir el ateş edildi. Ateş eden Mehmet Hamdi Bey’di.

Tercüman ona,

– Teslim ol! Yoksa öleceksin, diye seslendi.

Mehmet Hamdi Bey:

– Ben bu bayrağın indirilişini tekrar görmektense ölmeyi tercih ederim, diye haykırdı.

– Son kez söylüyorum! Teslim ol!..

Mehmet Hamdi Bey yine kurşunla karşılık verdi. Fransız askerler de ateşe başladılar.

Karşılıklı ateş sürerken iki Fransız askeri kapıyı kırıp üst kata çıkmak istedi ancak kurşunlara hedef olup merdivenden aşağıya yuvarlandılar.

Mehmet Hamdi Bey yalnızca on iki kurşuna sahip olduğunu iyi biliyordu. Bu yüzden iyi nişan alıp ıskalamamaya çalışıyordu. Yukarı kata çıkmak isteyen Fransız askerlerini tek tek vuruyordu. Ama gelenlerin ardı arkası kesilmiyordu. Üstelik mermisi de bitiyordu. Bundan sonra işi daha da zordu. Son mermisini de sıktıktan sonra eline ne geçerse gelenlerin üzerine atmaya başladı.

Aşağıdaki Fransız askerleri onun mermisinin bittiğini anlayınca üst kata çıkmak için karakola girdiler. Onları merdivenlerin başında karşılayan Mehmet Hamdi Bey daha fazla dayanamayacağını biliyordu.

– Ben size teslim olmam! Bayrak iner mi? Türk teslim olur mu?

Fransız askeri, Mehmet Hamdi Bey'i omzundan vurdu. Bir diğer mermi bacağından girip çıktı. O ise sürekli bağııyordu.

– Ben teslim olmam! Olmam!..

Sendeleye sendeleye pencereye yaklaştı. Kendisine doğru gelen askerlere teslim olmayacaktı. Ancak ve ancak ölüsünü teslim alabilirlerdi. Ani bir karar vererek

pencereden aşağıya, Fransız askerlerinin üzerine atladı.

Askerler bu yiğit polisi hemen kurşun yağmuruna tuttular. Mehmet Hamdi Bey çok geçmeden şehit oldu.

Bayrak için bir can daha toprak olmuştu.

Mehmet Hamdi Bey'in Fransızlara karşı koyması Antep savunmasının ilk kıvılcımı oldu. O kıvılcım büyüdü, büyüdü... Fransızlar için yangına dönüştü. En sonunda o kurtuluş yangını bütün Anadolu'yu sardı.

BAŞKOMİSER KÖRÜKÇÜ FEVZİ BEY
BAŞKOMİSERİN ZOR KARARI

Antep mutasarrıfı, Fransız komutanının bütün emir ve isteklerini kolayca yerine getiriyordu. Kendisi, Antep şehrini Fransızlardan kurtarmak ya da onlarla çarpışmak düşüncesinde değildi. Sadece makamını düşünüyordu. Makamında oturabilmek için de her istenileni yapıyordu.

Bir gün Başkomiser Körükçü Fevzi Bey'i makamına çağırdı. Fransız komutanın karşısında kuzu gibi olan mutasarrıf, Fevzi Bey karşısında âdeta aslan kesilmişti.

– Başkomiserim! Fransız komutan şehirdeki Kuva

yımilliye iş birlikçilerinin tek tek yakalanmasını istiyor. Bu konuda elinizden geleni yapınız. Şimdi akıllı olmak zamanı Fevzi Bey. Şu Kuvayımilliyeciler yurdu düşmandan temizleyeceklerini söylüyorlar. Bu kadar çok askere nasıl karşı koyacaklar? Silahları yok, askerleri yok. Biz artık Fransızlar tarafından yönetiliyoruz. Kuvayımilliyeciler tarafından değil.

Başkomiser K r k  Fevzi Bey, Fransızlarla iş birliği yaptığı ve onların her dediğine uyduğu için mutasarrıfa çok kızıyordu. Fevzi Bey de Kuvayımilliyecilere karşıydı. Ama Fransızlara karşı kayıtsız şartsız bağlanmayı da kabullenemiyordu. Padişah, istemeden de olsa Fransızlarla bir anlaşma yapmıştı. Yine zamanı gelince vatani padişah ve ordusu kurtaracaktı. Ama şimdi belli bir süre beklemeleri gerekecekti.

Başkomiser K r k  Fevzi Bey böyle düşünüyordu. Kuvayımilliyecilerin pek fazla bir şey yapabileceklerine ihtimal vermiyordu. Antep'te kurulan Müdafaai Hukuk Derneği taraftarlarını takip ettiriyor, onlara rahat bir çalışma ortamı bırakmıyordu. Bazen de Kuvayımilliye taraftarlarını karakola çağırtıp onlara kendince nasihatler ediyordu.

– şimdilik vatani kurtarma planlarından vazgeçin. Elbette padişah efendimiz gerekeni yapacaktır. Onun etrafında toplanmalıyız. Bakın sizi son defa uyarıyorum. Fransız komutan ve mutasarrıf bey sizin tek tek tutuklanmanızı istiyor. Ben de size son bir fırsat veriyorum. Aklınızı başınıza toplayın. Kuvvacılık falan yapmayın. Hepimiz vatanımızı seviyoruz. Hepimiz düşmanla savaşmak istiyoruz. Ama şimdi zamanı değil.

Antep'te bazı polisler ise Kuvayımilliye'ye gönülden inanmışlardı. Bu teşkilat etrafında toplanıldığında başarılı olacaklarını düşünüyorlardı. Bu yüzden başkomiserleriyle aynı fikirde değillerdi. Fakat kendisine bir şey diyemiyorlardı. Fevzi Bey aslında gerçekten vatanını seven bir insandı. Ama hâlâ İstanbul h k metinin ve

padişahın bir şeyler yapabileceğine inanıyordu. Zaten bu nedenle “Biraz daha bekleyin!” diyordu. Nereye kadar beklenecekti? Düşman yurdun her köşesini işgal ediyordu. Hâl böyleyken Fevzi Bey’in “Biraz daha bekleyelim.” uyarısı ümitleri kırıyordu. Daha ne kadar beklenecekti? Artık bu işgallere dur demenin zamanı gelmemiş miydi?

Polis Memuru Ahmet Bey de beklememek gerektiğini düşünüyordu. Kendisi belli bir süreden beri Kuvayımilliyecilerle beraberdi. Kurtuluş için onlarla iş birliği yapıyordu. Fakat Komiseri Fevzi Bey onunla aynı görüşte değildi.

Komiser Fevzi Bey mutasarrıfın da baskısıyla emniyet teşkilatındaki polisleri daha sıkı bir şekilde takip etmeye başladı. Artık onların attığı her adımı biliyordu. Nereye gittiklerini, neler yaptıklarını kontrol ettiriyordu. İstese hepsini tutuklatırdı. Bunları mutasarrıf aracılığıyla daha da kolay yapardı. Ama yapmıyordu. Çünkü yanında çalıştığı polislerin iyi niyetinden, dürüstlüğünden, cesaretinden zerre kadar kuşku duymuyordu. Onlar da vatanını seven insanlardı.

* * *

Antep emniyetindeki Kuvayımillie taraftarı polisler yine bir akşam gizlice toplanmışlardı. Kendi aralarında konuşuyorlardı.

- Arkadaşlar bir şeyler yapmamız lazım.
- Ne yapalım?
- Komiserimiz bizi takip ettiriyor. Attığımız her adımı biliyor.
- Kuvayımilliyeci polisleri tutuklatmak istiyor.

– Buna bir çözüm yolu bulmamız lazım.

Ön sıralarda oturmakta olan Polis Memuru Ahmet Efendi söz istedi. Ayağa kalkıp konuşmaya başladı.

– Arkadaşlar, biliyorsunuz Başkomiser Fevzi Bey benim amirimdir. Kendisi ahlaklı, dürüst ve vatansever bir insandır.

– Bizi niye izletiyor o zaman?

– Arkadaşlar, o da bir emir kuludur. Yoksa iyi niyetli olduğundan eminim. İstese bizi hemen tutuklatırdı. Fransız kuklası olan mutasarrıfın desteğini alarak bunu rahatlıkla yapabilirdi. Ama yapmadı. O da bizim iyi niyetli olduğumuzu biliyor.

– Ama engel oluyor, bize göz açtırmıyor.

– Yahu arkadaşlar! Beni konuşturmuyorsunuz ki! Bu işi kökten çözecek bir planım var. Amirimizi kaçıralım.

Kaçırdıktan sonra ona, neler yapmak istediğimizi iyice anlatalım. Onu kendi safımıza çekelim.

– Hadi canım!

– Komiser kaçırılır mı hiç?

– Amirimin bizi anlayışla karşılayacağına inanıyorum. Görürsünüz, ikna olduktan sonra bize hak verecektir. İstanbul hükûmetinin çaresizliğini ona iyice anlatacağız. Düşmanı vatanımızdan atmak istediğimizi söyleyeceğiz. Bize inanacaktır.

– Ya inanmaz ve bizi tutuklatırsa... O zaman ne yaparız?

– O zaman ne yapacağımızı bana bırakın.

– Sen ne yapacaksın?

– Vatan ve milletin selameti için amirimi ben kendi ellerimle öldüreceğim. İstemediğim hâlde bunu yapacağım.

Ahmet Efendi'nin bu sözleri karşısında arkadaşları hayrete düştü. Bir polis, amirini öldüreceğini söylüyordu.

Komiser Körükçü Fevzi Bey ise günlerdir düşünüyordu. Aklında düşmanın yurttan atılması vardı. Ama bu nasıl olacaktı? Düşman gemileri Dolmabahçe Sarayı'nın önündeydi. Ordu dağıtılmıştı. Elde avuçta bir şey kalmamıştı. Bazıları gaflet içindeydi ve düşmanın her dediğini yapıyorlardı. Tıpkı mutasarrıf gibi... Bazıları da düşmanı yurttan defetmek için canla başla çalışıyordu. Tıpkı Mustafa Kemal ve onun etrafında toplanan komutanlar gibi... Ankara'daki milletvekilleri, Kuvayımilliyeciler... Hepsi ama hepsi “Ya özgürlük ya ölüm!” diyor, başka bir şey demiyorlardı. “Yoksa ben mi yanılıyorum. Bunca sene padişaha hizmet ettim. Vatana hizmet ettim. Ne yapsam acaba? Kuvayımilliyecilere mi katılsam? Peki Kuvvacılar beni aralarına alırlar mı? Bana güvenebilirler mi? Ya ben, ben onlara güvenebilir miyim? Şu düşmanın ettiğine bak! Kimse kimseye güvenemiyor.”

Dalgın dalgın düşünen Fevzi Bey, artık padişahın ve İstanbul hükûmetinin dediğini yapmakla vatanı kurtaramayacaklarına kanaat getirmişti. Bir akşam karakolda geç vakte kadar kaldı. Bu sırada aniden kapı çalındı.

- Kim o?
- Benim amirim. Polis Ahmet!
- Ne oldu Ahmet? Neden içeri girmiyorsun?
- Amirim siz gelin. Önemli bir olay var!

Fevzi Bey meraklanmıştı. Hemen yerinden kalktı. Kapıya doğru gitti. İçinden de “Hayır olsun bakalım.” diyordu. Dışarı çıktı. Tam Ahmet Efendi’ye “Ne var?” diyecekti ki sözünü tamamlayamadan yere düştü. Kafasına sert bir şeyle vurulmuştu. Ahmet ve diğer üç kişi hemen Fevzi Bey’i kucaklayıp üst mahalleye doğru koşmaya başladılar. Tabakhane Mahallesi’ne doğru hızla gidiyorlardı. Devriye gezen Fransız askerlerine yakalanmamak için bazen saklanıyorlardı. Daha sonra yine koşmaya başlıyorlardı.

Tabakhane Mahallesi’ne geldiklerinde bir polisin evine girdiler. Evde altı polis daha vardı. Baygın durumdaki Fevzi Bey’i hemen yere yatırdılar. Başkomiser az sonra kendine geldi. Ahmet Efendi:

- Komiser’im, bizi affet. Ama sizi kaçırmak zorundaydık, dedi.
- Bu yaptığınız suçtur. Cezası vardır!

– Sizin yaptığınız suç değil mi amirim?

Bu sözü söyleyen bir başka polisti.

– Suç olacak ne yapmışım ki ben?

– Bizi hep takip ettiriyordunuz.

– Bu benim görevim.

– Bu da bizim görevimiz.

– Ama sizinki yasal mı?

Ahmet Efendi söze karıştı.

– Peki mutasarrıfınki yasal mı? Ya Fransızların... Onların yaptıkları yasal mı? İşkenceler, cinayetler yasal mı? Bunlara hadlerini bildirmek neden yasal sayılmıyor? Komiser'im, bizi iyi dinleyin. Buradaki herkes gibi ben de sizi severim. Dürüstsünüz. Siz de vatanımızı bizim kadar seviyorsunuz. Şimdi ayrı saflarda bulunmanın kimseye yararı yok. Bir şeye iyi karar vermeliyiz komiserim. Ya bu topraklarda özgür yaşayacağız ya da öleceğiz. Bunu hangi hükûmet yapacaksa ona destek olmamız lazım. İstanbul hükûmeti artık bir kukla hükûmettir. Bizi düşman yönetiyor. Ankara hükûmeti ise düşmana karşı çıkıp onunla mücadele ediyor. Bu yüzden onlara destek vermeliyiz. Düşman yurttan atılacaksa bunu ancak Kuvayımiliye yapabilir. Başka bir güç düşmana karşı koyamaz. Sizi kaçırdık, çünkü bize zarar vermeye başlamıştınız. Sizi ikna edebileceğimizi düşünüyoruz.

Ahmet Efendi'yi başından beri sessizce dinleyen Körükçü Fevzi Bey sordu:

- Ya ikna edemezseniz?
- O zaman arkadaşlara verdiğim sözü tutmam gerekecek.
- Neymiş o söz?
- Sizi öldürme vazifesini ben üzerime aldım Komiser'im. Hiç istemememe rağmen bunu yapmak zorunda bırakmayın beni!
- Bu bir tehdit mi?
- Nasıl kabul ederseniz!
- Peki ben sizin tarafınıza katılırsam tehditlerden korktu demezler mi?

– Ben sizin ne kadar korkusuz olduğunuzu biliyorum amirim. Başkası ne derse desin. Şunu da biliyorum; aklınıza yatmayan bir şeyi ne tehditle ne de güzellikle kabul edersiniz. Zaten size bir hafta süre vereceğiz. Bu sürenin sonunda bize kararınızı bildireceksiniz. Umarım ki bizimle beraber olursunuz.

Kuvayımillîye birlikleri sabaha karşı evden ayrıldı. Çünkü Fransızların evi basabileceklerini düşünüyorlardı. Bu nedenle Antep'in yakınında yer alan Dirlik köyüne gitmek için yola koyuldular.

Dirlik köyüne vardıklarında orada kendilerini bekleyenler de vardı. Burada buluştuklarında Körükçü Fevzi Bey çok şaşırdı. Çünkü gönüllü askerlerin, polislerin yanında sivil halkın her kesiminden insan vardı. Yaşlılar, delikanlılar, kadınlar hatta çocuklar... Hepsi Kuvayımillîye'ye katılmış, Antep'i düşmandan temizlemek için söz birliği etmişlerdi. Bu

insanlara dikkatlice bakan Ahmet Efendi, Fevzi Bey'e yaklaştı.

– Amirim, görüyorsunuz ya, halkın her kesimi bir tek şey istiyor; düşmanı yurttan atmak. Siz de bunu yapanlardan olmak istemez misiniz? Bakın şu nine, şu dede, şu çocuklar bile buna can atıyor. Düşmanla vuruşmaya can atıyorlar. Yurdu düşmandan temizlemeye can atıyorlar...

Fevzi Bey ise dalıp gitmişti. Üzgündü. “Bunca insan, yokluğa aldırmadan düşmanla çarpışmak için her şeyi göze almışken ben neler yaptım? Bu insanları tutuklamak istedim. Ya şu polislerin fedakârlığına ne demeli? Ya Ahmet Efendi'nin sözlerine...” diye düşünüyordu. “Acaba ben mi yanılıyorum, onlar mı? Fakat onlardaki kararlılık ve ümit en önemli silah. Bu silahla her şeye karşı koyulmaz mı?”

Yeni kurulan müfreze, Antep'te Fransız baskılarının artması üzerine Dirlik köyünden Maraş'a çekildi. Burada diğer Kuvayımilliye birlikleriyle buluştular. Yanlarında Fevzi Bey'i de götürmüşlerdi. Kendisi Dirlik köyünde olanları ve şimdi de Maraş'ta olanları anlamaya çalışıyordu. Bunca insanın hepsi yanılıyor olamazdı. Artık kararını vermeliydi. Çünkü yedinci günün sonunda Memur Ahmet Efendi tarafından öldürülecekti. Bunların hiçbirinden korkmuyordu Fevzi Bey ama gerçeği bulmaya çalışıyordu. Amacı, doğru olan ne ise onu yapmaktı. Yoksa nasıl olsa bir gün ölecekti. Ama o, ölümün hep kutsal bir işle uğraşırken gelmesini isterdi.

* * *

Altıncı günün akşamı Ahmet Bey'i çağırttı.

– Otur bakalım Ahmet Efendi. Şimdi diyeceklerimi iyi dinle! Gördüklerim, duyduklarım ve yaşadıklarım hakkında uzun uzun düşündüm. Şunu anladım ki düşmanı mutlaka memleketten kovmak gerek. Bu konuda herkesi inançlı ve gözü pek buldum. Bu millet, kendisine güvenilirse çok şey yapar. Ben de çarpışmak istiyorum.

– Kimin yanında?

– Elbette sizin yanınızda. Yani Kuvayımilliye’nin yanında. Ama bunu, beni tehdit ettiğiniz için yapmıyorum. Ben kurtuluş yolunu gördüm. Siz haklıydınız. Ya özgürlük ya da ölüm! Eğer bu kararlılıkta olmazsak işimiz zor. Ölümü göze aldın mı insana her şey kolay gelir.

Ahmet Efendi sevinçle Fevzi Bey’in elini öpmek istedi. Ama Fevzi Bey buna izin vermedi. İki polis birbirlerine sarıldılar.

* * *

Daha sonraları Başkomiser Körükçü Fevzi Bey Maraş’ta “Kıvılcım” adlı Kuvayımilliye birliğini kurdu. Birçok hizmetlerde bulundu. Sonra Antep’i Fransızlardan kurtarmak için saldıranların başında bulundu. Bu şehre ilk girenlerden birisidir.

Başkomiser Körükçü Fevzi Bey’in Fransızlarla olan mücadelesi, yurttan tek bir düşman kalmayınca dek devam etti.

KAYNAKÇA

Coşkun, Alev, Kuvayımilliye'nin Kuruluşu, Cumhuriyet Yayınları, 1998.

Eski, Mustafa, Kastamonu Basınında Millî Mücadele'nin Yankıları, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1995.

İrdesel, Mehmet, Gelibolu ve Yöresi Tarihi.

Karboğazlı Hatice, Kuvayımilliye Dergisi, Haziran 2002.

Kutay, Cemal, Ege'nin Türk Kalma Savaşı, Boğaziçi Yayınları.

Tansel, Fevziye Abdullah, İstiklâl Harbi'nde Mücahit Kadınlarımız, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını No: 21, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi Sayı: 11, 1991.

Türkiye Gazetesi Rehber Ansiklopedisi.

Yetkin, Hulusi, Gaziantep Türkçülüğünün Bayrak Şehidi Şahin Bey, Gaziantep Kültür Derneği, Kitap ve Broşür Yayınları Sayı: 56, 1970.

Yıldırım, Mustafa, Ulus Dağı'na Düşen Ateş, Roman, Bilgi Yayınevi, 2002.

tamim: Genelge.

maîyet memuru: Yüksek makamlı bir devlet memurunun yanında görev yapan resmî memur.

tabak: Hayvan postunu kullanılacak duruma getiren kişi.

mavzer: Bir tüfek tipi.

palikarya: Kabadayı Rum delikanlısı.

takdis etmek: Mübarek, kutlu, aziz kılmak, kutsamak.

çar: Kastamonu yöresinin mahallî başörtüsü.

mutasarrıf: Tanzimat'tan sonra Osmanlı devlet teşkilâtında sancakların yöneticisine verilen ad.

TARİH VE İNSAN DİZİSİ

ÇANAKKALE İÇİNDE VURDULAR BENİ

Çanakkale'de şehit olanlar, dilden dile, gönülden gönüle dolaşıyor. Çanakkale içinde var olan gençler, hikâyeleriyle anılabildiği gençliğin de... Bugünün gençleri kahramanları anıtlarını tanınlar diye...

ÇANAKKALE'NİN İSİMSİZ KAHRAMANLARI

Yurdun dört bir yanından cepheye koşan isimsiz kahramanlar, "Çanakkale geçilmez" diye yazdılar tarihi. Bulutlara da onların destanları yazıldı, tarihe gömülmeyip daima hatırlananlar diye...

KURTULUŞ SAVAŞI HİKÂYESLERİ

Onlar kendilerini siper edip yurdumuzu savundular. Kimi, vatan için canını verdi; kimi ise vatan uğruna savaşmanın gururuyla yaşadı. Her biri, birer kahraman oldu! Bu kahramanların hikâyelerini okuyan çocuklarımız, ülkesini daha çok sevecek ve daha çok sahiplenecek.

ardemyayinlari.com.tr

TARİHİMİZİ YAZANLAR

Onlar tarihimizin destanlaşan isimleri. Onlar, kahramanlıklarıyla ve başarılarıyla nesiller boyu hatırlanacak, dilden dile söylenecek izler bıraktılar. Bu kitapta çocuklarımız, tarihimizi destana dönüştüren insanları tanıyacaklar ve tarihimizi sevecekler.

BÜYÜK VATAN SAVUNMASI ÇANAKKALE

Dünyayı durduran şehitlerimizin aziz hatıralarına adanmış mücadele, kararlılık ve kahramanlık öyküleri sade bir dil, akıcı ve edebi bir üslupla günümüze taşıyor. "Çanakkale Geçilmez" dedirten kahramanlarla tarihi yeniden yaşayacaksınız.

erdemyayinlari.com.tr

